ΙΟΥΝΙΟΣ 1961
Ἔτος Β' Ἀρ. φύλ. 13
Τιμὴ Δραχ. 1.50
Ὑπεύθ. Συντάκτης Χαράλ. Λυσαρίδης

ΤΟ ΒΗΜΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Γραφεῖα
Εὔξεινος Λέσχη Θεσσαλονίκης
Βενιζέλου 20
Τηλέφ. 77-315

ΜΗΝΙΑΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΥΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟΝ ΕΙΣ ΤΟ Βον ΕΤΟΣ

Τοῦ κ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΛΥΣΑΡΙΔΟΥ Γεν. Γραμματέως τῆς Εὐξ. Λέσχης Θεσσαλονίκης

Ὅταν πρὸ ἑνὸς ἔτους ἀκριβῶς ἐξεδόθη ἡ ἐφημερίς μας, καθωρίζαμε τότε εἰς κύριον ἄρθρον καὶ εἰς τὸ πρῶτον φύλλον τοὺς γενικοὺς σκοπούς της καὶ τὰς βασικὰς ἐπιδιώξεις της.

Καὶ ὡς τοιούτους σκοποὺς ἐτάξαμεν ἀφ' ἑνὸς μέν, τὴν δημιουργίαν ἑνὸς μέσου ἐπικοινωνίας καὶ ψυχικῆς ἐπαφῆς τῶν ἁπανταχοῦ Ποντίων, καθὼς καὶ τὴν ἑδραίωσιν ἑνὸς ὀργάνου ἀνταλλαγῆς σκέψεων καὶ ἀπόψεων καὶ συντονισμοῦ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς δράσεως τῶν Ποντιακῶν Ὀργανώσεων. Ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν διάθεσιν ἑνὸς ἀκόμη ἐντύπου εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς διαφυλάξεως καὶ μεταδόσεως τῶν ὑψηλῶν ποντιακῶν παραδόσεων, κυρίως ὅμως τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς διακαοῦς ἐπιθυμίας ὅλων τῶν Ποντίων διὰ τὴν ἵδρυσιν καὶ ἐξασφάλισιν ἑνὸς κοινοῦ βήματος, ἀπὸ ὅπου θὰ προβάλλωνται τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἑλληνοποντιακοῦ πολιτισμοῦ, τὰ μεγαλεῖον τῆς ἀρετῆς τοῦ ποντιακοῦ πνεύματος καὶ ἤθους, πρὸ παντὸς δὲ θὰ ἐκδηλώνωνται αἱ ἐπιδιώξεις, οἱ πόθοι, τὰ ὄνειρα, οἱ καϋμοὶ καὶ τὰ παράπονα τῶν συγχρόνων Ποντίων. Οὐδένα δὲ πολιτικὴν σκοπὸν ἢ κομματικὴν σκέψιν ἐθέσαμεν. Τὸ τελευταῖον ὅμως δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ ὅτι ἡ ἐφημερὶς θὰ μένῃ ἀδιάφορος διὰ ζητήματα πατριωτικὰ καὶ ἐθνικά. Ἀπεναντίας μάλιστα. Ἡ ὑγιὴς πατριωτικὴ γραμμὴ τῆς ἐπιβάλλεται ὡς καθῆκον ἱερόν, ὑπεράνω παντὸς ἑτέρου εἰδικοῦ σκοποῦ.

Παρὰ τὰς μεγάλας οἰκονομικὰς δυσκολίας, παρὰ τὴν σοβαρὰν οἰκονομικὴν ἐπιβάρυνσιν τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης καὶ παρὰ τὸν τεράστιον φόρτον ἐργασίας, ἐν τούτοις ἡ ἐφημερίς μας ἀπροσκόπτως ἔκλεισε τὸ πρῶτον ἔτος της καὶ εἰσέρχεται ἤδη εἰς τὸ δεύτερον ἐξυπηρετοῦσα κατὰ τὸ δυνατὸν τοὺς ἀνωτέρω ταχθέντας σκοπούς, χωρὶς ὅμως καμμίαν παρέκκλισιν ἀπὸ αὐτούς. Ἂν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν εὐρεῖαν ἀπήχησιν ποὺ εἶχε εἰς τὸ σύνολον τῶν συμπατριωτῶν μας Ποντίων ὅλης τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς ὅλους γενικῶς τοὺς φιλοποντίους, τὴν συνεχῶς αὐξανομένην κυκλοφορίαν της καὶ τὴν πρόθυμον προσφορὰν συνεργασίας ἐκ μέρους ὅλου τοῦ πνευματικοῦ Ποντιακοῦ κόσμου, δικαιούμεθα, νομίζομεν, νὰ ἐκφράσωμεν τὴν χαράν μας καὶ νὰ διαδηλώσωμεν τὴν ἱκανοποίησίν μας διὰ τὴν ὁμόθυμον συμπαράστασιν καὶ διὰ τὸ στοργικὸν ἐνδιαφέρον μὲ τὸ ὁποῖον περιεβλήθη. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ ἐφημερὶς ἐκάλυψεν προϋπάρχον μέγα κενὸν καὶ ὅτι βασικῶς καὶ κατ' ἀρχὴν ἐπέτυχεν. Ἄλλωστε αἱ πολυπληθεῖς συγχαρητήριοι καὶ ἐνθαρρυντικαὶ ἐπιστολαί, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἔχουν ἀπευθυνθῆ κατὰ τὸ μέχρι τοῦδε διάστημα, μαρτυροῦν τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές.

Ὁ ἀπολογισμὸς λοιπὸν τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἡλικίας τῆς ἐφημερίδος μας εἶναι ἀπὸ ἠθικῆς πλευρᾶς λίαν ἱκανοποιητικός. Τὸ γεγονὸς τοῦτο μᾶς ἐπιτρέπει νὰ εἴμεθα καὶ σταθερῶς αἰσιόδοξοι διὰ τὸ μέλλον της.

Παρ' ὅλα ὅμως ταῦτα, ἡ πεῖρα τοῦ ἑνὸς ἔτους μᾶς ἔδειξεν ὅτι τόσον ἡ κατὰ μῆνα ἔκδοσις, ὅσον καὶ τὸ μικρὸν καὶ ὀλιγοσέλιδον σχῆμα, δὲν ἀνταποκρίνονται πλήρως εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ ποικίλους σκοπούς της. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἡ συντακτικὴ ἐπιτροπὴ ἐξεδήλωσεν ἀπὸ καιροῦ τὴν ἐπιθυμίαν της ὅπως ἡ ἐφημερὶς μετατραπῇ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον εἰς ἑβδομαδιαίαν καὶ εἰς σχῆμα μεγαλύτερον καὶ πολυσέλιδον.

Μὲ τὴν εἴσοδον εἰς τὸ δεύτερον ἔτος, ἡ ὁποία γίνεται μὲ τοὺς πλέον αἰσίους οἰωνούς, τίθεται ὡς πρόγραμμα καὶ ἐπιδίωξίς μας ἡ ἐκπλήρωσις, τῆς ἀνωτέρω ἐπιθυμίας. Θὰ προσπαθήσωμε νὰ δώσωμε τὴν δυνατότητα εἰς τὴν ἐφημερίδα μας ὥστε, ἐκτὸς τῆς πρώτης σελίδος διὰ τὰ γενικὰ ζητήματα καὶ ἐνδιαφέροντα, τῆς τελευταίας διὰ τὴν καθαρῶς εἰδησεογραφίαν καὶ ἑτέρων δύο διὰ τὴν λαογραφίαν, τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ψυχαγωγίαν, νὰ ὑπάρχῃ ἀνάλογος χῶρος εἰς τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν ἑκάστου Ποντιακοῦ Σωματείου διὰ τὴν δημοσίευσιν καὶ τὴν προβολὴν εἰδικῶν καὶ τοπικῶν ζητημάτων.

Πρόθεσίς μας εἰλικρινὴς εἶναι ὅπως ἡ ἐφημερίς μας γίνῃ πραγματικὸν παμποντιακὸν ὄργανον καὶ οὐσιαστικὸν παμποντιακὸν κτῆμα. Ἂν διὰ λόγους τυπικοὺς καὶ ψυχολογικοὺς θὰ χρειασθῇ νὰ ἀλλάξῃ καὶ ὁ τίτλος της, οὐδεμία ἀντίρρησις οὐδαμόθεν θὰ ὑπάρξῃ.

Ἐμεῖς θὰ θεωρήσωμεν τὸν ἑαυτόν μας λίαν εὐτυχῆ ἐὰν κατορθωθῇ σὺν τῷ χρόνῳ διὰ μιᾶς ἐφημερίδος νὰ πάλλουν ὅλαι αἱ ποντιακαὶ καρδίαι μὲ τὸν αὐτὸν ρυθμόν, νὰ ἐκπέμπουν καὶ νὰ δέχωνται ὅλαι αἱ Ποντιακαὶ Ὀργανώσεις εἰς τὸ αὐτὸ μῆκος κύματος, καὶ νὰ δυνηθῇ ἐπὶ τέλους ὅλος ὁ Ποντιακὸς κόσμος νὰ καταλάβῃ μέσα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν τὴν θέσιν ἡ ὁποία τοῦ ἁρμόζει καὶ τοῦ ἀξίζει, καὶ ἡ ὁποία δικαιωματικῶς καὶ ἱστορικῶς τοῦ ἀνήκει.

Μὲ τὴν συμπαράστασιν ὅλων τῶν συμπατριωτῶν μας, ὅλων τῶν Ποντιακῶν Ὀργανώσεων καὶ τῶν ἁρμοδίων τῆς Πολιτείας, οἵτινες πρέπει νὰ ἐκτιμήσουν δεόντως τὰς ἐπιδιώξεις καὶ προθέσεις μας, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τὸ δεύτερον ἔτος θὰ μᾶς παράσχῃ πλήρη ἐπιτυχίαν εἰς τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν μας.

ΕΝΑΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΕΘΝΙΚΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

Τοῦ κ. ΣΤΕΛΙΟΥ ΜΟΥΖΕΝΙΔΟΥ Β' Ἀντιπροέδρου τῆς Εὐξ. Λέσχης

Μιὰ φιλάνθρωπη χειρονομία μεγάλης ἐθνικῆς πνοῆς, συγκίνησε τελευταῖα τὸ Πανελλήνιο, καὶ ἰδιαίτερα τὸ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ.

Ἕνας συμπατριώτης μας, παλαιὸν καὶ ἐπίλεκτον μέλος τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης ἀπὸ Πατριαρχικὴ οἰκογένεια τῆς Ἀργυρουπόλεως τοῦ Πόντου, ποὺ πέθανε στὶς 5 Μαΐου ἐ.ἔ., πάνω στὴν ἀκμὴ τῆς ἡλικίας του καὶ τῆς δραστηριότητός του, κληροδότησε τὰ ὑπάρχοντά του (30 - 50 χιλιάδες χρυσὲς λίρες Ἀγγλίας) στὸν Ἑλληνικὸ Ἐρυθρὸ Σταυρό. Εἶναι ὁ ἀλησμόνητος ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΜΟΥΜΤΖΙΔΗΣ.

Γιὰ τὴν ἀνακούφιση τοῦ πόνου καὶ τῆς θλίψης τῶν συνανθρώπων του, ποὺ ἦσαν καὶ γνώριμοι τῆς ζωῆς του σύντροφοι, καθώρισε στὴν διαθήκη του νὰ ἱδρυθῇ Εἰδικὴ Πτέρυγα γιὰ τὴν περίθαλψη τῶν ἀπόρων ἀσθενῶν, καὶ κατὰ προτίμησιν τῶν μικρῶν παιδιῶν, στὴν μνήμη τοῦ ἀλησμονήτου υἱοῦ του, ποὺ ἔπεσε ἡρωϊκὰ στὸ Πεδίο τῆς Τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος τὸ 1940.

Ρύθμισε ἡ εὐγενικὴ αὐτὴ ψυχὴ στὴν ἐπιθανάτιο κλίνη ὅλες τὶς λεπτομέρειες, τῆς διασφαλίσεως τῆς ἐντολῆς του σὰν φιλόστοργος κηδεμόνας τῶν δυστυχισμένων καὶ ἀποκλήρων.

Ζωντανὸ παράδειγμα καὶ ὑπόμνηση καθήκοντος, ἠχηρὸ ράπισμα γιὰ τοὺς προνομιούχους τοῦ πλούτου σὲ ἐποχὴ μάλιστα ἀτομικισμοῦ καὶ στυγνοῦ συμφέροντος, ἐξάρση ἀρετῆς καὶ ἀνάταση ψυχικοῦ μεγαλείου, νὰ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς μεγάλης ἀνθρωπιστικῆς χειρονομίας τοῦ Ποντίου εὐεργέτου, γιὰ τὴν ὁποία σεμνύνονται καὶ ὑπερηφανεύονται οἱ συμπατριῶται του.

Στὴν ἀνώτερη αὐτὴ ἐκδήλωση τοῦ Ποντιακοῦ ἤθους, ὁ εὐεργέτης δὲν ἔκαμε διάκριση τῶν εὐεργετουμένων ὡς πρὸς τὸν τόπον προελεύσεως καὶ καταγωγῆς των. Διεκήρυξε μὲ τὴν διαθήκη του τὸ μεγάλο ἰδανικὸ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχουν ὅρόσημα στὴν κοινὴ Πατρίδα σχετικὰ μὲ τὴν ἀνακούφιση τῆς ἀρρώστειας, τῆς θλίψης καὶ τοῦ πόνου.

Στὸ στενόκαρδο τοπικιστικὸ πνεῦμα, ποὺ συνήθως ἐκδηλώνεται στὴν δημόσια καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας, ἔδωκε ἕνα τεράστιο ἠθικὸ δίδαγμα, καὶ ἀγκαλιάζοντας μὲ τὴν

μεγαλειώδη χειρονομία του τὸ Ἔθνος ὁλόκληρο, ἀποστόμωσε τοὺς ἐλαχίστους, εὐτυχῶς, μικρόψυχους, ποὺ μὲ εὐτελεῖς ἰσχυρισμοὺς ὑποθάλπουν εἰς τὴν κοινὴ γνώμη τὴν μισαλλοδοξίαν καὶ τὸ φθόνο πρὸς τὸ ἀνώτερο πνεῦμα τοῦ Ποντιακοῦ Πολιτισμοῦ. Συνάμα ἀπεκάλυψε τὰ ὑψηλὰ ἰδανικὰ τῆς ἐθνοτοπικῆς προελεύσεως τῶν Ποντίων μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ διακριτικὰ των γνωρίσματα.

Καὶ ἠκούσθη τὸ πρῶτο «ΠΑΡΟΝ» τοῦ ἐκ Πόντου συμπατριώτου εἰς τὸ προσκλητήριο τῆς εὐποιΐας καὶ φιλανθρωπίας, καὶ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρίσῃ τὸ Πανελλήνιο ὅτι, οἱ Πόντιοι στὸν προγονικό τους τόπο, ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ εἰσφορὰ καὶ τὰ γενναῖα κληροδοτήματα ἵδρυαν καὶ συντηροῦσαν ἀξιόλογα ἐκπαιδευτικά, φιλανθρωπικὰ καὶ νοσηλευτικὰ ἱδρύματα. Πάνω σ' αὐτὰ ἐθεμελιώνετο ἡ Ἐθνική των ὑπόσταση, καὶ μ' αὐτὰ ἐπεβάλλετο ὁ Ἑλληνισμὸς τοῦ Πόντου στὸν βάρβαρο δυνάστη στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Καὶ διασώθηκε ἡ γλῶσσα, ἡ θρησκεία καὶ οἱ παραδόσεις του.

Στὴν καινούργια Πατρίδα, ξερριζωμένοι οἱ Πόντιοι ἀπ' τὴν προγονική τους ἑστία καὶ ἀποδεκατισμένοι ἀπ' τὶς κακουχίες καὶ τοὺς διωγμούς, ρακὴ οἰκονομικά, κατώρθωσαν μὲ τὶς ὑποθῆκες τῶν προγόνων τους νὰ ἐπιβιώσουν καὶ μὲ τὰ πνευματικὰ καὶ ἠθικά τους ἐφόδια νὰ ἀναπτύξουν σὲ λίγες δεκαετίες ἀξιόλογο οἰκονομικὴ δραστηριότητα, ὥστε νὰ προβληθῇ σήμερα, στὸ Ποντιακὸ στερέωμα ὁ πρῶτος ἐξ Ἀργυρουπόλεως Ἐθνικὸς εὐεργέτης, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου τιμᾶ τὸν ἀθάνατο πίνακα τῶν μεγάλων τοῦ Ἔθνους εὐεργετῶν.

Ἀποτελεῖ δὲ παρήγορο μήνυμα ἡ χειρονομία τοῦ ἀλησμονήτου συμπατριώτου, σὲ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία ὁ στατιστικὸς δείκτης γιὰ ἔργα εὐποιΐας, παρουσιάζει πτώση ραγδαία.

Ὁ διογκούμενος καὶ ὁλονὲν συγκεντρούμενος εἰς ὀλίγους προνομιούχους, πλοῦτος, ἐμφανίζεται ἀδιάφορος καὶ σχεδὸν ἀνάλγητος στὶς ὑποχρεώσεις του, ἔναντι τῆς κοινωνίας.

Μέσα στὸ πλῆθος τῶν ἀπόντων τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἀποτελεῖ φάρο φωτεινὸ τὸ παράδειγμα τοῦ ἐξόχου Ποντίου ποὺ καταυγάζει μὲ τὴν ἀκτινοβολία του τὸ Πανελλήνιο.

Ὁ περίλαμπρος φωτοστέφανος τῶν Ποντιακῶν παραδόσεων ἀπὸ τότε ποὺ ὁ Ἑλληνισμὸς τοῦ Πόντου ἐγκαταστάθηκε στὴν καινούργια Πατρίδα, πλουτίζεται σήμερα καὶ μὲ τὸ πλέον σημαντικὸ κεφάλαιο τῆς φιλαλληλίας καὶ φιλανθρωπίας, μὲ τὴν ἔξοχη ἐκδήλωση τοῦ ψυχικοῦ μεγαλείου τοῦ Ποντίου συμπατριώτου.

Σύμπασα ἡ Ποντιακὴ οἰκογένεια ἀποτίει φόρον τιμῆς εἰς τὸν ἐκλιπόντα συμπατριώτην Δημήτριον Κ. Μουμτζίδην καὶ τὸν τοποθετεῖ εἰς τὸ Πάνθεον τῆς Ποντιακῆς Ἐξέδρας ὡς «ΑΞΙΟΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ ΤΕΚΝΟΝ» καὶ ΜΕΓΑΛΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ.

ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΦΑΝΗΣ Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΗΜΕΡΟΥ ΠΑΜΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΦΙΛΙΠΠΩΝ - ΚΑΒΑΛΑΣ, ΥΠΟ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

ΑΙ ΚΡΑΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΝ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΟΥΝ ΤΑΣ ΠΟΝΤΙΑΚΑΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

Πληροφορούμεθα ἐπισήμως ὅτι χάρις εἰς τὰς ἀόκνους προσπαθείας τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν συμπαράστασιν τῆς Πολιτείας, αἱ προετοιμασίαι διὰ τὸ τριήμερον Παμποντιακὸν Φεστιβὰλ εἰς Καβάλαν καὶ εἰς τὸ Ἀρχαῖον θέατρον Φιλίππων, βαίνουν λίαν ἱκανοποιητικῶς. Ὡς γνωστόν, τοῦτο θὰ λάβῃ χώραν κατὰ τὰς 28 - 29 καὶ 30 Ἰουλίου, ἡ δὲ μεγάλη ἐπιτυχία του προεξοφλεῖται ἀπὸ τοῦδε. Τὰς πανελληνίους παμποντιακὰς ταύτας ἐκδηλώσεις θὰ παρακολουθήσῃ ἡ Α.Μ. ἡ Βασίλισσα Φρειδερίκη ἥτις καὶ τὰς ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασίαν Της, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα θὰ παραστοῦν καὶ ἄλλα μέλη τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, ὅπως καὶ πλεῖστοι ἐπίσημοι τοῦ Κράτους. Ἡ πλήρης συμμετοχὴ καὶ ἡ ὁλόθερμος συμπαράστασις τῶν Ποντιακῶν Ὀργανώσεων ὅλης τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐξησφαλισμένη, σύμφωνα ἄλλωστε μὲ τὴν ληφθεῖσαν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τοῦ προσφάτως συγκληθέντος ἐν Θεσσαλονίκῃ Α' Παμποντιακοῦ Συνεδρίου.

Κατωτέρω δημοσιεύομεν τὸ ἐξαιρετικὸν καὶ πλούσιον πρόγραμμα τὸ ὁποῖον θὰ ἐκτελεσθῇ κατὰ τὸ Α' Παμποντιακὸν Φεστιβὰλ καὶ τὸ ὁποῖον θὰ ἀφήσῃ ὁπωσδήποτε ἐποχήν.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΕΙΣ ΚΑΒΑΛΑΝ—ΦΙΛΙΠΠΟΥΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 28 ΙΟΥΛΙΟΥ

Ὥρα 6.00: Ἔναρξις τοῦ Ρ.Σ.Κ. (Σῆμα τοῦ Σταθμοῦ).
Ὥρα 6.01: Σῆμα Ποντιακόν. (Ἡ Ρωμανία πέρασεν..).
Ὥρα 6.02: Ἀκριτικὰ τραγούδια μετὰ σχετικῆς ἀναλύσεως.
Ὥρα 9.30 Δεκάλεπτος ὁμιλία διὰ τὴν Ἱστορίαν τῆς Τραπεζοῦντος ἀπὸ τὸν Ρ.Σ.Κ. εἰς τὸ τέλος τὸ τραγοῦδι τῆς Ἁλώσεως.
Ὥρα 13.30: Πατριωτικὸν ΣΚΕΤΣ.
Ὥρα 20.30: Φωταγώγησις τοῦ παλαιοῦ φρουρίου τῆς πόλεως Καβάλας μὲ πολυχρώμους φωτεινὰς ἐπιγραφάς (Ἡ Ρωμανία πέρασεν... ἢ τί ἄλλο.). Φωταγώγησις τῆς πλατείας τῆς πόλεως Καβάλας.
Ὥρα 21.00: Χοροὶ καὶ τραγούδια ἀπὸ τὸν ἐρασιτεχνικὸν ὅμιλον τῆς Λέσχης Ποντίων Καβάλας εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως.
Ὥρα 23.59: Ποντιακὸν σῆμα ἀπὸ τὸν Ρ.Σ.Κ.
Ὥρα 24.00: Ἐθνικὸς Ὕμνος ἀπὸ τὸν Ρ.Σ.Κ.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 29 ΙΟΥΛΙΟΥ

Ἡμέρα ἀφίξεως τῶν ἐπισή-

Συνέχεια εἰς τὴν 6ην σελίδα

ΤΟ ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΕΤΟΣ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΜΑΣ

Τοῦ κ. ΧΑΡ. ΚΙΑΓΧΙΔΟΥ
Α' Ἀντιπροέδρου τῆς Εὐξ. Λέσχης Θεσ/νίκης

Πρὸ ἑνὸς ἀκριβῶς ἔτους, εἰς ἡλικίαν νηπιακήν, ξεκίνησε ἡ ἐφημερίς μας ἐκ Θεσ/νίκης, κατευθυνομένη πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος. Ἔφθασε στὸ τελευταῖον ἄκρον τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς διάφορα ἀκόμη μέρη τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Εἰς κάθε πόρτα ποὺ πῆγε, καίτοι νεογέννητος δὲν ἐχρειάσθη διόλου διατυπώσεις γνωριμιῶν..

Τὴν ἐρώτησαν ἁπλῶς, ποία εἶναι, καὶ ἀπήντησε μεγαλοφώνως περὶ τῆς ταυτότητός της...

«Ὀνομάζομαι «Βῆμα» ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ ἐκπέμπεται τὸ φῶς τῆς ἱερᾶς νοσταλγίας μιᾶς Μεγάλης χαμένης Πατρίδος.... Αὐτὸ ἦτο ὅλο...

Ἡ γνωριμία συνετελέσθη.

Τὴν ἀγκάλιασαν ὅλοι οἱ συμπατριῶται ὡς κοινὸν τέκνον των. Τὴν ἔσφιξαν στὴν ἀγκαλιά τους μὲ στοργὴν θαυμασίαν. Τὴν ηὐχήθησαν νὰ μεγαλώσῃ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ προκόψῃ.

Καὶ αἱ εὐχαὶ καὶ τὰ ὄνειρα ἔγιναν πραγματικότης.

Ἡ ἐφημερίς μας εἶνε πράγματι, κοινὸν τέκνον ὅλων τῶν συμπατριωτῶν Ποντίων καὶ εἰς τοῦτο ὀφείλεται ἄλλωστε ἡ ταχεῖα ἐξάπλωσίς της.

Ἡ Θεσσαλονίκη ὑπῆρξε, ὁ συσσωρευτὴς τῆς ἱερᾶς τῶν Ποντίων νοσταλγίας τὴν ὁποίαν κύματα ἠλεκτροφόρα μετέφεραν πανταχόθεν εἰς τὸν ὁρίζοντα τῆς πρωτευούσης τῆς Μακεδονίας, ὅπου ἐν διασταυρώσει κυκλικῇ, ἀνεπήδησεν ὡς σπινθῆρας, τὸ κοινὸν τῶν Ποντίων τέκνον, τοῦ ὁποίου ἡ γνωστὴ ἐτησία δρᾶσις ἐκέρδισε τὴν στοργὴν ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ἁγνῶν γεννητόρων του.

ΤΟ "ΒΗΜΑ„
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

1) Ἐσωτερικοῦ
Ἐτησία δρχ. 30
Ἑξάμηνος » 15
Δήμων, Κοινοτήτων, Ὀργανισμῶν, Σωματείων κτλ.
Ἐτησία » 100
Ἑξάμηνος » 50

2) Ἐξωτερικοῦ
Ἐτησία δολ. 2
Ἑξάμηνος » 1

Ὑπεύθυνος Συντάξεως
Χαράλαμπος Λυσαρίδης
Πλατεῖα Διοικητηρίου 3

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου
Ἀγησίλαος Σούλας
Ἀλεξανδρείας 58

ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΡΩΪΚΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΣΑΝΤΑΣ ΚΑΙ Η ΕΞΟΡΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ

Τοῦ κ. ΣΤΑΘΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ (Καστανιὰ Βεροίας)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Στὰ προηγούμενα εἴδαμε ὅτι ἡ Τουρκικὴ κυβέρνηση ἦρθε σὲ συμφωνία μὲ τοὺς ἀντάρτες, νὰ μὴ ἐνοχλῇ τοὺς Τούρκους. Δυστυχῶς οὔτε μιὰ μέρα δὲν κράτησαν τὸν ὅρκο τους.

«Καὶ ἡμεῖς μὲν καθημέραν παρουσιαζόμεθα εἰς τὸν ἀξιωματικόν, γιὰ νὰ ἐξοικονομήσωμε ὅμως τὰ πρὸς τὸ ζῆν, στέλναμε ἄλλους ποὺ δὲν γνώριζαν οἱ Τοῦρκοι νὰ κάμουν μικρὲς ἐπιχειρήσεις» γράφουν οἱ ἴδιοι στὸ ἡμερολόγιό τους. Καὶ ὅταν ἡ Δημογεροντία τῆς Σάντας, γιὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὶς συνεχεῖς ἐπισκέψεις χωροφυλάκων καὶ ἀτάκτων, ἦρθε σὲ συμφωνία μὲ τοὺς ἀντάρτες νὰ σταματήσουν τὶς ἐπιθέσεις καὶ νὰ περιορισθοῦν στὴν προστασία τῶν παρχαριῶν, ἔναντι μηνιαίας ἀντιμισθίας ἀπὸ 10 παγκανότες (χάρτινες λίρες) γιὰ τὸν κάθε ἀντάρτη, οὔτε μῆνα δὲν σεβάσθηκαν τὴ συμφωνία.

Ἦταν πολὺ κακὸ ὅτι δὲν εἶχαν καμμιὰ πολιτικότητα: Στὴ Ζύγανα ληστεύουν τὴν οἰκογένεια τοῦ Κουμαντὰν τῆς χωροφυλακῆς τοῦ Ἐρζερούμ. Στὴ Σουμελᾶ ὅπου πῆγαν γιὰ συμφωνία μὲ τὶς Ἀρχές, φεύγοντας ἀφαιροῦν δύο ὅπλα ἀπὸ τοὺς χωροφύλακες. Στὸ Κωφολείβαδο σκοτώνουν Τούρκους γνωστούς τους. Ἀπὸ τοῦ Πιστοφάντων πῆραν δυὸ ἀγελάδες καὶ ἐπειδὴ διαμαρτυρήθηκαν σκότωσαν τὸν Ἀλέξην Ταρτσῆν.

Ἀνεμίχθησαν καὶ σὲ ὑποθέσεις συνοικεσίων. Ἂν ἤθελε κανεὶς νὰ πάρῃ ἕνα κορίτσι, ἀδιάφορο ἂν τὸ ἴδιο καὶ οἱ γονεῖς του δὲν ἤθελαν, ἔδινε μερικὰ παγκανότια στοὺς ἀντάρτες καὶ τὸ βράδυ εἶχε τὴ νύφη στὸ σπίτι του. Ἦταν ἐπίσης σφάλμα ὅτι ἡ δράση τους δὲν περιορίσθηκε στὰ ὅρια τῆς Σάντας, ἀλλὰ ἔφθασε ὥς τὴ Γαλλίανα, Ματσούκα, Κανλικὰ καὶ Ζύγανα.

Ἄλλο λάθος ἦταν ὅτι ἡ θρησκευτικοπολιτική μας Ἀρχὴ (Χρύσανθος, Ν. Καπετανίδης, Ἄγγλος ἁρμοστὴς) εὐνόησαν καὶ ἐνίσχυσαν ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς τοὺς ἀντάρτες.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Σανταίους (Ι. Κουφατσίδης, Κ. Χειμωνίδης κ.λ.π.) εὐνόησαν τὸ κίνημα καὶ μάλιστα ἐξώθησαν τοὺς ἀντάρτες τῶν ὁποίων τὸ ἄστοχον τῆς ἐνεργείας δὲν βαρύνει ἐξ ὁλοκλήρου τοὺς ἰδίους καὶ τῶν ὁποίων ἡ γενναιότητα καὶ ἡ αὐτοθυσία ἔγιναν θρῦλοι.

Μερικοὶ θέλουν νὰ πιστεύουν ὅτι οἱ Σανταῖοι θὰ ἐξωρίζονταν καὶ ἂν ἀκόμα δὲν ὑπῆρχαν ἀντάρτες. Ὁ ἰσχυρισμός τους ὅμως δὲν στηρίζεται στὴν πραγματικότητα. Εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ Τοῦρκοι θὰ μᾶς προξενοῦσαν ζημίες μεγάλες: Εἶναι ἐπίσης βέβαιο ὅτι τὸ κομιτάτο εἶχε πρόγραμμα νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς χριστιανούς, ἀλλὰ σιγὰ - σιγὰ καὶ ὄχι μὲ ἀπότομες ἀκρότητες. Ὑπενθυμίζομε στοὺς ἰσχυριζομένους αὐτά, ὅτι στὴν Τραπεζοῦντα ἐπικρατοῦσε τὸ κόμμα «Ἐλευθερία καὶ Συνεννόηση», ποὺ διέκειτο εὐμενῶς πρὸς τοὺς χριστιανούς, ἕνα δὲ στέλεχος αὐτοῦ ὁ Σατὶρ-ζατὲ Σεβκὲτ-μπέης, συνεταύτισε τὴν τύχην του μὲ τοὺς Ἀρμενίους. Περιέθαλψε καὶ περιέσωσε πολλοὺς καὶ σκοτώθηκε γι' αὐτούς. Τὸ νόμμα αὐτὸ δὲν ἐπέτρεψε στὸν κακοῦργο Τοπὰλ - Ὀσμὰν νὰ κάμῃ καὶ στὴν Τραπεζοῦντα ὅ,τι ἔκαμε στὴν Κερασοῦντα καὶ ἀλλοῦ, δηλ. νὰ σκοτώνῃ τοὺς ὁμογενεῖς καὶ νὰ διαρπάζῃ τὴν περιουσία τους. Γι' αὐτὸ καὶ στὴν περιφέρεια τῆς Τραπεζοῦντας δὲν ἔγινε ἐξορία γυναικοπαίδων, ἡ δὲ ἐξορία τῶν ἀνδρῶν ἔγινε μὲ κάποια ἠπιότητα.

Δὲν στηρίζεται στὴν πραγματικότητα ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι οἱ καταστροφὲς ἔγιναν καὶ ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπῆρχαν ἀντάρτες. Καμμία ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες τοῦ Πόντου δὲν ἔχασε τὰ τέσσαρα πέμπτα τοῦ πληθυσμοῦ της ὅπως ἡ Ἀμάσεια καὶ τὰ τρία πέμπτα ὅπως ἡ Σάντα.

Εἶναι πικρὰ ἡ ἀλήθεια, λέγει ὁ Παν. Τοπαλίδης, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ὁμολογηθῇ, διὰ νὰ μὴ καλύψῃ τὴν ἀστοχίαν, ἡ πλάνη ἀπὸ τὴν ἐπιφανειακὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων, καὶ διὰ νὰ μὴ δοθῇ εὐκαιρία περγαμηνῶν ἀντὶ ἀποδόσεως εὐθυνῶν. Κανεὶς δὲν δικαιοῦται νὰ νομίζῃ ὅτι δύναται νὰ ρίψῃ, ὅταν θέλῃ καὶ ὅπως θέλει τὸν κύβο τοῦ συνόλου, καὶ ν' ἀναλάβῃ ἐνέργειαν ἐν ἀγνοίᾳ ἢ παρὰ τὴν θέλησιν ἐκείνων τοὺς ὁποίους θὰ βαρύνουν αἱ συνέπειαι αὐτῆς.

Ὁ κ. Μιλτ. Νυμφόπουλος ποὺ εἶναι σὲ θέση νὰ κρίνῃ καλύτερα στὸ ζήτημα αὐτό, διότι ὁ Μητροπολίτης Ροδοπόλεως πολλὲς φορὲς τὸν ἔστειλε νὰ συστήσῃ στοὺς ἀντάρτες νὰ ἔρθουν σὲ κάποια συνεννόηση καὶ συμφωνία μὲ τὶς Ἀρχές, γράφει στὴν Ἱστορία του:

Ἡ ἱστορία Σάντας δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἐπαινέσῃ τὴν μεγάλη ἀντίσταση τῶν Κουρτίδων καὶ Τσιριπάντων ἐνάντια στὴν τουρκικὴ βία καὶ ἀγριότητα, ἀντίδραση ποὺ ἐδόξασε καὶ ἐξύψωσε τὴ Σάντα, μὰ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ μὴν καυτηριάσῃ τὶς πολλὲς καὶ σοβαρὲς παρεκτροπές, τὶς ὁποῖες ἔκαμαν οἱ Κουρτίδαι κατὰ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σάντας πρὸ τοῦ ἐκτοπισμοῦ του καὶ τὶς ὁποῖες δὲν μποροῦν νὰ ξεχάσουν καὶ νὰ συγχωρήσουν οἱ περισσότεροι Σανταῖοι. Οἱ Τσιριπάντ' φέρθηκαν καλύτερα στὶς δύσκολες ἐκεῖνες περιστάσεις, δὲν ἔκαμαν τὶς παρεκτροπὲς ποὺ ἔκαμαν οἱ Κουρτίδαι, ἦσαν καλὰ διοργανωμένοι, μὰ ἡ ὁμάδα τους ἐφόσον ἦταν ὀλιγάριθμη, δὲν μποροῦσε νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν τυχῶν τῆς Σάντας. Ἀρχὴ τοῦ 1918, ὅτε ἔγινε ἡ ἀνακατάληψη τῆς Τραπεζοῦντος, οἱ Τοῦρκοι ὅπως ἀποδείχθηκε στὴ μάχη Κοπαλάντων, ἤθελαν νὰ ρημάξουν τὴ Σάντα, προπαντὸς γιατὶ ἡ ἀντίσταση τῶν Σανταίων ἐμψύχωνε τὸν ἑλλ. πληθυσμὸ τῆς περιφερείας Τραπεζοῦντος.

Στὶς φοβερὲς ἐκεῖνες στιγμὲς ἡ Σάντα εἶχεν ἀνάγκη καὶ τοῦ τελευταίου ἀντάρτη .. Ἐδῶ ἔχομε καθῆκον νὰ ἐξάρωμε τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἀρχηγὸς Εὐκλείδης μὲ τὸ διοικητικό του τάκτ μπόρεσε νὰ συγκρατήσῃ τὴν πειθαρχία μεταξὺ τῶν ἀπειθαρχήτων καὶ ἀτιθάσσων ἀνταρτῶν τῆς ὁμάδος του. Ἡ πειθαρχία αὐτὴ συνετέλεσε στὸ νὰ λῃστευθοῦν καὶ σκοτωθοῦν κυρίως Τοῦρκοι, ποὺ ἔβλαψαν τὸν ἀθῷο πληθυσμὸ τῆς Σάντας. Ἂν ἔλειπε ἡ πειθαρχία, θὰ περνοῦσαν ἀπὸ τὸ μαχαῖρι τῶν ἀνταρτῶν χιλιάδες Τοῦρκοι, ἀδιακρίτως γένους καὶ ἡλικίας. Πολὺ πιθανὸν ἡ ἔλλειψη πειθαρχίας νὰ ὁδηγοῦσε τοὺς ἀντάρτες μας πρὸς τὴ διαίρεση μὲ τὶς ἐπιζήμιες συνέπειές της, ὅπως ἔγινε μὲ τοὺς 30 ἀντάρτες τῆς Γαλλίανας, τοὺς ὁποίους ἡ ἀπειθαρχία ὡδήγησε σὲ ἀλληλοσπαραγμὸ καὶ ἀλληλοεξόντωση.

Ἡ Σάντα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τῶν ἀνταρτῶν, ἔδωσε καὶ ἄλλες ἀφορμές; Δὲν ἔδωσε κανένα στρατιώτη καὶ ἔγινε καταφύγιο καταδιωκομένων. Γι' αὐτὸ τὸ Κράτος ἀποφάσισε νὰ ἐκτοπισθῇ ὁ πληθυσμὸς νὰ λεηλατηθῇ ἡ περιουσία του καὶ νὰ ἐξολοθρευθοῦν οἱ ἀντάρτες.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ἰουλίου 1921 ἦρθε χιλίαρχος μὲ καβαλάρηδες καὶ εἶπε στοὺς προκρίτους, ὅτι ἡ Σάντα, ἐκτὸς ποὺ δὲν ἔδωσε κανένα στρατιώτη. φιλοξενεῖ καὶ φυγοστράτους καὶ ἀντάρτες καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη, γι αὐτὸ ἑτοιμάζεται στρατὸς τακτικὸς καὶ ἄτακτος γιὰ νὰ ἔρθουν ἐναντίον σας. Τότε ὅλοι οἱ νέοι ἔφυγαν στὸ δάσος.

Τὸν Αὔγουστο ἔφυγαν καὶ οἱ χωροφύλακες τοῦ σταθμοῦ. Στὶς ἀρχὲς τοῦ Σεπτεμβρίου ἦρθε πληροφορία ὅτι ξεκίνησε στρατὸς γιὰ τὴ Σάντα καὶ πολλοὶ ἄνδρες ἔφυγαν στὸ δάσος. Ἔτσι στὸν οὐρανὸ τῆς Σάντας μαζεύθηκαν πυκνὰ καὶ σκοτεινὰ σύννεφα ποὺ ἐπρομήνυαν ἀστραπές, βροντές, καὶ κεραυνούς. (Ἀκολουθεῖ)

ΤΟ ΣΕΒΑΣ

Τοῦ κ. Ἀγαθ. Φωστηροπούλου

Ὅλοι οἱ ἡλικιωμένοι συμφωνοῦν, ὅτι εἰς τὰ εἰρηνικὰ χρόνια οἱ νέοι εἶχαν περισσότερον σεβασμὸν πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους καὶ φιλίαν μεταξύ των. Εἰς τὸν Πόντον ὁ σεβασμὸς αὐτὸς ἐλέγετο «σέβας» καὶ ἐπεκράτει ὡς παράδοσις ἀπὸ τὰ πρῶτα χριστιανικὰ καὶ τὰ βυζαντινὰ χρόνια. Οἱ νέοι δὲν ἐξετρέποντο ἐμπρὸς εἰς τοὺς μεγαλυτέρους, δὲν ἐκάπνιζαν παρουσία των, δὲν ἐφανέρωναν ἀπρέπειαν καὶ ἔλλειψιν ἀνατροφῆς. Αἱ νέαι ἦσαν σεμναί, ὀλιγόμιλοι ἐμπρὸς στοὺς μεγαλυτέρους καὶ πειθαρχικαὶ χωρὶς δουλοπρέπειαν, ἀπὸ ψυχικὴν καλωσύνην. Ἡ κατηγορία «σέβας 'κ ἔχ'» ἦτο βαρυτάτη καὶ δι' αὐτὸ σπανία εἰς τοὺς Ποντίους. Ἡ «νύφε» καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἦτο νέα, ὠνόμαζε τὸν ἀνδράδελφον καὶ τοὺς ἄνδρας τῆς γειτονιᾶς, ὅταν τοὺς ὡμίλῃ, «ἀφέντα», προφανῶς ἀπὸ τὸ βυζαντινὸν «αὐθέντα» μὲ τὸ νόημα τοῦ σεβασμοῦ. Αὐτὸ τὸ σέβας, ποὺ μετέδιδαν αἱ μητέρες στὰ παιδιά των, ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς. Δὲν ἠκούοντο δημοσίᾳ φωνασκίαι καὶ ἀσχημίαι, ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ κορίτσια, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἀγόρια.

Ὅταν ἔβγαιναν ἀπὸ τὰ Παρθεναγωγεῖα τῶν πόλεων αἱ μαθήτριαι, ἐχαίρετο κανεὶς νὰ τὰς καμαρώνῃ διὰ τὴν σεμνότητα καὶ τὴν κοσμιότητά των. Ἕνας νεαρὸς σχολάρχης εἰς μίαν κωμόπολιν ἐχαιρέτα τακτικὰ μίαν γραῖαν ποὺ ἐκάθητο πλησίον εἰς τὸν δρόμον του, ἐνῶ ἐκείνη ἀνεσηκώνετο, διὰ νὰ τὸν ἀντιχαιρετήσῃ. Καὶ ὅταν κάποτε τῆς εἶπε: «Μάνα Ρούδα, γιατὶ μὲ τιμᾶς ἔτσι, σὰν νὰ εἶσαι νυφαδόπον»; ἐκείνη ἀπήντησε: «Ἐσὲν ρίζα μ' 'κὶ τιμῶ, τὰ γράμματά σ' τιμῶ». Θαυμασία καὶ συγκινητικὴ ἐκδήλωσις τιμῆς πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἀπὸ γρηοῦλες τοῦ λαοῦ μας, ποὺ ἐφύλαττον στὰ φυλλοκάρδια των καὶ μετέδιδαν στοὺς νέους. Ἅγιοι δὲν ἦσαν βέβαια τότε οἱ ἄνθρωποι. Εἶχαν τὰ μειονεκτήματα καὶ τὰς ἀδυναμίας των. Ἐπρόσεχαν ὅμως πολὺ εἰς τὴν συμπεριφοράν των καὶ συνεκράτουν τὸν ἑαυτόν των ἐμπρὸς εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς παρεκτροπῆς καὶ τοῦ ἀτοπήματος.

Αὐτὸ τὸ σέβας ἦτο κοινὸν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πρὶν ἀπὸ τὴν ταραχώδη ἐποχὴν τῶν πολέμων καὶ τῶν ἀναστατώσεων. Πρὶν ν' ἀποκτήσωμε τὴν τάσιν, νὰ μιμούμεθα ἐπιπόλαια καὶ ἀσυλλόγιστα κάθε ξενικὴ «μόδα», ἀδιάφορον, ἂν αὐτὴ δὲν συμβιβάζεται μὲ τὰ πατροπαράδοτα ὡραῖα καὶ εὐπρεπῆ ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ λαοῦ μας.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ἡ τακτικὴ ἐκπομπὴ τῆς Εὐξείνου Λέσχης στὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ Ἐνόπλων Δυνάμεων Βορείου Ἑλλάδος λόγῳ τῆς θερινῆς περιόδου θὰ μεταδίδεται κάθε Τετάρτην καὶ ὥραν 18.45'

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΘΡΥΛΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Ο ΧΡΥΣΟΓΕΡΟΝ

Τοῦ κ. ΜΙΧ. ΜΕΤΑΛΛΕΙΔΗ

Ἀποτελοῦσε παράδοσιν γιὰ τοὺς Ποντίους ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους καὶ τοὺς ἀνωτέρους των, πρὸς τοὺς «μ ε ι ζ ο τ έ ρ' τ ς» ὅπως τοὺς ἔλεγαν, πολὺ δὲ περισσότερο ὅταν οἱ «μειζοτέρ» αὐτοὶ ἔφεραν τὸ ἱερατικὸ σχῆμα.

Καὶ ἡ ἀπείθεια καὶ ἡ ἀσέβεια στὶς νουθεσίες, τὶς ὑποδείξεις, τὶς συμβουλὲς καὶ τὶς ἀποφάσεις των, ἐθεωρεῖτο πραγματικὸ ἁμάρτημα, ἁμάρτημα ποὺ ἐκολάζετο ἀπὸ τὸν Θεῖο Νόμο.

Γι' *αὐτὸ καὶ παρουσιάζονταν* στὸν Πόντο τὸ φαινόμενο, νὰ συγκατοικοῦν κάτω ἀπ' τὴν ἴδια στέγη, τρεῖς καὶ τέσσαρες ἀδελφικὲς οἰκογένειες μὲ παιδιὰ καὶ ἐγγόνια, ἔχοντας σὰν πατριάρχη καὶ σὰν ἀρχηγό, τὸν πατέρα ἢ τὸν μεγαλύτερο ἀδελφό.

Τὶς τραγικὲς συνέπειες μιᾶς ἀνυπακοῆς, στὶς νουθεσίες καὶ στὶς συμβουλὲς κάποιου ἱερωμένου, κάποιου μοναχοῦ, κάποιου «χρυσόγερου», μᾶς παρουσιάζει σ' ἕνα τραγοῦδι της ἡ Ποντιακὴ Μοῦσα...

Ἐκεῖ ἐπάνω στὶς πανύψηλες βουνοκορφὲς τῆς ειδυλλιακῆς Κρώμνης, καὶ στὴν Βορειοανατολικὴ πλευρὰ τοῦ χιλιοτραγουδημένου Ἄε - Ζαχαρέα, ὑψώνονταν σὰν ὑπερκόσμιοι Ἄρχοντες, ἀλλὰ καὶ σὰν ἀκοίμητοι φρουροὶ τῶν δύο Ἑλληνικῶν Αὐτοκρατοριῶν ποὺ ἔπεσαν, τὰ ὑπερήφανα βουνὰ τοῦ Ταύρου, τοῦ Καλαμαρᾶ, τοῦ Κάτσκαμου, τοῦ Ἄε - Παῦλε καὶ τοῦ Γιαλονομύτ!

Στημένα γύρω - γύρω, μὲ τὶς καταπράσινες καὶ βελουδένιες πλαγιὲς τους διανθισμένες μὲ μυριόχρωμα μοσχολούλουδα, καὶ τὶς κορφές τους χωσμένες στὴν καταχνιὰ καὶ στὰ σύννεφα, φάνταζαν σὰν ζωντανεμένοι Ἀκρῖται καὶ πολέμαρχοι τῶν Βυζαντινῶν θεμάτων, ποὺ πιστοὶ στὸν ὅρκο καὶ στὸ καθῆκον τους, στέκονταν σὰν ἄλλοι Λακεδαίμονες, ἀτράνταχτοι κι' ἀσάλευτοι στὴν ἄγρια ἐκείνη ἐρημιά, «τοῖς' κείνων ρήμασιν πειθόμενοι».

Ἐπάνω στὶς πανύψηλες αὐτὲς κι' ἀνταριασμένες βουνοκορφὲς ἔχει φτάσει μὲ τὰ φτερὰ τῆς φαντασίας του ὁ λαϊκὸς τραγουδιστὴς τοῦ Πόντου. Κι' ἀφοῦ μὲ χίλιους τρόπους καὶ σ' ἄπειρους σκοπούς, ἔψαλλε τὴν ὠμορφιὰ καὶ τὴν χάρι τους, μᾶς ἔδωσε σ' ἕνα τραγοῦδι του καὶ μιὰ εἰκόνα τῆς ἀντίθετης ὄψης τους, τῆς ὄψης δηλαδὴ ποὺ παρουσίαζαν τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ φουρτοῦνες, οἱ χιονιὲς καὶ οἱ ἀντάρες τὰ παράδερναν.

Μὲ τὴν εὐκαιρία δὲ αὐτήν, διέσωσε καὶ τὶς συνέπειες μιᾶς ἀνυπακοῆς, μιᾶς ἀπειθαρχίας στὶς συμβουλὲς καὶ τὶς ὑποδείξεις τῶν γερόντων, τῶν ἀνθρώπων δηλ. ποὺ τοὺς ἐβάρυνε τὸ φορτίο τῶν ἐτῶν, καὶ ἡ σοφία τῆς πείρας.

Εἶναι δὲ τὸ τραγοῦδι αὐτὸ σὰν παραμύθι, σὰν θρῦλλος καὶ σὰν ἱστορία μιᾶς παληᾶς, πολὺ παληᾶς καταστροφῆς, ποὺ στὴν πραγματικότητα δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀναπαράστασις ἑνὸς δράματος, ὅμοια τοῦ ὁποίου ἔχουν παιχθῆ πολλὲς φορὲς καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμα, στὶς ἀνταριασμένες αὐτὲς *βουνοκορφές....*

Ἐκεῖ γύρω στὸν Ἄε - Ζαχαρέα, στὴν κατωφέρεια τοῦ Λουτροῦ, στὴν πλευρὰ τοῦ Μεζήτιου, στὴν κατεύθυνσι τῶν χανιῶν τοῦ Ματέν, κάτω ἀπὸ τὴν μονολιθικὴ καὶ μυτοσμένη κορφὴ τοῦ Καρὰ - Τάς, στὴ σιωπηλὴ καὶ γεμάτη μυστικοπάθεια χαράδρα Βαθὺν Ὀρμὶν ἢ ἐπάνω στὶς ὁλοπράσινες καὶ ἀπροσπέλαστες τὸν χειμῶνα ὀροσειρὲς τοῦ Γουλὰτ καὶ τῆς Τυονόκελης, πολλὲς δεκάδες διαβάτες βρήκανε σὲ διάφορες ἐποχὲς τὸν τραγικὸ ἀπ' τὶς χιονοθύελλες θάνατο.

Φαίνεται λοιπὸν πὼς κάποια ἐποχή, μιὰ πολὺ μεγάλη συνοδεία Ἀρχόντων καὶ Ἀξιωματούχων Ἑλλήνων, ξεκίνησε ἀπ' τὴν περιφέρεια τοῦ Ἱστορικοῦ Μεσοχαλδίου, γιὰ ἕνα προσκύνημα στὴν Παναγία Σουμελᾶ ἢ τ' ἄλλα τῆς περιφερείας αὐτῆς μοναστήρια, πιθανὸν δέ, καὶ γιὰ τὸ γνωστὸ Βασιλικὸ χειροφίλημα στὴν Τραπεζοῦντα. Ὅταν ἡ συνοδεία, ποὺ εἶχε κατεύθυνσι πρὸς τὸν Ἄε - Ζαχαρέα καὶ τὰ Καμμένα, ἔφθασε στὸ πέρασμα, ὅπου κάποτε οἱ ὑπερήφανοι στρατηλάτες Γαβράδες εἶχαν τὸ πόστο καὶ τὰ λημέρια τους, στὸ γνωστὸ ἐκεῖνο πέρασμα «Σταυρὶ - Μπογαζίν», ἀντάμωσαν στὸ μεσόστρατο αὐτό, κάποιον γέρο καλόγηρο, κάποιον «χρυσόγερο», ἀπὸ τὰ γύρω μοναστήρια. Ἀλλὰ ἂς ἀκολουθήσωμε τὸ τραγοῦδι, μὲ τὰ πολὺ ἁπλᾶ καὶ πολὺ παραστατικὰ στιχάκια του:

—Χίλιοι μύριοι Ἄρχοντες. μύριοι
(προσκυνητάδες,
ἐχπάσταν σὸ προσκύνεμαν, νὰ πᾶν
(νὰ προσκυνοῦνε.
Ἐχπάστεν καὶ ὁ Κωνσταντᾶς ὁ
(Ἕλλεν Κωνσταντῖνος,
νὰ πάῃ σὸ προσκύνεμαν, νὰ πάῃ
(νὰ προσκυνήσῃ..
Χρυσόγερον ἐπέντεσαν ἀπάν' σὸ
(μεσοστράτι...
—Καλῶς, καλῶς τὸν Ἕλλεναν, τὸ
(νειὸν τὸ παλληκάριν,
καλῶς καὶ τοὺς τρισέλλενους, τοὺς
(χίλιους Ἀρχοντάδες...
Ποῦ πᾶτεν χίλιοι Ἄρχοντες, μύ-
(ριοι προσκυνητάδες;
—Πᾶμε γιὰ τὸ προσκύνεμαν, να
(πᾶ' νὰ προσκυνοῦμε.
Ἀπόθεν θὰ περάνουμε, ἀπόθεν θὲ
(νὰ πᾶμε;

Στὴν ἐρώτησί τους αὐτή, ἔρριξε ὁ γερο - καλόγηρος μιὰ ματιὰ στ' ἀραδιασμένα μπροστά του κορφοβούνια καὶ μὲ τὴν φρονιμάδα τῆς πείρας καὶ τῶν χρόνων του τοὺς εἶπε:

Ὁ Κάτσκαμον ἐλίβωσεν, κι' ὁ Ταῦ-
(ρον ἐχιονίγεν,
καὶ τ' Ἅγιε Παύλου τὸ ραχίν,
(τρανὸν ἀντάραν ἔχει.
Ἀμῆτε ἀς τὴν Ζύγαναν, τὴ Ζύγα
(νας τὴν στράταν..
Ἡ Ζύγανα ψηλὸν ραχίν. κι' ἡ
(στράτα χαμελία..

Ἡ ἀπάντησις ὅμως αὐτὴ τοῦ χρυσόγερου καὶ ἡ πατρικὴ συμβολή του, δὲν ἐκτιμήθηκαν ἀνάλογα ἀπὸ τοὺς Ἀρχοντάδες, ποὺ νόμιζαν πὼς μπροστὰ στὴν αἴγλη τῆς ἀρχοντιᾶς τους, δὲν θᾶταν ἱκανὴ νὰ σταθῇ καμμιὰ στὸν κόσμο δύναμι.

Καὶ ἀψηφῶντας τὶς φρόνιμες ὑποδείξεις του, *συνέχισαν* τὸν δρόμο τους, ἀποστομώνοντάς τον μὲ τὰ παρακάτω, γεμᾶτα στόμφο καὶ περηφάνεια λόγια:

Εἷς μοναχὸς καλόγερος ραχιὰ ἀπι-
(διαβαίνει.
κι' ἐμεῖς χίλιοι Ἄρχοντες, γιατὶ
(νὰ μὴ μποροῦμε;

Ὑπονοοῦσαν φαίνεται αὐτὸν τὸν ἴδιο, ποὺ μόνος του, ὁλόμονος, διέσχιζε βουνὰ καὶ λόγγους, χωρὶς νὰ λογαριάζῃ τοὺς θυμοὺς καὶ τὶς φουρτοῦνες του καὶ τοὺς φαινόταν παράξενο, πὼς αὐτοί, ποὺ ἦσαν χιλιάδες ὁλόκληρες Ἄρχοντες, δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ περάσουν. Καὶ συνέχισαν μὲ τὴν ἴδια *μεγαλοπρέπεια* τὸν δρόμο τους.

Δὲν εἶχαν ὅμως προχωρήσει πολύ, ὁπότε, τὰ βουνὰ ποὺ παραπάνω ἀναφέραμε, οἱ ἀθάνατοι αὐτοὶ κι' ἀνίκητοι γίγαντες τῆς ἐρημιᾶς, βρίσκοντας ἴσως μειωμένο τὸν ἑαυτό τους ἀπὸ τὰ ἀλαζονικὰ καὶ ἀγέρωχα αὐτὰ τῶν Ἀρχοντάδων λόγια, ἐθύμωσαν, ἀγρίεψαν, ἐθέριεψαν, φουρτούνιασαν, καί, ὅπως λέει τὸ τραγοῦδι:

—Σὸ μεσοστράτ' κι' ἐπρόφτασαν
(σὸ μεσοστράτ' κι' ἐπῆγαν
ἐξέβεν ἀντάρα κι' ἄνεμος, χιονό-
(νερο χαλάζι
ἄλλους ψηλὰ ἐγκρέμισεν, κι' ἄλλους
(σὴν χαμελίαν,
κι' ἄλλους ἐπεντεδέβασεν, ἐφτὰ ρα-
(χία ὀπίσω.

Ὁ θρῦλλος αὐτὸς γιὰ τὸ τραγικὸ τέλος τῶν ἀλαζονικῶν Ἀρχοντάδων, ποὺ δὲν σεβάσθηκαν τὶς συμβουλὲς τοῦ γεροντοτέρου των, καθὼς ἐπίσης καὶ ὡρισμένα ἄλλα μεταγενέστερα καὶ σύγχρονά μας ἀκόμα στὰ μέρη αὐτὰ χειμερινὰ ἀτυχήματα, ἔσπειραν τὸν φόβο καὶ τὸν τρόμο στοὺς κατοίκους τῶν μερῶν αὐτῶν, ποὺ δὲν τολμοῦσαν νὰ δρασκελίσουν χειμωνιάτικα τὸ πέρασμα τοῦ «Σταυρὶ Μπογαζὶ» καὶ τὴν κορυφὴ τοῦ Ἄε - Ζαχαρέα..

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ «Βήματος Ε Λ.»

Χθὲς εἶδα εἰς τὸ τεῦχος 121 τῆς «Ποντιακῆς Ἑστίας» δημοσίευμα τοῦ καθηγητοῦ κ. Ν. Ἀνδριώτου διὰ τὰ ποντιακὰ οὐσιαστικὰ εἰς—μονή, ποὺ χαρακτηρίζει τὴν γνώμην τοῦ κ. Α. Α. Παπαδοπούλου διὰ τὴν παραγωγήν των ὡς «περιττὴ καὶ ἀστήρικτη». Χωρὶς καμμίαν ἀπολύτως προσωπικὴν προκατάληψιν διατυπώνω σύντομα τὴν ἀπορίαν μου: Τὰ οὐσιαστικὰ τῆς περιοχῆς τῆς γενετείρας μου, ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὸ δημοσίευμα: «γλυτωμονή, καμονή, λαρωμονή, σκοτωμονή, τελεμονή, χαλασμονή, χαμονή, χορτασμονή», δὲν ἔχουν ἀντίστοιχον ἐπίθετον εἰς— ων, ὥστε νὰ δικαιολογῆται ἡ παραγωγή των ἀπὸ τὴν ἐπιθετικὴν κατάληξιν μων - μονος, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Ν. Ἀνδριώτου. Διατὶ ὅμως νὰ μὴ λαμβάνεται ὡς βάσις τὸ οὐσιαστικὸν «μονή» ἐκ τοῦ μένω ἀπὸ τὸ ὁποῖον κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν ὅλα τὰ ἄλλα ὡς ρηματικὰ παράγωγα (γλυτώνω, καίουμαι, λαρώνω, σκοτώνω, τελένω, χαλάνω, χάνω, χορτάζω), κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Ἀθ. Α. Παπαδοπούλου.

Οἱ Πόντιοι, ποὺ γνωρίζουν τὸν μηχανισμὸν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς μητρικῆς διαλέκτου των καὶ κατέφυγαν ἐπὶ δεκαετηρίδας εἰς τὴν ἔρευναν καὶ τὴν περισυλλογήν της, δὲν συμφωνοῦν μὲ τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτόν, ὅτι ἡ γνώμη τοῦ κ. Α. Α. Παπαδοπούλου εἶναι «περιττὴ καὶ ἀστήρικτη».

Μετὰ τιμῆς
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ

ΣΤΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ

Τοῦ κ. Δ. Βασιλειάδου
(Ἄργος Ὀρεστικὸν)

Σχολικὸν ἔτος 1912—13. Ἤμουν τότε μαθητὴς τῆς Ἕκτης τάξεως τοῦ Β' Τμήματος τοῦ Φροντιστηρίου Τραπεζοῦντος.

Τὴν χρονιὰ ἐκείνη μᾶς ἐπεσκέφθη κάποια μέρα τὴν ὥρα τοῦ μαθήματος ἕνας ἄγνωστος ἄνθρωπος. Ὁ δάσκαλός μας τοῦ μαθήματος τῆς ὥρας ἐκείνης, ὁ κ. Λαζαρίδης, μᾶς τὸν παρουσίασεν ὡς Ἐπιθεωρητὴν Σχολείων, Τοῦρκο βέβαια. Ὁ Τοῦρκος αὐτὸς Ἐπιθεωρητὴς μὲ διερμηνέα τὸν δάσκαλό μας, μᾶς ἔλεγε ὅτι μεταξὺ τῶν καλῶν μαθημάτων εἶναι ἡ Ἰχνογραφία, ἡ Ζωγραφικὴ καὶ ἡ Ὠδική. Στὸ τέλος δὲ μᾶς εἶπε νὰ ποῦμε ἕνα τραγοῦδι διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσωμε. Ἐμεῖς πάλιν σὰν νὰ εἴμασταν συνεννοημένοι ἀρχίσαμε μὲ δυνατὴ φωνὴ καὶ τραγουδήσαμε ὡς τὸ τέλος του, ποιὸ νομίζετε τραγοῦδι;

«Ἀπὸ φλόγες ἡ Κρήτη ζωσμένη τὰ βαρειά της τὰ σίδερα σπᾶ» κτλ.

Καμμιὰ συνέπεια δὲν ἐπακολούθησε. Δὲν μάθαμε τὸν λόγον.

Ἡ ἐκτύπωσις ἐγένετο εἰς τὰ καλλιτεχνικὰ τυπογραφεῖα
«ΤΕΧΝΗ»
Φρ. Ρούσβελτ 48
Θεσσαλονίκη

ΓΙΑ ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΝΤΙΑΚΗΣ ΙΔΕΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΩΝ

1ος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΚΚΑΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΒΡΑΜΑΝΤΗ

Α΄

Κάποιο σοφὸ γνωμικὸ λέει: «Τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν χρὴ ἀεὶ μνημονεύειν τὰ ὀνόματα καὶ τὰς πράξεις». Δὲν καθορίζει ὅμως, ἂν τὸ «ἀεὶ» ἀναφέρεται μόνο σὲ κεκοιμημένους, γιὰ τοὺς ὁποίους συνηθίζομε νὰ κάνωμε καὶ μνημόσυνα ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτικά, ἢ ἂν ἀορίστως ἀφορᾶ καὶ ζῶντας. Φρονῶ ὡστόσο, ὅτι ἡ μνημόνευσις ὀνομάτων καὶ ἔργων ζώντων ἐνδείκνυται περισσότερον γιὰ τοὺς ἀκολούθους λόγους: α) Γιατὶ οἱ ζῶντες μποροῦν νὰ κρίνωνται καὶ ἐπικρίνωνται, ἐὰν ὡρισμένα μνημονευόμενα σημεῖα τῆς δράσεώς των δὲν ἀνταποκρίνωνται στὴν πραγματικότητα, ἐνῶ «ὁ ἀποθανὼν δεδικαίωται...».

β) Γιατὶ ἡ μνημόνευσις ἐγκωμ'σαις καὶ βράβευσις ἀξιεπαίνων πράξεων κεντᾶ τὴ φιλοτιμία τῶν ἄλλων γιὰ μίμησι καὶ «οὐκ ἐᾶ αὐτοὺς καθεύδειν». Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ σκοπὸ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες στεφάνωναν τοὺς προσφεροντας ὑπηρεσίες στὸν Δῆμον.

Καὶ γ) γιὰ νὰ ἐκφρασθοῦμε πιὸ ἁπλὰ καὶ συγκεκριμένα: Γιατὶ «Τὸ σταφὺλ τὸ σταφὺλ τερεῖ καὶ ἐφτάν'». Ἢ μήπως ἔτσι δὲν γεννιέται ἡ δημιουργικὴ ἅμιλλα,, ἡ ὁποία σὰν τὸ ἀεράκι, ποὺ δὲν ἀφήνει τὰ νερὰ νὰ ἀποτελματώνωνται μέσα στὴν ἀκινησία, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο δὲν ἐπιτρέπει καὶ αὐτὴ οὔτε στὸν ἀμέριμνο καὶ ἀδιάφορο νὰ μαραζώνη μέσα στὴν ἀδράνεια, οὔτε στὸν δραστήριο καὶ ρέκτη νὰ «ἐπαναπαύεται ἐπὶ τῶν δαφνῶν» του;

Ἀπὸ τὴ σκέψι αὐτὴ ὁρμώμενος θεωρῶ σκόπιμη καὶ εὐεργετικὴ τὴν προβολὴ διὰ τοῦ τύπου τῆς δράσεως τοῦ κάθε Ποντίου, ποὺ προσέφερε ἢ προσφέρει ἐξαιρετικὲς ὑπηρεσίες στὸν τομέα τῆς ἱδρύσεως καὶ διοικήσεως Ποντιακῶν Σωματείων καὶ τῆς περισυλλογῆς καὶ διασώσεως τῶν στοιχείων τοῦ ἰδιόρρυθμου Ποντιακοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ πιστεύω, ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ δὲν θὰ γνωρίσωμε ἁπλῶς ὅλους ἐκείνους τοὺς πατριῶτες μας, οἱ ὁποῖοι, πάντοτε γύρω ἀπὸ τὴν ἄσβεστη φλόγα, συνεχίζουν τὶς ἱερὲς παραδόσεις μας καὶ βαδίζουν σίγουρα ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν προγόνων μας, ἀλλὰ θὰ μάθωμε καὶ ποῖα εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα αὐτῶν σὲ κάθε γωνία τῆς Ἑλλάδας μέχρι σήμερα, τί καὶ ποῦ ὑπολείπεται ἀκόμη νὰ γίνη καὶ πῶς θὰ ἐπιτύχωμε τὸ συντονισμὸ ὅλων, ἀτόμων, ὀργανώσεων, σωματείων γιὰ ν' ἀνεβοῦμε πιὸ ψηλά, ὡς τὴν κορφὴ τοῦ «Ἄεν Κήρκα» ὅπως συμβολικὰ ἐχαρακτήρισε ὁ ἀγαπητὸς φίλος Παντ. Μελανοφρύδης τὸν ἀγῶνα γνωστοτάτου καὶ ἐπιφανοῦς Ποντίου νοσταλγοῦ γιὰ τὴν ἄνοδο ἐκεῖ ψηλὰ στὴν κορφή, στὸ ἄκρον ἄωτον τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου,

Ἂς ἐπιτραπῆ, λοιπόν, στὸν ὑπογράφοντα νὰ κάμη πρῶτος τὴν ἔναρξι τοῦ πρωτότυπου αὐτοῦ ρεπορτάζ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐλπίζη, ὅτι γιὰ τὴν συνέχισι καὶ ὁλοκλήρωσί του θὰ βρεθοῦν πάρα πολλοὶ μιμητές του. Κάτι παρόμοιο, ὄχι ὅμως πλῆρες, ἐδημοσίευσε στὸ ὑπ' ἀριθ... τεῦχος τῆς «Ποντιακῆς Ἑστίας» τὸ 1960 γιὰ τὸν παλαίμαχο λαογράφο μας Κάνιν, ὁ ὁποῖος καὶ σήμερα ἀκόμη κάτω ἀπὸ τὸ βάρος ὀκτὼ δεκάδων ἐτῶν

—εὔχομαι νὰ τὶς κάμη δέκα— δὲν ἐννοεῖ νὰ ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸ μέχρι τῆς τελευταίας του πνοῆς.

Λέτε νὰ φτάση στὸν «Ἄεν Κήρκα»; Δὲν πιστεύω. Ἐμεῖς οἱ παλαιοὶ ἀποστήσαμε πιά. Στὸ μέσο τοῦ ἀνάντη δρόμου μᾶς κατέλαβε ὁ κάματος. Χαρά μας, ἂν οἱ γενεές, ποὺ θὰ διαδεχθοῦν ἐμᾶς καὶ ἔπειτα ἡ μία τὴν ἄλλη, εὐτυχήσουν νὰ ἀνεβαίνουν ὅλο καὶ ψηλότερα, ὥσπου κάποια μέρα πατήσουν τὸ πόδι στὴν κορφή

Καὶ ἐπὶ πλέον, ἂς μὴ παραξενευθῆ κανείς, ἂν τὴν ἀφετηρία τοῦ ρεπορτὰζ δὲν τὴν τοποθετῶ οὔτε στὴν πρωτεύουσα, τὴν Ἀθήνα, οὔτε στὴν συμπρωτεύουσα, τὴ Θεσσαλονίκη, οὔτε σὲ καμμιὰ ἄλλη μεγάλη πόλι, ἀλλὰ σὲ μιὰ προσφυγόπολι, ποὺ ἄλλοτε λεγόταν Κοκκινιὰ καὶ σήμερα φέρει τὸ τιμημένο καὶ συμβολικὸ ὄνομα μιᾶς Βυζαντινῆς πόλεως, τῆς Νικαίας, Ἐκεῖ, ὡς γνωστόν, θεμελιώθηκε στερεὰ ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία Ἐκεῖ σφυρηλατήθηκε ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο Ἀναγεννήσεων τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν καὶ τῆς ἐποχῆς «ῶν Παλαιολόγων. Ἀπὸ κεῖ ἔγινε καὶ ἡ ἐξόρμησι γιὰ τὴν ἐκδίωξι ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολι τῶν Φράγκων.

Ἡ προτίμησί μου ὅμως γιὰ τὴ Νίκαια δὲν ὀφείλεται ποσῶς στὰ ἱστορικὰ αὐτὰ γεγονότα, ποὺ ἐμνημόνευσα. Κάποιο ἄλλο σπουδαῖο γεγονὸς σύγχρονο καὶ πολὺ πρόσφατο ἔχω ὑπ' ὄψι μου. Τὸ ὅτι δηλ. ἀπὸ ὅλους τοὺς Ποντίους τῆς Ἑλλάδος πρῶτα οἱ Πόντιοι τῆς Νικαίας καὶ Κορυδαλλοῦ ἀνήγειραν ἰδιόκτητη «Στέγη», ἕνα τριώροφο καλλιμάρμαρο οἰκοδόμημα μὲ αἴθουσα χιλίων θέσεων γιὰ διαλέξεις καὶ παντὸς εἴδους συγκεντρώσεις, μὲ γραφεῖα, βιβλιοθήκη καὶ ἀναγνωστήριο, μὲ καφὲ-μπάρ καὶ κέντρο ἀναψυχῆς. Καὶ δὲν ὑπάρχει γιὰ τὴν ὥρα ἄλλο παρόμοιο παράδειγμα, ὅπου νὰ χωροῦσε ἡ σύγκρισι καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ τήρησι τῶν ἀναλογιῶν. Ἀκολουθεῖ βέβαια ἡ Καλλιθέα μὲ τοὺς «Ἀργοναῦτες - Κομνηνούς» καὶ ἡ Δραπετσώνα μὲ τὴν Ἕνωσι Ποντίων Πειραιῶς. Ἀλλὰ τὰ ἔργα αὐτῶν δὲν εἶναι ἀκόμη ὡλοκληρωμένα.

Εἶχε δίκαιο ἡ «Ἕνωσι Ποντίων Νικαίας - Κορυδαλλοῦ νὰ πανηγυρίση μεγαλοπρεπέστατα τὸ 1958 τὰ ἐγκαίνια τῆς «Στέγης» της καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ τελέση τὴν ἑορτὴ τῶν «Εὐχαριστηρίων» πρὸς τιμὴν ὅλων ἐκείνων ποὺ συνέβαλαν ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς στὴ δημιουργία τοῦ θαύματος αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐκεῖνο ποὺ τιμᾶ κατ' ἐξοχὴν τοὺς λαμπροὺς πατριῶτες μας τῆς Νικαίας - Κορυδαλλοῦ, εἶναι ἡ πανηγυρικὴ ἐκδήλωσι τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης των στὸν δημιουργὸ τοῦ ἔργου τὸν κ. Γεώργιο Σακκᾶ, πρόεδρο καὶ στὸ πρόσωπο αὐτοῦ βεβαίως σὲ ὁλόκληρο τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο γιὰ τὴν πρόθυμη συμπαράστασι σὲ κάθε του ἐνέργεια, ἀπονέμοντάς του τὸ ἀκόλουθον δίπλωμα μὲ τὸ ψήφισμα:

«Ἡ Ἕνωσις Ποντίων Νικαίας - Κορυδαλλοῦ τῷ Γεωργίῳ Σακκᾶ. Ἀνδρὶ ὑπερζήλως μοχθήσαντι τῷ κλέει τῆς Πατρογονικῆς ἀρετῆς καὶ περὶ τὰ ἀγαθὰ παντὶ προθύμῳ, εὐγνωμονοῦσα τὸν δίκαιον ἔπαινον ἀπονέμει». (Ἕπονται οἱ ὑπογραφὲς τῶν μελῶν τοῦ Δ.Σ.). Καὶ τοιουτοτρόπως διέψευσε τὸ λεγόμενο: «Οὐδεὶς προφήτης ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι». Ἀλλὰ θὰ ἐρωτήση τις: Ποῦ ἄραγε νὰ ὀφείλεται τὸ μυστικὸ μιᾶς τόσο σημαντικῆς ἐπιτυχίας. Καὶ γιατὶ ὁ Γ. Σ. τὸ κρατάει τόσο ζηλότυπα, ὥστε νὰ μὴ μποροῦν νὰ κάμουν χρῆσι του ἄλλοι; Ἴσως τὴ λύσι τῆς ἀπορίας κατορθώσω νὰ τὴν δώσω παρακάτω. Πρὸς τὸ παρὸν γιὰ λόγους στατιστικοῦ ἐνδιαφέροντος θὰ φέρω στὴ δημοσιότητα τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ποὺ συνθέτουν τὴν εἰκόνα τοῦ Ποντιακοῦ λαοῦ μέσα στὴ Νίκαια.

Στὴν προσφυγόπολι αὐτὴ μὲ πληθυσμὸ ἄνω τῶν 120 χιλ. κατοίκων οἱ Πόντιοι ὑποτίθεται, ὅτι ὑπερβαίνουν τὶς 5 χιλ. κατοίκους. Ἀπ' αὐτοὺς ἀρκετοὶ ἐπεδόθηκαν στὶς ἐπιστῆμες καὶ τὰ γράμματα. Σημαντικὸς ἀριθμὸς ἀσχολεῖται μὲ ἐπιτυχία στὸ ἐμπόριο. Καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι καταγίνονται σὲ χειρωνακτικὲς ἐργασίες, εἴτε ἀνήκουν στὴν τάξι τῶν ἐργατοϋπαλλήλων. Καὶ ὅμως αὐτὴ ἡ μικρὴ Ποντιακὴ μειονότης μέσα στὸν τόσο πληθυσμὸ τῆς Νίκαιας - Κορυδαλλοῦ διακρίνεται γιὰ τὴν προοδευτικότητά της, τὴν ὁποίαν ἐξαίρουν σὲ διθυραμβικὸ τόνο ὅλοι οἱ μὴ Πόντιοι καὶ ἔχει τὸ προβάδισμα σὲ ἐκπολιτιστικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐκδηλώσεις τοῦ τόπου. Ἐνδιαφέρει καὶ ὁ τόπος προελεύσεως αὐτῶν; Ἰδού. Οἱ περισσότεροι κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἐλεβὴ καὶ τὸ Σιμικλὴ τῆς Ἀργυρουπόλεως καὶ ἄλλες περιοχὲς τῆς Τραπεζοῦντας. Καὶ οἱ λοιποὶ ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα, Πλάτανα, Τρίπολι, Κερασοῦντα, Ὀρδοῦ, Ἀμισὸν καὶ τὴν ἐνδοχώρα τοῦ Πόντου.

Β΄

Θὰ προσπαθήσω τώρα νὰ ἐπισημάνω τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ποὺ συνθέτουν τὴ φυσιογνωμία τοῦ Γεωργ. Σακκᾶ τοῦ δημιουργοῦ ὅλης αὐτῆς τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεως, ποὺ κατέχει ἡ Ἕνωσις Ποντίων Νικαίας - Κορυδαλλοῦ καὶ σὲ ἄλλο σημείωμά μου θὰ παρουσιάσω καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πρόσωπα, ποὺ ἀγωνίσθηκαν μαζύ του τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν καὶ τὴν ἐθνικὴ ἐργασία ποὺ συντελεῖται μέσα ἐκεῖ στὴν Ποντιακὴ Κυψέλη σήμερα.

Ὁ Γεώργιος Σακκᾶς κατάγεται ἀπὸ τὴν Τρίπολι τοῦ Πόντου, τὴν πατρίδα τῶν θαλασσόλυκων τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Σὲ ἡλικία δεκατεσσάρων ἐτῶν ἔζησε σὲ ὅλη της τὴν ἔκτασι καὶ μὲ ὅλες της τὶς φρικαλεότητες τὴν τραγωδία τοῦ ἐκτοπισμοῦ τῶν συμπατριωτῶν του «σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις» τὸ 1916 ὑπὸ τῶν Τούρκων. Τὴν τραγωδία αὐτὴ ἀποτυπωμένη μὲ ζωηρὰ καὶ ἀνεξίτηλα χρώματα στὴν παιδική του ψυχὴ τὴν περιέγραψε μαζὺ μὲ τὴν παλαιὰ καὶ νέα Ἱστορία τῆς πατρίδος του. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ σαράντα χρόνια τὴν ἐξέδωκε σὲ βιβλίο. Μὲ ἀριστατεχνικὸ χειρισμὸ τοῦ θέματος «ἀνέσυρε, ὅπως λέει ὁ ἴδιος, μέσα ἀπὸ τὴ λήθη καὶ τὸ σκιόφως τῶν περασμένων χρόνων τὰ περιστατικὰ ἐκεῖνα ἀκριβῶς, ποὺ στάθηκαν ἀνεξάντλητη πηγὴ πόνων, θλίψεων καὶ δακρύων γιὰ ὅλους τοὺς Τριπολῖτες».

Ὁ κ. Γ. Σ. ὅμως δὲν φιλοδόξησε ποσῶς νὰ γίνη συγγραφεύς. Θέλησε ἁπλῶς μὲ γραπτὸ λόγο νὰ παραδώση στὴν Ἱστορία, αὐτὴ τὴν ἄγνωστη σὲ πολλοὺς δραματικὴ πτυχὴ τῆς ὅλης Ἱστορίας τοῦ Πόντου, ποὺ καθαγιάσκηκε μὲ τὸ αἷμα καὶ τὴ θυσία χιλιάδων Τριπολιτῶν, οἱ ὁποῖοι, ὅπως μὲ μεγάλο πόνο γράφει στὸ βιβλίο του, «χρόνια τώρα λησμονημένοι ἀναπαύονται σὲ μακρυνὴ καὶ ἄξενη γῆ, γιὰ νὰ νοιώση ἡ πονεμένη ψυχή τους, πῶς δὲν τοὺς ξεχάσαμε καὶ πῶς ἡ ἀνάμνησί τους ἦτο, εἶναι

✱ Συνέχεια εἰς τὴν 5ην σελίδα

ΕΚΚΛΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΣΑΝΤΑΙΟΥΣ

Τοῦ κ. Στάθη Ἀθανασιάδη (Καστανιὰ Βεροίας)

Σαράντα χρόνια ἔχουν περάσει ἀφότου οἱ γονεῖς, συγγενεῖς καὶ χωριανοί μας ἀφῆκαν τὰ κόκκαλά τους στὸ Ἐρζερούμ, στὸ Χοννούζ, στὸν Ἅγιο Στέφανο, στὸ Σελιμιὲ καὶ στὴν Καλαμαριὰ καὶ ὅμως δὲν σταθήκαμε ἄξιοι νὰ τοὺς κάμωμε οὔτε καὶ ἕνα ἁπλὸ μνημόσυνο. Τὸ εἶχα σκεφθεῖ πρὶν ἀπὸ χρόνια, δὲν ἤξερα ὅμως ποιὰν ἀπήχηση μποροῦσε νὰ ἔχη ἡ πρότασή μου, καὶ γι' αὐτὸ δὲν τόλμησα νὰ τὴν ἀνακοινώσω· Φέτο τὴν εἶχα ἐκμυστηρευθεῖ στὸν κ. Ν. Τοπαλίδη, ποὺ τόσους κατέβαλε κόπους γιὰ τὸ σπίτι τῆς Σάντας· Αὐτὸς ἔδειξε προθυμία καὶ πρότεινε μάλιστα νὰ τελεσθῆ τὸ μνημόσυνο στὴ Νέα Σάντα, τὸ μεγαλύτερο καὶ κεντρικώτερο Σαντέικον χωριό. Δὲν ἀποδοκιμάζω τὴ γνώμη του αὐτὴ ἀλλὰ καὶ δὲν μένω ἱκανοποιημένος, διότι ἔτσι τὸ μνημόσυνο θὰ γίνει σὲ στενὸ περιβάλλον καὶ δὲν θὰ ἔχει ἀπήχηση. Γι' αὐτὸ προτείνω ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μνημόσυνο στὴ Νέα Σάντα ὅπου δὲν εἶνε δυνατὸ νὰ μαζευθοῦν παραπάνω ἀπὸ 50—60 ἄτομα, νὰ γίνουν τὴν ἴδια μέρα μνημόσυνα σὲ ὅλα τὰ χωριὰ ὅπου ὑπάρχουν Σανταῖοι. Ἔτσι θὰ πάρουν μέρος στὸ μνημόσυνο ὅλοι οἱ Σανταῖοι καὶ οἱ ξένοι οἱ συγχωριανοί τους. Ἡ ἀπήχηση θὰ εἶνε χωρὶς σύγκριση μεγαλύτερη, καὶ ἐπειδὴ στὸ μνημόσυνο θὰ γίνει κι ἐπιμνημόσυνος λόγος, θὰ μάθουν καὶ οἱ ξένοι τοὺς ἀγῶνες τῆς Σάντας γιὰ τὴν ἐλευθερία, ἀλλὰ καὶ τὸ θλιβερὸ τέλος της. Τὰ ἔξοδα τοῦ μνημοσύνου εἶναι ἐλάχιστα, καὶ οἱ κατὰ τόπους ἐπιτροπὲς ποὺ θὰ φροντίσουν γιὰ τὴν τέλεση τοῦ μνημοσύνου, θὰ τὰ ἐξεύρουν.

Τὸ σπίτι τῆς Σάντας, γιὰ τὸ ὁποῖο χρωστᾶμε εὐγνωμοσύνη στὸ Ν. Τοπαλίδη καὶ Ἀβραὰμ Πηλείδη καὶ τὸ μνημόσυνο, θὰ θυμίζουν ἐμᾶς καὶ τὴ νέα γενεὰ τὴν πατρίδα μας. Ὑπάρχει ὅμως καὶ κάτι ἄλλο ποὺ θὰ ἀπομακρύνει τὴ λησμοσύνη τῆς Σάντας ἑκατὸ καὶ περισσότερα χρόνια. Εἶναι ἡ Ἱστορία καὶ Λαογραφία τῆς Σάντας. Ἀπὸ τὸ 1910, δηλ πενῆντα χρόνια μάζευα καὶ μαζεύω ἀκόμα ὑλικὸ ἱκανὸ γιὰ νὰ γίνη ἕνα βιβλίο μὲ 400-500 μεγάλες σελίδες καὶ μὲ μικρὰ γράμματα. Τὸ βιβλίο αὐτό, ἂν ἀξιωθοῦμε νὰ τὸ ἰδοῦμε τυπωμένο, θὰ κάμη γνωστὴ τὴν πατρίδα μας, καὶ στοὺς ξένους, θὰ συντελέση δὲ ὥστε τὰ παιδιά, τὰ ἐγγόνια, ἀκόμη καὶ δισεγγόνια μας νὰ μάθουν ποίους ἀγῶνες κατέβαλαν καὶ τί ὑπόφεραν οἱ πρόγονοί τους γιὰ νὰ διατηρήσουν τὴ θρησκεία καὶ τὴν ἐθνικότητά τους καὶ ποιὸ ἦταν τὸ τέλος τους. Τὸ βιβλίο αὐτὸ θὰ δείξει ὅτι οἱ Σανταῖοι, ἐνῶ ἦσαν ἡ πολεμικώτερη φυλὴ τοῦ Πόντου, δὲν ἦσαν ὅμως καὶ κατώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ποντίους κατὰ τὸν ψυχικό τους κόσμο, τὴν πνευματική τους ἀνάπτυξη. Δὲν ἔχω τὸν ἐγωϊσμὸ νὰ νομίζω τὸν ἑαυτό μου σοφώτερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἴσα-ἴσα γνωρίζω πολὺ καλὰ τὴ σημασία τοῦ γνωμικοῦ τοῦ Σωκράτη· «Ἓν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα».

Ἱστορία πολλοῦ λόγου ἄξια γράφει καὶ ὁ πατριώτης μας κ. Μ. Νυμφόπουλος· Ἀλλὰ δυστυχῶς εἶνε φτωχὸς καὶ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ τὴν ἐκδώση μονομιᾶς ὁλόκληρη Γι' αὐτὸ ἐκδίδει κάθε χρόνο καὶ ἀπὸ ἕνα τεῦχος. Πόσοι ὅμως ἀπὸ τοὺς συνδρομητὲς κρατοῦν τὰ περασμένα τεύχη; Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμα ὁ κ. Νυμφόπουλος ἐξέδιδε τὸ βιβλίο του ὁλόκληρο, πάλι θὰ ἦταν ἀνάγκη νὰ ἐκδοθῆ καὶ ἄλλη Ἱστορία καὶ Λαογραφία, καὶ τρίτη ἂν ἦταν δυνατό, διότι κάθε ἄνθρωπος ἔχει ἰδιαίτερη ψυχοσύνθεση, καὶ διαφορετικὰ τὸ περιγράφει.

Ὅταν σκέπτωμαι ὅτι πλησιάζω καὶ ἀτενίζω ἀπὸ κοντὰ τὴ λίμνη τῆς Ἀχερουσίας μὲ τὸν ὀβολὸ τῶν πορθμείων στὸ χέρι γιὰ τὸ Χάρο, ἀνατριχιάζω καὶ μόνο ὅταν ἀναλογιζωμαι ὅτι εἶναι δυνατὸ νὰ πεθάνω πρὶν ἰδῶ τὴν Ἱστορία καὶ Λαογραφία τῆς Σάντας τυπωμένη. Ἡ ἐργασία αὐτὴ βαριὰ κληρονομία προγόνων, δημιουργεῖ ὑποχρεώσεις, σὲ ὅλους μας: Νὰ περισώσωμε ὅ,τι μᾶς κληροδοτήθηκε ἀπὸ στόμα σὲ στόμα.

Πιστεύω πὼς δὲν θὰ εὑρεθεῖ κανεὶς ποὺ νὰ μὴ θελήση καὶ νὰ μὴ προθυμοποιηθῆ νὰ συνδέση τ' ὄνομά του μὲ μιὰ τόσο σοβαρὴ ὑπόθεση σὰν ἱερὰ ὀφειλὴ πρὸς τὸ παρελθὸν τῆς χαμένης πατρίδας του. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ σημερινὲς περιστάσεις δὲν εἶναι εὐνοϊκὲς γενικὰ γιὰ τὰ βιβλία. Ὁ λόγος ὅμως αὐτὸς δὲν εἶναι ἀρκετὸς ὥστε νὰ μᾶς κλονίση τὴν ἀπόφαση τῆς ἔκδοσης. Εἶναι ἀκόμα ἀλήθεια ὅτι οἱ κ. κ. Τοπαλίδης καὶ Πηλείδης (ὁ δεύτερος μάλιστα μ' ὅλη τὴν κλονισμένη ὑγεία του) ἔδειξαν προθυμία νὰ φροντίσουν γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ βιβλίου πρὸς ὄφελος τοῦ Σπιτιοῦ τῆς Σάντας, στὸ ὁποῖο τὸ ἔχω χαρίσει χωρὶς καμιὰ ἀπαίτηση. Ἔχουν καὶ οἱ δυὸ τὸ χάρισμα τῆς ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς καὶ

✱ Συνέχεια εἰς τὴν 5ην σελίδα

Ο ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΠΟΝΤΟ

Τοῦ κ. ΓΡΗΓ. ΣΑΒΒΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ Ἰούνιος στὸν Πόντο ἐλέγετο Κερασινὸς ὁ μῆνας δηλ. τῶν κερασιῶν, ὁ δὲ Ἰούλιος Χορτοθέρτς ἢ θερινὸς γιατὶ τότε ἐγίνετο ὁ θερισμὸς τῶν χόρτων καὶ τῶν σιτηρῶν.

Σ' αὐτοὺς τοὺς δύο μῆνας ἡ ζέστη ἦταν πολὺ μεγάλη καὶ οἱ κάτοικοι τῶν παραλίων πόλεων ἔπρεπε μὲ κάθε τρόπον νὰ βγοῦνε ἔξω ἀπὸ τὶς πόλεις, ἔπρεπε κάπου νὰ παραθερίσουν, ἄλλοι στὰ περίχωρα, σὰ σιμοχώρια, καὶ ἄλλοι σὰ ψηλασέας, πιὸ μακριὰ σὲ ψηλότερα μέρη, ὅπως στὴν Κρώμνη, στὴν Μάτσκα, στὴν Λαραχανή, στὴν Σάντα στὴν Γαλλίανα, στὴν Ἀργυρούπολη στὸ Τζάμπαση καὶ ἀλλοῦ.

Τὸ παραθέρισμα ἀποτελοῦσε γιὰ ὅλους πλούσιους καὶ φτωχοὺς μιὰ ἀναγκαιότητα, γιατὶ ὁμολογουμένως τὸ κλῖμα τῶν παραθαλασσίων πόλεων ἦταν ὑγρὸ καὶ νοσηρό.

Πολλοὶ εἶχαν μόνιμα παραθεριστικὰ χωριὰ καὶ μόλις ἔμπαινεν ὁ Ἰούνιος ἢ μόλις τελείωναν τὰ σχολεῖα, ἔκαμναν δηλ. τὰ παιδιὰ ἐξετάσεις πήγαιναν στὴν ἐξοχή τους. Ἄλλοι πάλιν, ποὺ δὲν εἶχαν μόνιμο παραθεριστικὸ μέρος, πήγαιναν ἀπὸ νωρὶς καὶ διάλεγαν τὸ χωριὸ ποὺ θὰ παραθέριζαν καὶ νοίκιαζαν τὸ κατάλληλο σπίτι.

Οἱ ἑτοιμασίες γιὰ τὴν ἀναχώρηση ἐγίνοντο μερικὲς βδομάδες ἐνωρίτερα, γιατὶ ἡ κάθε νοικοκυρὰ ἔπρεπε νὰ ἑτοιμασθῆ ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρὲς καὶ ἡ ἀναχώρησις συνήθως ἐγίνετο ὁμαδικά

Γιὰ μεταφορικὰ μέσα χρησιμοποιοῦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄλογα, ἀλλὰ μὲ σαμάρια γιὰ νὰ φορτώσουν τὰ πράγματα καὶ ἄλλα μὲ σέλλες γιὰ καβάλλα. Σὲ μερικὰ ζῶα φόρτωναν σὲ μεγάλα δέματα τὰ στρώματα, ἕνα δέμα σὲ κάθε μεριὰ καὶ ἐπάνω στὴν μέση μποροῦσε νὰ καθίση κανένας μικρὸς ἢ καὶ καμμιὰ γυναῖκα ἀνάλογα μὲ τὸ βάρος τοῦ φορτίου. Σὲ ἄλλα ζῶα φόρτωναν καλάθια μεγάλα μὲ ρουχικὰ καὶ μέσα κάθονταν τὰ μικρὰ τὰ παιδιά. Καὶ μὲ σέλλες καβάλλα πήγαιναν κυρίες ἢ καὶ εὔποροι ἄνδρες.

Μερικοί, ἰδίως νέοι, πήγαιναν πεζοί, ποπατευτά. Ἔτσι ξεκινοῦσαν τὰ λεγόμενα κέτσια.

Τὸ ξεκίνημα ἀπὸ τὴν πόλη ἔπαιρνε πανηγυρικὴ ὄψη. Ὅλα σχεδὸν τὰ ζῶα εἶχαν στὸ λαιμό τους κουδούνια καὶ προχωρῶντας κουδούνιζαν χαρμόσυνα σκορπίζοντας παντοῦ τὴν εὐθυμία. Ἐννοεῖται ἀπὸ τὶς παρέες αὐτὲς δὲν ἔλειπαν οὔτε ὁ λυριτζῆς οὔτε καὶ οἱ τραγουδιστάδες καὶ ὅλοι οἱ νέοι ἦσαν ὡπλισμένοι καὶ στὸ δρόμο, μὲ τὸ μακρὺν τὴν καϊτέν, ἐγίνοντο καὶ οἱ σχετικοὶ ντοναμάδες. Κατὰ τὴν διαδρομὴ ἐγίνοντο καὶ ὡρισμένοι σταθμοὶ γιὰ νὰ ξεκουρασθοῦν καὶ οἱ παραθεριστὲς καὶ τὰ ζῶα. Στοὺς σταθμοὺς αὐτοὺς ὑπῆρχαν τὰ λεγόμενα χάνια ὅπως π.χ. τὰ περίφημα χάνια τοῦ Γοργὸρ-ογλη Στὰ χάνια αὐτὰ ἔπρεπε νὰ διανυκτερεύουν καὶ ἀφοῦ ξεφόρτωναν ἑτοιμάζονταν γιὰ τὸ δεῖπνο. Καὶ τί δεῖπνο! Τὸ τραπέζι θὰ ἦταν, ἀνάλογο μὲ τὸ μέρος, ἢ ἕνας ξύλινος πάγκος ἢ ἕνας σοφρὰς ἐπάνω σὸ ψαθὶν καὶ γύρω σταυροπόδι καθόνταν οἱ συνδαιτυμόνες. Ἐπάνω στὸ τραπέζι θὰ ὑπῆρχαν ἀπὸ ὅλα... τὰ καλά. Τὸ κοβλὰκ τὸ βούτερον, τὸ τουλοὺμ τὸ τυρίν, τὸ ὑλιστόν, τὸ μιντζὶν καὶ τὰ τσάκωτα τ' ὠβγὰ μὲ τὸ φρέσκο καὶ ἁγνὸ βούτυρο ποὺ σκορποῦσε γύρω τὴν γαργαλιστικὴ εὐωδία του, τὸ ρακὶν καὶ τ' ἁλικὰ τὰ χαψιά. Ἀπὸ τὸ τραπέζι δὲν ἔλειπαν ἐπίσης καὶ τὰ φροῦτα, τὰ λογιῶν-λογιῶν κεράσια, τὰ ξανθοκέρασα, τὰ μαυροκέρασα, τὰ δαφνοκέρασα, ἀκόμα καὶ τὰ ἀγριοκέρασα ποὺ ἦταν νοστιμώτατα καὶ οἱ φράουλες, τὰ χαμούφτας.

Καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ ὁ κεμεντζὲς καὶ τὰ Κρωμέτκα καὶ Ματσουκάτκα τραγωδίας καὶ ὁ χορὸς καὶ ἡ διασκέδασις βαστοῦσαν ὡς τὸ πρωΐ. Καὶ διερωτοῦνταν κανείς, ξεκούραση ἦταν αὐτὴ ἡ κούραση;

Κατὰ τὰ ξημερώματα οἱ ἀγωγιάτες φόρτωναν καὶ ξεκινοῦσαν. Ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει ὁ ἀνήφορος, ἡ λύρα συνεχίζει τώρα παθιάρικα τὸ μακρὺν τὴν καϊτέν, ποὺ ἀκοῦμε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἀπὸ τὸν Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ Ἐνόπλων Δυνάμεων Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸν περίφημον λυράρην καὶ τραγουδιστὴν Κώσταν Κων]νίδην.

Ἀντιλαλοῦν οἱ ρεματιές:

« Ἐ ρίζαμ, ἐ στερέαμ γιὰ κλῶστ' (σὲ μὲν μερέαν
γιὰ δόσ' με ἕναν φίλεμαν γιὰ ἕνα (μαχαιρέαν»

Τὰ κουδινίσματα τῶν ἀλόγων καὶ τὸ τουφεκίδι γεμίζει τὰ φαράγγια. Πέρα σὲ κάποια πλαγιὰ τοῦ βουνοῦ, τ' ἀργυροκουδουνίσματα τῶν γιδοπροβάτων καὶ τὸ καβὰλ τοῦ βοσκοῦ, σὰν ἄλλες σειρῆνες σὲ κάνουν νὰ μὴ θέλης νὰ φύγης ἀπὸ τὸν τόπο αὐτὸ ὅπως λέγει καὶ τὸ τραγοῦδι:

«Ἂν ἀποθάνω θάψ'τε με σ' ἕναν (ψηλὸν ραχόπον
ν' ἀκούω τσοπὰν δύριγμαν καὶ κα-(βαλὶ λαλόπον».

Ἔτσι μὲ τραγούδια καὶ χαρὲς ἔφταναν οἱ παραθεριστὲς στὸν τόπο τοῦ προορισμοῦ των. Ἐκεῖ τοὺς ὑπεδέχοντο μὲ μεγάλη χαρὰ οἱ ντόπιοι, ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ τοὺς περιποιηθοῦν ὅσο τὸ δυνατὸν καλύτερα, γιατὶ πάντοτε οἱ παραθεριστὲς ἄφηναν πλούσια φιλοδωρήματα τόσον σ' αὐτοὺς ὅσον καὶ στὰ σχολεῖα καὶ στὶς ἐκκλησίες τους.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων ποὺ πήγαιναν, ὅπως εἴπαμε, γιὰ παραθερισμό, ἀνέβαζαν καὶ τὰ ζῶα στὰ παρχάρια.

Τὰ παρχάρια αὐτὰ ἦσαν μεγάλες ἐκτάσεις βοσκοτόπια, ποὺ παρὰ τὸ ὑψόμετρό τους, ἐκαλύπτοντο ἀπὸ καταπράσινο καὶ πυκνότατο χορτάρι. Ἡ βλάστησις ἐκεῖ ὠργίαζε κυριολεκτικά. Ἐκεῖ, ἂς ποῦμε, παραθέριζαν καὶ τὰ ζῶα, ἀγελάδες, πρόβατα καὶ γίδια.

Στὰ χωριὰ τῆς περιοχῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, τὸ κάθε σπίτι θὰ εἶχε καὶ ἀπὸ δυὸ τρεῖς ἀγελάδες. Στὸ διάστημα λοιπὸν τῆς μεγάλης ζέστης, κατέβαιναν οἱ ρωμάνες δηλ. οἱ παρχαρωμάνες καὶ ἀντὶ ἐλαχίστου τιμήματος, συνεκέντρωναν ὅλα τὰ ζῶα καὶ τὰ μετέφερναν στὰ παρχάρια, ὅπου, τὰ ἐφύλαγαν ὅλο τὸ τρίμηνο τοῦ καλοκαιριοῦ.

Οἱ παρχαρωμάνες αὐτὲς εἶναι οἱ βοσκοποῦλες τοῦ Πόντου, ἀγέρωχες καὶ λεβεντόκορμες Ποντιάδες ποὺ δὲν ἐφοβοῦντο τίποτε, εἶχαν ὅμως, πολλὲς φορὲς καὶ αὐτὲς τὶς αἰσθηματικές τους περιπέτειες ὅπως λέγει τὸ τραγοῦδι: «Ἡ κὸρ ἐπῆγεν σὸν Παρχὰρ νὰ γίνεται ρωμάνα», μὰ ὁ καλός της ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κάνη χωρὶς αὐτήν, ἀποφασίζει νὰ πάγη καὶ αὐτὸς ἐκεῖ στὰ ψηλὰ βουνὰ καὶ γιὰ χατήρι της, λέγει, «γίνουμαι κυνηγὸς σ' ὀρμάνια»

— Ἡ κὸρ ἐπῆγεν σὸν Παρχὰρ — ἔϊ (πουλὶμ πουλὶμ
νὰ γίνεται ρωμάνα—ἔλα ἔλα λέγω σε
—Καὶ γιὰ τ' ἀτὲν θὰ γίνουμαι—ἔϊ (πουλὶμ πουλὶμ
καὶ κυνηγὸς σ' ὀρμάνια — ἔλα ἔλα (λέγω σε.
—Πουλόπο' μ ὄντας πᾶς σ' ὀρμάν, (κι' ἐφτᾶς τὸ δελεκόπος
τὰ δέντρα κ' ἐρωτοῦν' ἐσὲ ποῦ ἔν (τ' ἄλλο τ' ἐσόπος;
—Ἀρνόπο'μ ὄντας πᾶς σ' ὀρμάν, (κάθκα ἀπές σὸν θάμνον
τοῖ παρχαρέτας ἄφς ἂς πᾶν, κ' (ἐσὺ ἐμὲν ἀνάμνον·

ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΤΗ ΚΑΛΟΜΑΝΝΑΣ ΙΜ' ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τοῦ Λάμπονος

Μίαν ἐρώτεσα τὴν καλομάννα μ', τῆ μάννας ἰμ' τὴν μάννα, πολλὰ χρόνια ἐμπροστά.

—Καλομάννα, πόσα χρονῶν εἶσαι;

Ἐκείνε πα καμμίαν τὰ χρόνια τ'ς 'κ' ἔλεγεν, ἄμμα ἀτότε κάπως ἔτον καὶ ἐκλῶστεν καὶ λέει με.

—Ἂς λέγω σε, καὶ ἐσὺ εὗρηκον τὰ χρόνια μ'. Γράμματα πα ἔμαθες; ποῖσόν τὴν λογαρίαν. Ὅνταν ἐπέρα τὸν σχωρεμένον τὸν πάππο σ', μουχτάρτ'ς σὸ χωρίον ἔτον ὁ Σεβαστὸν καὶ ὅνταν ἐποῖκα τὴν μάννα σ', ἕναν χρόνον ὕστερνὰ ἐκάεν τὸ Μοναστήρ'. Ἐσύ πα ἐγεννέθες σῆ Ρουσσίας τὸν καιρόν. Ἂρ' τ'ἐσὰ τὰ χρόνια ἐξέρτ'ς, ποῖσον τὴν λογαρίαν.

—Κιὰ καλομάννα, λέω ἀτεν ἐγώ, ἐσὺ ἄμον ντὸ λὲς ἀδᾶ σὸν κόσμον ὅλα ἐποῖκες, ἄμμα ὅπως φαίνεται ἀκόμαν 'κ' ἐγεννέθες. Καὶ ἐπεκεῖ ὁ Σεβαστὸν ἐποῖκεν 30 χρόνια μουχτάρ'τς Πῶς νὰ ἔπορῶ νὰ εὑρήκω τὰ χρόνια σ';

Ἐκείνε πα ἡ σχωρεμέντσα, πῶς ἐπέρεν τὸν λόγο μ' 'κὶ ξέρω, ἴσαξεν μίαν τὸ μπόϊ-ν-ᾶτς, ἔκλωσεν τὰ χέρια τ'ς ὅπίσ', καὶ ἄγρια-ἄγρια ἐκούΐξεν καὶ εἶπε με.

—Νέπαι μ'ἐφτᾶς με καὶ ἀποβρετίζω ξὰν τὰ γράμματα ντὸ ἔμαθες; Τεμὲκ δύο-τρία γράμματα πα 'κ' ἔπορεῖς νὰ βάλτ'ς τ'ἕναν σ'ἄλλο ἀπάν' καὶ εὑρήκ'ς τὰ χρόνια μ;

ΑΜΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΚΟΙΜΟΥΤΟΝ...

Τοῦ Ἐλευθ. Χ. Ἐλευθεριάδου (Ἀθῆναι)

Τὸ 1906 τῆ χρονίας, ἔρθεν σὸ χωρίον ἔμουν ὁ Δεσπότ'ς ὁ Γερβάσιον. Ἀσὴν λειτουργίαν καὶ ὑστερνὰ ἐπέρεν ἄτον ὁ Ποπᾶ-Κύριλλον καὶ ἐπῆγεν σ' ὀσπίτ'ν ἀτ'. Ἐκεῖ ἐπέγναν εἶνας-εἶνας οἱ γραιάδες καὶ ἐφίλναν τὸ χέρ'ν τοῦ Δεσπότ'. Σὸ μεσημέρ' ἀπάν' ἐπῆγεν καὶ ἡ γραῖα τοῦ Καλεσάντων ἡ Λισάφ, νὰ χαιρετᾶ τὸν Δεσπότ'.

—Ὁ Δεσπότ'ς κοιμᾶται ἀπέσ' σὴν κάμαραν, λέει ἀτεν ἡ ποπαδία.

Ἄμμα ἡ Λισὰφ τὴν ποπαδίαν 'κ' ἔκ'σεν, ἐπῆγεν τουλουχτὰ-τουλουχτὰ ἐσίμασεν σῆ κάμαρας τὸ παραθύρ' καὶ ἐτέρεσεν ἀπέσ'. Κλώσκεται ἐπεκεῖ ἀγληγορτὰ καὶ κουΐζ' καὶ λέει τὴν ποπαδίαν.

—Πόπαδια, γιὰ ἔλα τέρεν, ὁ Δεσπότ'ς πα ἄμον ἄνθρωπος κοιμᾶται!

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ, ΚΑΒΕΝ 'ΚΙ ΠΙΝΩ...

Τοῦ κ. Μιλτ. Νυμφοπούλου

Ἔσαν σὸ μικρὸν τὴ Σαμάρουξαν δύο ἀδέλφια, Ἀκριτάντ' οἱ Σαντέτ', ὁ Πάντσον κι ὁ Γιωρίκας. Εἶχαν εἶνα γειτανᾶν τὸν Βαβούλογλην καὶ ἔσαν πολλὰ ἀγαπεμέν' μὲ τ' ἐκεῖνον. Ὅσα ἔμπαινεν σὸ σπίτ'ν ἄτουν ὁ Βαβούλογλης ἂν εἶχαν τὸ τραπέζ' κουρεμένον ἐκάθουτον καὶ ἔτρωεν ἀνερώτετα.

Ἕναν βράδον ἔρθεν ὁ Βαβούλογλης σὸ παρακάθ' καὶ οἱ νυφάδες τ' Ἀκριτάντων, ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Τόμνα, ἐτέρεσαν νὰ ἐφτάγν' ἄτον ἕναν καβέν. Τ'ἕναν σ' ἄλλο ἐσέγκαν τὰ ταρέζια, τὰ τολάπια καὶ καβὲν 'κ' εὗραν. Ἀτότε ἡ Ζωὴ σῆ Βαβούλογλη τ' ὀμμάτια ἐμπροστὰ ἔρπαξεν τὴν τσεβζὲν καὶ τεὰμ ἑτοιμάστεν νὰ ἐφτάη τὴν καβέν. Ὁ Βαβούλογλης ἐποῖκεν τὸ φιλότιμον ἀτ καὶ λέει:

—Εὐχαριστῶ νύφε καβὲν κὶ πίνω.

Ἡ νύφη εἶπεν ἄτον:

—Ἂς ἐφτᾶμε σε ἀφέντα ἕναν καβέν, γιατί;

—Μπά, παλάλα εἶσαι; λέει ὁ Βαβούλογλης. Τ' ἐσέτερον ἡ καβὲ πάντα τ' ἐμὸν ἔν.

Ἡ νύφε ἐφορέθεν νὰ λέη ἄτο δεύτερον, κι ἀτότε τὰ δύο ἀδέλφια ὁ Πάντσον κι ὁ Γιωρίκας γιὰ νὰ καλαρθωπεύκουνταν εἶπανε:

Ἀτὸς ἂς λέει, ἐσὺ ποῖσον ἀτον ἕναν καβέν.

Ἀτότε ὁ Βαβούλογλης ἐποῖκεν ὅλον τὰ καλά τ', ἐσκῶθεν σὸ ποδάρ' καὶ εἶπεν:

—Ἀφοῦ ἐγὼ λέγω σας καβέν' κὶ πίνω καὶ ἐσεῖν ζορλαεύετε, τεμὲκ λέτε με σ'κοῦ καὶ δέβα χάθ'.

Ἀκριτάντ' σὸ ψωμὶν ἄτουν ἀπάν' βούτορον ἐλεῖφτεν. Ἀμὰν πῶς ἐγλύτωσαν ἀτότε ἀσὸ κακόν, μόνον ὁ Θεὸς ἔξέρει ἀτο. Ἡσύχασαν ἀτότε τὸν Βαβούλογλην, καὶ σὰ ὕστερνὰ τὰ χρόνια πάντα εἶχαν κι ἐποῖναν τῆ καβὲς τὴν μεσελὲν καὶ ἔλεγαν:

—Ἀτσάπς ἂν ἔλεεν ὁ Βαβούλογλης ποῖστε με καβέν, ντὸ θὰ ἐποίναμε;

ΑΠΟΘΕΝ ΕΓΡΟΙΞΕΝ ΑΤΟ...

Τοῦ κ. Κ. Λαμτσίδου

Σ' ἕναν χωρίον σὸ Ἐρζιγκιάν, οἱ χωρέτ' σ'ὀσπίτια τουν κανένας ἀναγκαῖον 'κ' εἶχεν. Γὰ τ' ἀτὸ κάθαν πουρνὸν ἐπέγναν καὶ ἐσειραλανεύκουσαν σ' ἕναν μέρος, σ'ὁρμὶν ἀπέσ', καὶ ἐποῖναν τὴν ἀνάγκην ἀτουν. Τὸ μέρος ἀτὸ ἔλεγαν ἀτο μασατλούκ.

Ἕναν χειμωγκονῆ βράδον, πολλοὶ χωρέτ' ἔτοπλαεύταν σοῦ Γιώρ-ἀγᾶ τ' ὀσπίτ' καὶ ἐποῖναν παρακάθ'. Ἔλεγαν καὶ ἐμασχάρευαν νὰ δεβάζ'νε τὸν καιρὸν ἀτουν. Κάποτε ὁ Γιακώφ'ς ἐρωτᾶ:

—Γιώρ-ἀγᾶ, ντὸ ἐγέντον ὁ παδιᾶ μ' ὁ Μουχαήλτ'ς καὶ τρία ἡμέρες πουθὲν 'κὶ φαίνεται; Γιὰμ κᾶπ' ἐπῆγεν;

—Χαπάρ''κι ἔχω ἄν ἔν ἀδᾶ; γιὰ κᾶπ' ἐπῆγεν, λέει ὁ Γιώρ-ἀγᾶς. Ἄμμα ἐσὺ πῶς ἐγροΐξεν ντὸ 'κι ἔν σὸ χωρίον ὁ Μουχαήλτ'ς;

—Κιά, Γιώρ-ἀγᾶ, ἐγέντον τρία ἡμέρες καὶ σὸ μέρος ἀτ' καικὰ σὸ μασατλοὺκ τιδὲν 'κι φαίνεται...

Ο ΓΙΩΡΙΚΑΣ Ο ΣΑΜΨΩΝ

Χολέρας καιρὸς ἔτον. Τὸν χειμωγκὸν πολλοὶ Τραπεζουντσῖοι ἐξείμαζαν σὰ χωρία.

Ἕναν βράδον μεσάνυχτα, ὁ Γιωρίκας ὁ Χαμαιλετάρτ'ς ἐχπάστεν νὰ πάη ἀσοῦ Κοτζάντων (Κρώμνης) σοῦ Λαζαρίδη τ' ὀσπίτ' σοῦ Παϊραμάντων. Μασχαρέας πολλὰ ἔτον καὶ τὸ ρακὶν πα κάμποσον ἐγάπανεν. Ἄμμα καλόκαρδος καὶ πολλὰ δυνατὸς ἄνθρωπος ἔτον. Γιὰ τ' ἀτὸ ἐκόλλ' τσαν ἄτον Σαμψών, ὁ Γιωρίκας ὁ Σαμψών. Νέϊσα, ἐπιδέβεν τὸ Σκολεῖον καὶ ἐσίμωσεν σὴν μαχαλᾶν. Ἀναχάπαρα ἀτότε, ἀσοῦ Κούτσουρε τὸ καφενεῖον ὀπίσ' ἔβγαίν' ἕνας λύκος.

Ὁ Γιωρίκας ὁ Σαμψών, ἄμον ντὸ εἶδεν τὸν λύκον, ἔλυσεν τὰ ζωνάρια τοῦ σαλβαρί' ατ' καὶ χωρὶς νὰ ταραχίεται ἐκάτσεν νὰ ἐφτάῃ τὴν ἀνάγκην ἀτ'. Ὁ λύκον εἶδεν τον ἄμον ἄρκον, καὶ ἐχπαράεν, ἐφέκεν καὶ ἔφυγεν.

Ο ΚΕΡΟΓΛΗΣ

Τοῦ κ. Παντ. Μελανοφρύδου (Πτολεμαΐς)

Καλὸς νοικοκύρτς ὁ Τσιτενὸν ὁ Κέρογλης οὔλια τὰ παιδία τ' ἔχτισεν χωριστὰ ἔμορφα δσπίτια καὶ τὸν τρανὸν τὸν Κώστην ἐποῖκεν σὴν Ἄρδασαν ἔμπορον, τὸν Σέριον ποτριάτσικον (ἐργολάβον), τὸν Γιορδάν' πα ἐποῖκεν μὲ τ' ὀσπίτ' καὶ καλὸν δουλείαν. Ὁ μικρὸν ὁ γυιὸς ἀτ', ὁ Δαμιανόν, εἶχεν ἔμορφον φωνὴν καὶ ὁ Κέρογλης ἔστειλεν ἀτὸν σὸν πατέρα μ', δάσκαλος ἔτονε πολλὰ χρόνια σὴν Τσίτεν καὶ μουσικὸς καλός, νὰ μαθΐζ' ἀτὸν τὴν ψαλτικήν. Ὁ Δαμιανὸν πὰ ἐγάπανεν τὸ ψάλσιμον καὶ ἀγλήγορα ἐτελείωσεν τ' Ἀναστασιματάρ'.

Ἕναν ἡμέραν ἔρθεν ὁ Κέρογλης σὸ Σχολεῖον νὰ τερῆ ντὸ ἔμαθεν ὁ γυιός ἀτ'. Ὁ πατέρα μ' ἐσέγκεν τὸν Δαμιανὸν νὰ ψάλλ' τὸ «Ἐν τῆ ἐρυθρᾶ θαλάσσῃ», ἐκεῖνος πὰ ἔψαλεν ἀτὸ γλυκέα καὶ «μαϊχοσλία» καὶ ὁ Κέρογλης ἀτόσον ντὸ ἔχάρεν ἐγκαλιάστεν κι' ἐφίλεσεν ἀτὸν καὶ εἶπεν:

Ἀτὸ σὰ ἐξετάσεις πὰ ἂν λὲς ἀτὸ ἄέτς, νὰ σὰν ἐμὲν καὶ νὰ σὰν κι' ἐσέν».

ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΛΟΓΙΑ ΕΝΟΣ ΛΥΡΑΡΗ

Τοῦ κ. Γ. Θ. Κανδηλάπτου

Εἰσαγωγή: Ἡ σκηνὴ λαμβάνει χώραν τὸ ἔτος 1919 στὸν Πόντο. Ὁ Βασίλτ'ς ὁ Περτσέλτς ἡλικίας τότε 78 ἐτῶν, ἄριστος λυράρης τῆς Ἀργυρουπόλεως, ἔμεινε τελείως μόνος, ἀνήμπορος καὶ ἀπροστάτευτος. Ἡ γυναῖκα του ἡ Σόνια ἀπέθανε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, τὰ δὲ δύο παιδιά του, ἕνα ἀγόρι καὶ τὸ ἄλλο κορίτσι, κατέβηκαν στὴν Τραπεζοῦνταν διὰ ἀναζήτησιν ἐργασίας. Ὁ Βασίλτ'ς τὸν τελευταῖον καιρὸν τῆς ζωῆς του, ἔζοῦσε μὲ ἐλεημοσύνες τῶν γειτόνων. Πέθανεν δὲ στὸ τέλος μέσα στὸ σπίτι του κοντὰ στὸ ἀναμμένο τζάκι ἀπὸ ἐγκεφαλικὴ συμφόρησι. Σὰν νὰ κατάλαβε τὸ τέλος του, παίρνει στὴν ἀγκαλιά του λίγο πιὸ πρίν' τὰ ἀγαπημένα του μουσικὰ ὄργανα τὴν λύραν καὶ τὸν κεμανέν, καὶ κρατῶντας τα σφιχτὰ μονολογεῖ, τραγουδᾶ καὶ κλαίει.

ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ

Βασίλτ'ς. Ἀχ! Βάχ! Μαῦρα, χρόνια, πῶς ἔρθετεν καὶ ἐδέβετεν καὶ ὀπίσ' ἄλλο 'κὶ κλώσκουστουν... Ἔφυγεν γιὰ τ' ἐμὲν ἡ ἄνοιξι καὶ ἔρθεν ὁ χειμωγκὸν καὶ ἐροῦξα σὰ χιονισμένα ἡμέρας. Ντὸ νὰ ἐφτάγω ἀπ' ἀδᾶ καὶ πλὰν τὴν ζωήν;... Βάρσανα καὶ τυραννίας...

Κάθαν χρόνον ὀξωπίσ' πάγω... Ὕπνον ὀρθὸν 'κ' ἐχόρτασα, τ' ἄκλερα τὰ γόγατα μ' ἀσὰ πόνια λιγών'νε με, νὰ κοιμοῦμαι 'κ' ἐπορῶ... Καὶ ὄντας κοιμοῦμαι πα ἀρώματα καὶ γαραγουράδες ἐλέπω... Τ' ὀμμάτια μ' πάντα δακρυσμένα καὶ τσιμπλιάρια, φῶς 'κ' ἔχ'νε... Ἡ καρδία μ' ἐσάπεν, σάχλας καὶ παγλάμια γομᾶτον... Ἀπέσ' σ' ὀσπίτ' ποντικὸς 'κ' ἀλευροῦται... Οὔμπαν τερεῖς φτώχεια καὶ κακοπειρία...

Θεέ μ', ντὸ ἐποῖκα καὶ ἐροῦξα ἀδᾶ σὰ ἡμέρας; Ἂς ἐπέθανε κιὰν' ἡ εὐλαγημέντσα ἡ Σόνα, ἀπ' ἀτότε καλὸν ἡμέραν 'κ' εἶδα...

Ἡ γυναῖκα χρειάσκεται σὸν ἄνθρωπον σὰ γερατεῖα. Μονάχον ἐκείνε ἀνοί' τ' ἀνθρωπί' τ' ὀμμάτια...

Ἄχ, Σόνα ἁγιασμένα τὰ χώματα ντὸ κεῖσαι. Κάθαν Σάββαν ἔπλυνες, ἔλουζες καὶ ἐνέλλαζες μὲ ἄμον παιδίν. Κάθαν πατημασέαν τῆ ποδαρί σ' καὶ ἕναν χρυσὸν λίραν ἔτον. Ἐφέκες με ἔρημον κοῦκον ἀπέσ' σὰ τέσσαρα ξερὰ τουβάρια, χωρὶς παραθσόν.... Θὰ λές με ἐφέκα σε τὸν παιδὰν καὶ τὴν κουτσήν... Ντὸ νὰ ἐποῖναν καὶ ἐκεῖνα τὰ ἄχαρα; Ἡ πεῖνα ἔφτασεν στὴν γῆν Χαναάν... Ἀδᾶ δουλειᾶς 'κ' ἔσαν καὶ οὔλ' ἐγομῶθαν σὴν Κατωφερείαν. Ἐπῆγαν καὶ ἐκεῖνα σὴν Τραπεζοῦνταν νὰ ἔβγάλ'νε τὸ ψωμὶν ἀτουν καὶ παρανεύκουνταν... Τὸ κορίτ'ς καγιανακλῆν πλᾶσμαν... Ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ λέγ'νε; Θὰ οτέκ' δοῦλα καὶ ὁ Θεὸς ἔξέρ' ἄτσαπα θὰ ἔρται ἀσπροπρόσωπος;... Ἀγάθεμα τὰ ξένα τὰ πόρτας, φέρ'νε πολλὰ πελιάδες σ' ἀνθρωπίων τὰ κεφάλια, ἀτιμίαν καὶ ρεζιλούκια. Οἱ ἀνθρῶπ' ὅλ' κ' εἶναι τίμιοι καὶ 'κὶ πονοῦν τὰ ἀθῶα τὰ πλάσματα...

Ἄχ! Ἄχ! πῶς κ' ἔκ'σεν με καὶ ἔξέβεν ἀσὸ κατωθύρ' τ' ὀσπιτί μ';...

Ὁ γυιό μ' θέλ' νὰ δουλεύ', ἄμμα ποῦ εἶνοι τὰ δουλείας; Καὶ ἂν δουλεύ' σ' ἐμὲν ντὸ εὐλογίαν θὰ ἔν'; Ἔχ' καὶ ἐκεῖνος τὰ ἔξοδα τ'... Καὶ τὰ ἀτωριζ'νὰ τὰ παιδία ὀλίγον λογαριάζ'νε τοῖ γονέοις ἀτουν. Ἡ ἀγάπ' πάντα ἔμπρια πάει καὶ ὀπίσ' 'κὶ κλώσκεται... Κρῖμαν ντὸ ἔτρεξα καὶ ἐσκοτώθα, ἐτυραννίγα καὶ ἐτσερπίγα. Ὅλα μάταια καὶ ἄδικα, ἐν ὅσω σὰ παιδία καὶ σοῖ γονέοις ἀνάμεσα στέκ' ἡ κρέββατοπουστιρίχτρα...

Ἐσὺ χτίεις τὴν ἡμέραν καὶ ἐκείνε χαλάν' τὴν νύχταν. Ποῦ εἶναι τοῦ κυροῦ τὰ ἐμέκια καὶ τῆ μάννας τὸ γάλαν;

Καὶ τίναν λὲς ἀτά; Ὁ κόσμος εὔκαιρος ἔν ἀτώρα...

Καὶ ἀτώρα τὰ ἐντέρια μ' γουργουρίζ'νε, ἐπείνασα καὶ πουδὲν εὐλογία 'κὶ ἔν... Ποῦ νὰ πάω;

Ἄχ! καὶ τὸν γυρευόν πα ἐποῖκα καὶ ἐμαυροκάσαινα καὶ τὸ πετσάμπαρον θέλ' νὰ γομοῦται. Εὔκαιρον ἀκκλν σὸ τουβὰρ 'κὶ στέκ'. Ξὰν θὰ πάγω γομώνω τὴν κοιλίαν μ' σ' Ἀβραμάντων...

Τὸ κατσί μ' ἐποῖκα το τσαρούχ. Κάθαν ἡμέραν ἐκεῖ καὶ σ' Ἀποστολάντων πάρουνεύκουμαι... Ἡ εὐλογημέντσα Ἀγγελικὴ τοῦ Μουχαὴλ τ' Ἀβραμίδη καὶ ἡ Λισὰφ τ' Ἀποστολάντων, ν' ἁγιάζ' νε οἱ γονέοι π' ἐγέννεσαν ἀτς, πάντα λέγνε με: «Ἔλα, Βασίλ' μ' ἐντρέπεσαι, ἐμεῖς γιὰ τ'ἐσὲν τὸ παρακαμὶν 'κὶ θὰ ἄφτωμεν, σ'ἐμᾶς ἀνάμεσα καὶ σὺ διαβαίντ'ς»... Πάντα τεροῦνε με ἅμον πατέραν...

Ἄχ! Βάχ! Ποῦ ἐπέμ' να; Γιατὶ 'κ' ἔμ'νε 25 χρονῶν, τὰ λιθάρια νὰ ἐτσούμιζα καὶ ἐβγάλ'να νερόν; Ἀοῖκον ζωὴν ντὸ νὰ ἐφτάω; Κανὰν πα 'κ' ἔχω, γιὰ ἕναν κάταν γιὰ ἕναν σκύλον νὰ σταυρώνω δύο λόγια καὶ ἀποφουσκοῦμαι... Ὀρθὰ λέγ'νε, ὄντας 'κ' ἔεις κανέναν οὔλ' πα ἀποφεύν' νε σε, οὓς καὶ ἀτὸς ὁ Κουτὰλτ'ς ὁ Γιορδὰν'τς καὶ τῆ Ζεγίας τὰ παιδία..

(Ὕστερα βλέποντας στὴν ἀγκαλιά του τὰ δύο ἀγαπημένα του ὄργανα, λέει σ' αὐτά).

Καὶ σεῖς μαῦρον λύραν καὶ κεμεντζέ, γιατὶ νὰ μὴν ἔχετε ψ'ὴν καὶ ἔλεγαμε τὰ τέρτια μουν;

Ἔτ' μαῦρα καιροὺς καὶ ζαμάνια ὄντας ἐκωδώνιζετεν καὶ ἐβόαναν τὰ ραχία τῆ Κανὶ καὶ οὐλονῶν ἡ καρδία ἐποῖνεν; χώπ, χώπ...

Ἄχ! μαῦρα χρόνια! Πόσα καρδίας ἐχαρετέρτζετεν; Πόσους νομάτ' ἐσέγκετεν σὸν χορὸν καὶ ἔλλαζαν μαντήλια καὶ ἐκράτ'νανε καὶ τὰ χέρια, ἐτσουρμούλιζαν ὁ εἶνας τὸν ἄλλον καὶ ἐκρούγ'νανε ὄμματέας καὶ ἡ ἀγάπη τουν εὐλογίουτον καὶ ἀσὸν ποπᾶν ;;;

Καὶ ὅλια ἐγίνουνταν ἀσοῦ Περτζέλ' τὴν σαγιά, ποὺ κάθεται ἀτώρα καὶ μοιρολογίεται (ἡμέρες, ἑβδομάδες, ποὺ ἔτον ἕνας ὁ Περτζέλτ'ς ἀπὲσ' (σὰ μαχαλάδες.

—Ἐποῖνεν γάμους καὶ χορούς, (ἐπάντρευεν νυφάδες ἐχαρεντέριζεν τοῖ νέοις καὶ τ' ἄ- (χαρους χεράδες.

***

—Οὔμπαν ποπᾶς εὐλόγιζεν ἀπέσ' (σὴν ἐγκλησίαν, ἐθέλνανε καὶ τὸν Περτζὲλ σ' ὅλον (τὴν γειτονίαν'

***

—Χωρὶς ποπᾶν, χωρὶς Περτζέλ (καὶ γάμος 'κὶ στολοῦται καὶ ἂν 'κὶ κωδωνίζ' ἡ κεμεντζέ ἀτ, (ὁ οὐρανὸν θολοῦται.

***

—Ἂν ἀποθάντ'ς καὶ σὺ Περτζέλ, (ἂν χάται καὶ ἡ λύρας σ' τὸ ὄνομα σ' θὰ ἔχωμεν, ἄμον τὰ (χρυσᾶ τὰ λίρας.

***

Παρακαλῶ σας ναὶ παιδάντ', Θεοῦ (παρακαλίαν, τὴν λύρα μ' καὶ τὴν κεμανέ μ' (τ' ἐμὸν παρηγορίαν, Ἐντάμαν θάψτεν μὲ τ' ἐμὲν ἀφκὰ (σὸ μαῦρον χῶμαν νὰ παίζω καὶ νὰ χαίρουμαι σοῦ (Χάρωνος τὸ δῶμα.

Ἄχ! κάτ' ἔπαθα! Ὁ χάρων ἐκάτσεν σ' ὠμία μ', ἡ καρδία μ' ἐταραχίεν, τὸ κεφάλ'μ' ἐζαλίεν, τ' ὀμμάτια μ' ἄλλο 'κ' ἐλέπ'νε.

Νὰ ἐκεῖ ἀπάν' σὸ ράφ' ὁ Ἄγγελον ἐκαλοκάτσεν...

Ἀφήνω σε, Κάν, γειτονάδες, φίλ', ἐχπάπ'... Πάω.. χάμαι.. Ἔχετεν ὕειαν... συγχωρέστεν με... Ἀποθάνω...

(Ἀγκαλιάζεται πιὸ σφιχτὰ τὴν λύρα καὶ τὸν κεμανὲ καὶ ξεψυχάει).

ΑΡΩΘΥΜΙΑΣ ΛΟΓΙΑ

Τοῦ κ. Κυριάκου Δ. Καζαντζίδου (Καβάλα)

«Ἀητέντ'ς πα γυροκλώσκεται σῆ Παρχαρὶ λημέρια,
Παρχαρωμάνες χάθανε κι' ἐρήμωθαν τὰ μέρια».

Ἕνας ἀητέντ'ς γυροκλώσκεται ἀπάν' κ'ἔσ' σὰ παρχάρια μουν καὶ τ' ὀμμάτια τ' ἄπλοῦνταν σ' ὅλον τὸ γιαῖλὶμ καὶ κανὰν 'κ' ἐλέπ'. Τὰ μέρια ἐσιζλέψαν καὶ οἱ παρχαρωμάνες πουθέν' 'κ' εἶναι. Τῆ παρχαρί' τὰ καλύβια ἀκλείδια ἐπέμναν καὶ νὲ τσιοπάν' καὶ νὲ σουρία κατηβαίν'νε. Τὰ τσοπανόσκυλα ἄλλο 'κ' ὑλάζ'νε, οἱ λύκ' πα ἐπερίσσεψαν καὶ ἐποῖκαν φωλέας τῆ παρχαρί' τὰ καλύβια. Παρχαροπούλια μόνον πετοῦνε καὶ τὰ ἄλλα σκοῦνταν καὶ τὰ ἄλλα κάθουνταν καὶ λυπητερὰ λαλοῦν καὶ λέγ'νε:

—Ποῦ εἶν' οἱ ἀνθρῶπ' π'ἐγάπαναν τὸν τόπον; Ποῦ εἶναι
οἱ παρχαρωμάνες καὶ οἱ τσιοπάν' μὲ τὰ σουρία καὶ τὰ
τσιοπανόσκυλα τουν;
Ἐφέκαν ἐμᾶς ν' ὠριάζωμε τὰ τσιόλια καὶ σὴν ἐρημίαν
ἀπέσ' ζοῦμε μὲ τ' ἄγρια τὰ τζαβανάρια.
Ποῦ εἶν' οἱ Κρωμέτ' οἱ λυριτζῆδες; ποῦ ἔν ὁ Δῆμον;
ποῦ ἔν ὁ Γραγρᾶς; ποῦ ἔν' ὁ Γάραλης; ὁ Παϊρακτάρτς;
ὁ Χατζίκας; καὶ οἱ τραγουδιάντ' π' ἐσιονλέτεναν τὸν τόπον
μὲ τ' ἔμορφα τὰ κρωμέτ'κα τὰ τραγωδίας;

—Παρχαροπούλια ἔμορφα πάντα νὰ κελαηδῆτε,
σὴν ξενιτειὰν πουλόπα μου ἡ ψ'ὴ ἔμουν θὰ κεῖται.
—Ἔφυγετεν ἐσεῖν μακρὰ σὴν ξενιτειαν
καὶ μεῖς ἀδὰ μοναχὰ ζοῦμε σὴν ὀρφανίαν.
—Τὰ μανουδιάκια ἄνθισαν κι' ἐβγάλνε μυρωδιας
κλαῖγνε τὰ ψύα μουν, ματοῦνταν τὰ καρδίας.

Ὅλον ὁ τόπον μυρίζ' καὶ σκουτουλίζ' καὶ οἱ ἀνθρῶπ' 'κ' ἐπέμναν νὰ χαίρουνταν τὰ ἔμορφάδας.

«Παρχαροπούλια κελαϊδοῦν τῆ χαμονῆς τὴν στρᾶταν,
ἐκεῖ ποὺ πάει κανείς, τὰ μέρια μουν 'κὶ φάνταν».

Τὸ χορτάρ' πα κυματίζ' καὶ τὸ ζουγούδ' πιθα ιὴν καὶ οἱ τσιχρίτ' τραγωδοῦν:

«Τὰ Λειβαδία ἔμορφον, κρυστάλλια τὰ νερά θε
παρχαρωμάνες ἔφυγαν, σὴν Τραπεζοῦνταν κάθεν».

Καὶ οἱ κιτσιακτσῆδες πα ἐχάθαν. Ἐχάθεν καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ παρχανάδες π' ἐποῖναν πάντα κονὰκ σοῦ Ξερέα τὰ χάνια. Ἄλλο τὰ τραγωδίας ἄτουν 'κὶ ἀκουσκοῦνταν:

«Οἱ κατσιακταῆδες ξὰν ἐφτάν', σοῦ Ξέρε' ἀπέσ' κονάκι,
τὰ τούφεκια ἐτ ζεψὴν ἀπάν καὶ σὸ σοκάκι.
Ὁ Χρῆστον ταυρανεύκεται, ἀτούνους νὰ τιμᾶη
σὸν δρόμον καὶ σὴν πάρεβγαν, τὸ χαμὶρ'ν ἄτουν ἐφτάει».

Καὶ ἡ τυροκλωστὴ π' ἐψέσκουτον ἀπέσ' σὸ τηγάν', ἄλλο 'κὶ σκουτουλίζ' καὶ νὲ τὰ τραγώδια καὶ νὲ τὰ κεμεντζέδες παίχκουν νὰ λέγνε:

«Τυροκλωστὴν ἐσὺ ἔψενες, ἀπέσ' καὶ σὸ τηγάνι,
καὶ γὼ τραγῶδια ἔλεγα σῆ Ξέρεα τὸ χάνι
Πολλὰ μὴ κουρουλεῦκεσαι, σ' ἀτὸ τὸ γιοσμαλοῦκι ο',
ἐγὼ πα εἶμαι ἔμορφος, ἴγεῦω σὸ κολτοῦκι σ'».

Πόσα φορὰς ἔκλαψα καὶ τ' ὀμμάτια ἐγομῶθαν δακρυα! Ἐπέρασαν χρόνια καὶ καιροὺς καὶ ἀσ' ὀμμάτια μ' καμμίαν 'κὶ χάται ἀτὸ ἡ ζωγραφία ντὸ ἐζωγράφ'σεν ὁ Θεάν, ντὸ ξήναμε καὶ ἐλπίρουμ'νες σὰ μέρια μουν. ΤΗΝ ΑΡΩΘΥΜΙΑ ΜΟΥ ΤΟΠΟΝ 'Κ' ΕΧΩ ΝΑ ΘΕΚΩ...

Ἕναν πρᾶμαν μόνον θὰ ἐθέλ'να: Νὰ ἀπομέν'νε ὅλα ἀτὰ τὰ ἔμορφάδας τῆ πατρίδας ἐμοὺν σὴν ἐνθύμησιν ὅλονῶν καὶ νὰ μὴ κόφκεται τὸ σκοινὶν τ' ἐιών' τὸ νέον τὴν ζωὴν ποὺ ζοῦμε ἀτώρα, μὲ τὸ παλαιὸν ντ' ἐφέκαμε.

ΕΜΜΕΤΡΟΙ ΠΟΝΤΙΑΚΟΙ ΜΥΘΟΙ

ΤΟΙ ΤΖΑΝΑΒΑΡΙΩΝ Ο ΓΑΜΟΣ

Τὰ τζαναβάρια ἐτοπλαεῦταν σὸν ψηλὸν τὸν Ἀε-Παῦλον γιὰ νὰ ἐφτάγ'νε γάμον.

Τὸν λύκον ἐφτάγ'νε ταουλτζῆν καὶ τὸν ἄρκον ζουρνατζῆν. τὸν ἀλεπὸν ὁρίζ'νε λυριτζῆν καὶ τὸν τσάκαλον τραγωδιάνον.

Τὸν κατόπαρδον ἔχ'νε γαμπρόν, νύφεν θὰ παίρ'νε ἀσοῦ Καζουκλῆ, τὸ ἀγροκόσσαρον τὸ παχύν.

Ἑτοίμασαν τ' ὀψίκ' καὶ πάγ'νε, τραγωδοῦνε καὶ χορεύ'νε, τ' Ἀε-Παυλῆ τὸ γιαζὶν διαβαίν'νε σοῦ Κοβλακᾶ τῆ γεφυρί' τὴν ἄκραν ὅλα στέκ'νε καὶ ἀπομέν'νε.

Πλὰν καικά' τ' ἄλογα τ' Ἀφέντου- (λάντων ἄκοῦν τὰ χισιντία, χλιμιντίζ'νε, χτυποῦν καὶ τρέχ'νε', χοποπηδοῦνε καὶ σοῦ γεφυρί' τὴν ἄκραν σταμα- (τοῦνε.

Τὰ τζαναβάρια ὅλα ἐχπαράγαν στέκ'νε ὁλόρθα κι' ἀποροῦνε νὰ περνοῖν τὸ γεφύρ, 'κ' ἐποροῦνε

Ἔϊ τὰ ἄγρια τὰ τζαναβάρια γάμον νὰ ἐφτάγ' νε 'κ' ἐγροικοῦνε τουσεύν'νε, γριμαλίζ'νε τ' ἕναν τ' ἄλλο ἀποφραγκαλίζ'νε.

ΝΙΚΟΛ. Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ
(Ἀλωνάκια — Κοζανης)

Η ΝΕΑ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΓΕΝΕΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑΝ ΟΜΙΛΙΑΝ ΕΙΣ ΤΟ Α' ΠΑΜΠΟΝΤΙΑΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΘΕΣ)ΝΙΚΗΣ ΤΟΥ κ. ΚΩΝ. ΑΣΙΑΤΙΔΟΥ

Κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ συγκληθέντος ἐν Θεσ)νίκῃ Α' Παμποντιακοῦ Συνεδρίου, ὁ κ. Κων)τῖνος Ἀσιατίδης, ἐκπρόσωπος τοῦ «Ποντιακοῦ Καλλιτεχνικοῦ Ὀργανισμοῦ Ἀθηνῶν» τοῦ Σωματείου Ποντίων Καλλιθέας «Ἡ Πρόοδος» καὶ τῆς «Ἑνώσεως Ποντίων Πειραιῶς» ἔλαβεν τὸν λόγον καὶ εἰς μίαν ἐνδιαφέρουσαν ὁμιλίαν του πρὸς τοὺς συνέδρους εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ἐρχόμενοι εἰς τὸ παρὸν Α' Παμποντιακὸν Συνέδριον δὲν ἐφανταζόμεθα ὅτι ἠθέλομε εὑρεθῆ ἐνώπιον ἑνὸς καθαρῶς πνευματικοῦ χαρακτῆρος συνεδρίου, δεδομένου ὅτι τὰ τοιούτου εἴδους Συνέδρια περιστρέφονται κυρίως περὶ τὰ γενικώτερα προβλήματα τὰ ἀπασχολοῦντα τὰς ὀργανώσεις καὶ ὄχι περὶ εἰδικώτερα ὡς συνέβη σήμερον, κατ' ἀποκλειστικότητα. Πολὺ περισσότερον ποὺ ἡ σχετικὴ ἐγκύκλιος τῆς ὀργανώσεώς του δὲν περιεῖχε τὴν σχετικὴν διασάφησιν.

Ἐκφράζω τὴν λύπην μου δι' αὐτό. Διότι ἂν αἱ ὀργανώσεις τὰς ὁποίας ἐκπροσωπῶ ἐγνώριζόν τι σχετικῶς, ἐγνώριζον δηλαδὴ ὅτι τὰ συζητηθησόμενα θέματα θὰ ἤγγιζον στοιχεῖα ἀναγόμενα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἱστορίας, τῆς λαογραφίας καὶ ἐν γένει τῆς πνευματικῆς κινήσεως τοῦ Πόντου, θὰ ἐλαμβάνετο πρόνοια ἀπὸ τὰ Διοικητικὰ Συμβούλιά των νὰ ἐκλεγοῦν ὡς ἀντιπρόσωποί των πρόσωπα ἐκ τοῦ ἡγετικοῦ πνευματικοῦ κόσμου τοῦ Πόντου — ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἀντιπρόσωπος τοῦ Ποντιακοῦ Καλλιτεχνικοῦ Ὀργανισμοῦ ὁ Καλλιτεχνικὸς Διευθυντὴς αὐτοῦ Ν. Καπνᾶς, τῆς Ἑνώσεως δὲ Ποντίων Νικαίας - Καρυδαλλοῦ ὁ κ. Ἠλίας Θεοφύλακτος, δικηγόρος καὶ μελετητής, ἀμφότερον ἐγκρατεῖς περὶ τὰ παρόμοια θέματα. Διότι ἡ ταπεινότης μου ὀφείλει νὰ ὁμολογήση ὅτι οὔτε φιλόλογος, οὔτε λαογράφος εἶναι. Εἴχομεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐρχόμενοι ἐδῶ θὰ ἐθέταμεν ἐνώπιόν σας προβλήματα ὀργανωτικὰ ἢ διοικητικά, γενικώτερα καὶ εἰδικώτερα, αἱ ἐπὶ τῶν ὁποίων συζητήσεις καὶ ἀποφάσεις θὰ προώθουν τὴν λύσιν των κατὰ τρόπον πρακτικὸν καὶ ἀποδοτικόν.

2. Ὡς πρὸς τὰς εἰσηγήσεις, κύριοι Σύνεδροι, διαπρεπῶν ὁμιλητῶν, ἀντιπροσωπευόντων κατὰ τεκμήριον τὴν ἱστορικὴν καὶ λαογραφικὴν ἔρευναν, ἔχω νὰ εἴπω τὰ ἑξῆς, καίτοι, ὡς σᾶς ἐτόνισα, δὲν ἀνήκω εἰς τὸν τομέα αὐτόν.

Καὶ ὅσον ἀφορᾶ μὲ τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν δὲν προτίθεμαι νὰ σᾶς ἀπασχολήσω εἰμὴ πολὺ ὀλίγον. Ἐντοπίζω ἁπλῶς τὴν κρίσιν μου — ὡς τὴν ἐξέθεσα εἰς τὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ Ἀρχείου τοῦ Πόντου, βυζαντινολόγον καὶ λαογράφον κ. Ο. Λαμψίδη — ἐπὶ ἑνὸς σημείου, τὸ ὁποῖον νομίζω ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ τεθῇ προχείρως, ἀλλὰ κατόπιν προπαρασκευῆς ὥστε νὰ μὴν εὑρεθῇ ἡ ταπεινότης μου εἰς θέσιν νὰ ἐκφράση μίαν ἀπορίαν ἀξίαν, ὡς φρονῶ, πολλῆς προσοχῆς. Ὅτι δηλαδὴ μὲ τὰς ἱστορικὰς ἀντιγνωμίας αἱ ὁποῖαι συνώδευσαν τὴν ἔκθεσιν καὶ τὴν συζήτησιν λεπτομερειακῶν στοιχείων ἀμφισβητουμένων ἱστορικῶν περιστατικῶν — ἔχασα καὶ αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐγνώριζον διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Πόντου, μέσα εἰς τὴν ἀφόρητον ἐπιμονὴν ἐπιλύσεως ἀμφισβητουμένων ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς λεπτομερειῶν.

Ὡς πρὸς τὴν δευτέραν, ἀναφερομένην εἰς τὸ Ποντιακὸν θέατρον, μὲ εἰσηγητὴν τὸν κ. Ζερζελίδην, εἶμαι ὑποχρεωμένος, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Ποντιακοῦ Καλλιτεχνικοῦ Ὀργανισμοῦ νὰ ἐπιμείνω κάπως. Ὁ κ. Ζερζελίδης θίγει τρία ἐπίμαχα θέματα: αὐτὴν ταύτην τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ποντιακοῦ θεάτρου, τὸν ποντιακὸν θεατρικὸν λόγον καὶ τὸ θεατρικὸν βεστιάριον.

Καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν αὐτῶν σκελῶν τῆς εἰσηγήσεώς του δὲν μὲ εὑρίσκει σύμφωνον ὁ συμπαθέστατος λόγιος.

3. Ὡς πρὸς τὸ **π ρ ῶ τ ο ν σ κ έ λ ο ς**, τὴν οὐσίαν δηλαδή, τὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν μορφὴν τοῦ Ποντιακοῦ θεάτρου, δουλεύει ἀτυχῶς, καθὼς φρονῶ, καὶ αὐτὸς καί τινες ἄλλοι, εἰς μίαν σοβαράν, σοβαρωτάτην θὰ ἔλεγον πλάνην. Τὸ θέλει τὸ Ποντιακὸν θέατρον «Θ έ α τ ρ ο ν Λ α ο γ ρ α φ ι κ ὸ ν» κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν ποὺ δίδουν εἰς αὐτὸ οἱ θιασῶται τῆς ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως αὐτῆς. Οὔτε ὀλίγον δηλαδὴ οὔτε πολὺ τὸ θέλει ὡς ἀ ν τ ι γ ρ α φ ὴ ν ζ ω ῆ ς, ἀπεμπολῶν ἐν προκειμένῳ τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τοῦ θεάτρου ὡ ς ἐ ν τ υ π ώ σ ε ω ς ζ ω ῆ ς, καὶ ἐπομένως ἐπιμένει ἐπὶ ἀπολύτως ἀ ν τ ι θ ε α τ ρ ι κ ῶ ν ἀντιλήψεων.

Ἡ Λαογραφία, κύριοι Σύνεδροι — δὲν κομίζω γλαῦκα εἰς Ἀθήνας ἐὰν τὸ εἴπω — εἶναι ἐπιστήμη ἀσχολουμένη μὲ τὴν ἔρευναν καὶ τὴν μελέτην ἠθῶν καὶ ἐθίμων καὶ οἱωνδήποτε ἄλλων ἐκδηλώσεων ἑνὸς λαοῦ. Δὲν εἶναι δηλαδή, οὔτε καὶ ἠμπορεῖ νὰ ἐννοηθῇ, ὁ δ η γ ὸ ς ζ ω ῆ ς βάσει ὡρισμένων τυποποιημένων συνταγῶν, εἶναι ἁπλῶς μ ε λ ε τ η τ ὴ ς ζ ω ῆ ς. Εἰς τὴν περίπτωσίν μας ἡ πλάνη τοῦ συμπαθοῦς λογίου λαμβάνει τὰς διαστάσεις ἐπικινδύνου διὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ ἐξέλιξιν τοῦ Ποντιακοῦ θεάτρου πλάνης. Δὲν δύναμαι μάλιστα νὰ σᾶς ἀποκρύψω ὅτι ἡ ἀντίληψις αὐτὴ — συνεπικουρουμένη, ὡς μὴ ὤφειλε καὶ ἀπὸ ἄλλους τινάς, εὐτυχῶς ἐπὶ δακτύλων μετρουμένους, ὁμοϊδεάτας — ὑπῆρξεν μία ἀντιπαθητικὴ τροχοπέδη διὰ τὴν μέχρι σήμερον ἐξέλιξιν τοῦ Ποντιακοῦ θεάτρου, καθηλώσασα αὐτὸ εἰς μίαν ἀφορήτου στατικότητος ἀποτελμάτωσιν. Ἀντιστρέφει τὰς ὡς ἄνω δύο ἐννοίας, ἐννοίας βασικάς, συντρίβει εἰδικώτερον τὴν θεατρικὴν οὐσίαν, ἐπιμένουσα εἰς τὰ ἐξωτερικὰ τὰ ἐπιφανειακὰ σχήματα ζωῆς, τὰ ἀφορήτως πληθωριστικὰ ἐξωτερικὰ ἐθιμικὰ στοιχεῖα καὶ δημιουργοῦσα οὕτω καταθλιπτικῆς μορφῆς σύγκρουσιν καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς στοιχειώδεις νόμους τοῦ θεάτρου.

Ἀποτέλεσμα: συντριβὴ τοῦ κυρίου ρόλου τοῦ θεάτρου, τῆς δημιουργίας δηλαδὴ καλλιτεχνικῆς συγκινήσεως, ἄνευ τῆς ὁποίας τὸ θέατρον καταντᾷ νεκρὸν γράμμα, κακέκτυπος φωτογραφία.

Αὐτὰ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς εἶχον νὰ εἴπω διὰ τὸ Ποντιακὸν θέατρον, ὡς τὸ ἀντιλαμβάνεται ὁ Ποντιακὸς Καλλιτεχνικὸς Ὀργανισμὸς — ποὺ προσπαθεῖ, ἀποτινάσσων τὸν βαρὺν λίθον τῆς πλάνης, νὰ δημιουργήσῃ γνήσιον θέατρον, θέατρον ζωντανόν, ἱκανὸν ν' ἀποτελέσῃ «διδασκαλίαν ζωῆς» καὶ ὄχι ἀ ν α ι μ ι κ ὴ ν λ α ο γ ρ α φ ι κ ὴ ν ἐ π ί δ ε ι ξ ι ν.

4. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον σκέλος, τὸν θεατρικὸν δηλαδὴ Ποντιακὸν λόγον διατηρῶ ἐπίσης σοβαρὰς ἐπιφυλάξεις.

Φρονῶ ὅτι ὁ ἀποκλειστικὰ ἰδιωματικὸς λόγος (ἰδίωμα Κερασοῦντος, Κρώμνης, Σουρμένων κ.λ.π.) διὰ τὸ θέατρον ἀποτελεῖ τελείως ἀντιθεατρικὴν οὐτοπίαν. Διότι ὁ Ποντιακὸς λόγος, μετὰ τόσων ἐτῶν ἐξέλιξιν εἰς ἄλλα ἐδάφη, διεμορφώθη καὶ αὐτὸς — ὡς συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου — κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ἰσοπεδωθῇ σχεδὸν εἰς ἕνα «καθαρολόγον» ἂς μοῦ ἐπιτραπῇ ὁ χαρακτηρισμός, γενικὸν ἰδίωμα, παμποντιακὸν θὰ ἠδυνάμην νὰ τὸ ὀνομάσω. Αὐτὸς δέον νὰ εἶναι κατὰ φυσικὴν συνέπειαν καὶ ὁ θεατρικὸς λόγος. Ἕνας λόγος δηλαδὴ ἀπηλλαγμένος ἐξεζητημένων ἰδιωματικῶν λέξεων ἢ φράσεων (πολυτιμωτάτων φυσικὰ διὰ τὴν λαογραφίαν), ξεπερασμένων πλέον εἰς τὸν ζωντανὸν λόγον ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς φυσιολογικῆς ἐξελίξεως τῆς διαλέκτου. Φυσικὰ μέσα εἰς τὸν θεατρικὸν λόγον θὰ προβάλλουν ποὺ καὶ πού, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, καί τινες τοιοῦται λέξεις ἢ φράσεις, διανθίζουσαι ὅμως μόνον ἁπλῶς αὐτὸν μὲ τὸν χρωματισμόν των. Σήμερον ὑπάρχουν μόνον «Πόντιοι Παμπόντιοι». Καὶ τὸ κοινὸν τοῦ θεάτρου μας εἶναι καὶ αὐτὸ Παμποντιακόν. Δὲν ἀρκεῖ οὔτε καὶ εἶναι δυνατὸν ἢ νοητὸν ν' ἀσκῇ τὸ θέατρον γλωσσολογίαν, ὅπως δὲν τὴν ἀσκεῖ καὶ ἡ ζωντανὴ ζωή. Τὸ ἴδιον ἄλλωστε φαινόμενον παρετηρήθη καὶ εἰς τὰς ἀρχαίας διαλέκτους, ἐξ ὧν εἰς τὸ θέατρον ἐπεκράτησεν ἡ ἀττική.

Περαιτέρω ἀνάλυσις θὰ ἐξήρχετο, φρονῶ, τῶν ὁρίων τῆς ὁμιλίας μου.

5. Ὡς πρὸς τὸ τρίτον σκέλος τὸ θεατρικὸν βεστιάριον δηλαδή, ἔχω τὰς ἰδίας ἀντιρρήσεις. Ὁ φόρτος τῶν ἐνδυμασιῶν — ἐν ὀνόματι πιστότητος — ὡς γίνεται σήμερον δημιουργεῖ ρομπὸτ δυσκόλως κινούμενα ἐπὶ σκηνῆς. Οἱ αὐτοὶ νόμοι (ἀφήνω ὅτι παρατηρεῖται φοβερὰ σύγχυσις καθημερινῆς καὶ ἑορταστικῆς ἐνδυμασίας) ἰσχύουν καὶ ἐδῶ. Τὰ ἐνδύματα δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποτελοῦν πλήρη μίμησιν καὶ ἀντιγραφήν, ἀλλὰ μορφὴν προσηρμοσμένην πρὸς τοὺς Νόμους τοῦ θεάτρου. Εἶναι δηλαδὴ θεατρικά, ἐλαφρά, διατηροῦντα τὴν ἀνδρικὴν ἢ γυναικείαν χάριν, δίδοντα ἁπλῶς τὴν ἐντύπωσιν τοῦ πραγματικοῦ, πρᾶγμα ἐπιτασσόμενον ἐπὶ ποινῇ θανάτου ὑπὸ τῶν θεατρικῶν Νόμων. Οὔτε ὁλόκληρος ἐκκλησία τοποθετεῖται ἐπὶ σκηνῆς οὔτε ἀληθινὸν δένδρον. Καὶ ὅμως οἱ νόμοι τοῦ θεάτρου κατορθώνουν νὰ δίδουν τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἱεροῦ χώρου μὲ μίαν κανδήλαν εἰς ἡμίφως καὶ ζωγραφισμένον δένδρον ἢ βράχον εἰς τὴν σκηνήν.

Αὐταὶ εἶναι αἱ ἀντιλήψεις, αἱ διέπουσαι τὴν ὅλην λειτουργίαν τοῦ Ὀργανισμοῦ ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς τριημέρους παμποντιακὰς ἐκδηλώσεις τῆς 28—30 Ἰουλίου εἰς τὸ ἀρχαῖον θέατρον Καβάλας ὁ Καλλιτεχνικὸς Ποντιακὸς Ὀργανισμὸς ὄχι μόνον τὰς ἐ π ι δ ο κ ι μ ά ζ ε ι ἀ π ο λ ύ τ ω ς, ἀλλὰ καὶ θ ὰ σ υ μ μ ε τ ά σ χ η

* Συνέχεια εἰς τὴν 5η σελίδα

ΠΟΝΤΙΚΑ ΠΕΝΘΗ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΑΛΙΓΟΠΟΥΛΟΣ

Τὸ ἄγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ ἰατροῦ Ὠτορινολαρυγγολόγου Παναγιώτου Τσαλιγοπούλου αἰφνίδιον καὶ ἀδόκητον δὲν ἀφῆκεν κανέναν ἀσυγκίνητον. Τὸ πλῆγμα ἰδίως γιὰ τοὺς οἰκείους του, τοὺς ὁποίους περιέβαλε μὲ ὑποδειγματικὴν στοργὴν καὶ ἀγάπην, ὑπῆρξε βαθύτατον.

Κατέθλιψε ἐπίσης καὶ τοὺς φίλους καὶ συναδέλφους του, τοὺς ὁποίους ἀγαποῦσε πραγματικὰ καὶ ἀνταγαπᾶτο ἀπὸ αὐτούς.

Γόνος Πατριαρχικῆς οἰκογενείας, τῆς οἰκογενείας τῶν Τσαλιγοπουλαίων, τῶν Πρυτάνεων τοῦ Ἐμπορικοῦ κόσμου τῆς Ἐρζερούμης, ὅπου διατηροῦσαν μεγάλο ἐμπορικὸ κατάστημα μὲ ὑποκαταστήματα στὴν Τραπεζοῦντα καὶ Ἀργυρούπολιν.

Τὸ πρῶτο φῶς τοῦ ἡλίου τὸ ἀντίκρυσεν ὁ Παναγιώτης τὸ 1891 στὴν ἱστορικὴ αὐτὴ γωνιὰ τοῦ ἀλησμόνητου Πόντου, στὸ Ἐρζερούμ, στὴν Βυζαντινὴ Θεοδοσιούπολιν, ὅπου ἔμαθε καὶ τὰ πρῶτα γράμματα καὶ ἔπειτα ἐφοίτησε καὶ αὐτὸς στὸ Γυμνάσιο Τραπεζοῦντος, στὸ περιώνυμο ἐκεῖνο Ἑλληνικὸ Φροντιστήριο, ὁπόθεν ἀριστεύσας εἰσήχθη εἰς τὸ Γαλλικὸν Πανεπιστήμιον τῆς Βηρυττοῦ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων. Ὁ Α' παγκόσμιος πόλεμος τὸν βρῆκεν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸ 1924 ἐγκατεστάθη πλέον μονίμως στὴν Θεσσαλονίκη ὅπου καὶ διέπρεψε καὶ ὡς ἐπιστήμων καὶ ὡς κοινωνικὸς ἄνθρωπος.

Στὸ πάνθεο τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης ὁ ἀείμνηστος Παναγιώτης κατέκτησε πρωτεύουσαν θέσιν καὶ δικαίως ἠγαπᾶτο καὶ ἐξετιμᾶτο τόσον ἀπὸ τὸν ἰατρικὸν κόσμον ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς πολυπληθεῖς ἀσθενεῖς του, τοὺς ὁποίους ἀνιδιοτελῶς πολλὲς φορὲς ἐνεθάρρυνε καὶ ἐνεψύχωνε.

Προικισμένος μὲ ἀνώτερα ψυχικὰ χαρίσματα, ἄσπιλος καὶ ἀδιάφθορος, ἀληθινὸς στρατιώτης τοῦ καθήκοντος, μὲ ἀξιοθαύμαστη εὐθύτητα καὶ εὐσυνειδησία, ἐπεδίδετο στὸ ἔργο του μειλίχιος καὶ μὲ τὸ χαμόγελο πάντα ἀντιμετώπιζε τὴν κάθε ἀντιξοότητα.

Τὴν Θεσσαλονίκη τὴν ἀγάπησε σὰν δεύτερη πατρίδα του καὶ δὲν ἔπαυε παντοιοτρόπως νὰ ἐκδηλώνῃ τὸ ἐνδιαφέρον του. Προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του ὡς διευθυντὴς εἰς τὸ Κεντρικόν, ἄλλοτε Προσφυγικὸν Νοσοκομεῖον καὶ ἐργάσθηκε στὸ

Ἀδελφᾶτο τοῦ Δημοτικοῦ Νοσοκομείου. Ὡς ἱδρυτικὸν μέλος καὶ πρῶτος Πρόεδρος τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης, τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ Ἐθνικοκοινωνικοῦ Σωματείου, ἀνέπτυξε μεγάλην δραστηριότητα, τὸ ὄνειρό του ἦταν πῶς νὰ ἐξυπηρετοῦνται οἱ πτωχοὶ σπουδασταὶ καὶ ὅταν εἶδε, ἂν καὶ λίγο ἀργά, πραγματοποιουμένην τὴν ἐπιθυμίαν του αὐτήν, τὴν ἵδρυσιν δηλαδὴ ὑπὸ τῆς Εὐξείνου Λέσχης τοῦ «Οἴκου τοῦ Ἀπόρου Σπουδαστοῦ», αἰσθάνθηκε μεγάλην χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν

—Μὲ τὸν θάνατό σου ἀξέχαστε γιατρέ, σβύνει ἕνα ἀκόμα ἀστέρι ἀπὸ τὸ Ποντιακὸ στερέωμα. Τὰ λίγα αὐτὰ λόγια ἂς θεωρηθοῦν σὰν ἀμάραντα λουλούδια καὶ τὸ χῶμα ποὺ σὲ σκέπασε ἂς εἶναι ἐλαφρό. Στὰ προσφιλῆ δὲ πρόσωπα ποὺ ἀφήνεις, ἂς χύσῃ ὁ Ὕψιστος ἀπὸ τὶς ἀστείρευτες πηγές του βάλσαμο παρηγορίας. Αἰωνία σου ἡ μνήμη ἀξέχαστε Παναγιώτη Τσαλιγόπουλε.

ΓΡΗΓ. ΣΑΒΒΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΣΑΝΤΑΙΟΥΣ

(Συνέχεια ἐκ τῆς 3ης σελίδος)

μποροῦν νά φέρουν εἰς πέρας ἕνα τέτοιο ἔργο. Ἀλλά καί οἱ δυό εἶναι ἀπασχολημένοι γιά τὴ συμπλήρωση καί τήν ἐπίπλωση τοῦ Σπιτιοῦ τῆς Σαντᾶς, ἀρκετά κουρασμένοι, καί δέν εἶνε σωστό νά ἐπιφορτισθοῦν καί ἄλλο βάρος.

Πρέπει νὰ σχηματισθῇ κάποια ἄλλη ἐπιτροπὴ ποὺ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἔκδοση τοῦ ἔργου. Τὸ πῶς θὰ ἐργασθῇ εἶναι βέβαια ἰδικός της λογαριασμός. Ἐγὼ θέτω ὑπόψη της δυὸ τρόπους: Νὰ γράψῃ συνδρομητὲς πρῶτα καὶ ὕστερα νὰ τὸ ἐκδώσῃ. Ὁ τρόπος αὐτὸς ἔχει τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ δὲν θὰ κουρασθῇ πολὺ γιὰ τὴν πώληση τοῦ βιβλίου. Τὸν ἄλλον τρόπο μᾶς δίδαξαν μερικοὶ ἀπὸ τὴν Τρίπολή μας. Ἐπειδὴ ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση τοῦ κ. Γ. Σακκᾶ δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἐκδώσῃ ὁ ἴδιος τὴν ἱστορία τῆς μαρτυρικῆς πατρίδας του Τριπόλεως, γι' αὐτὸ μερικοὶ πατριῶτες του ἀνέλαβον τὴν ἔκδοση. Μάζεψαν ἀπὸ διάφορα πρόσωπα ἐν εἴδει ἐράνου ποσὰ ἀπὸ 50 - 1000 δρχ. καὶ τύπωσαν τὴν ἱστορία τους.

Καὶ οἱ νέοι μας δὲν πρέπει νὰ δείξουν ἀδιαφορία· διότι καὶ οἱ νέοι, σημερινοὶ καὶ κατοπινοί, ἔχουν νὰ ὠφεληθοῦν πολύ, ἐπειδὴ θὰ γνωρίσουν τὸν πολιτισμὸ καὶ θὰ βλέπουν τὰ δημιουργήματα τῶν προγόνων τους (βίος, ποίηση, παροιμίες, αἰνίγματα, προλήψεις, παραμύθια...) ὡς ζωντανὴ ἐκδήλωση τῆς ζωῆς. Κατὰ τὴ σημερινὴ δὲ πνευματικὴ σύγχυση καὶ ἐθνικὴ χαλάρωση, ἡ Λαογραφία θὰ ἀνακαλέσῃ τὰ ἄτομα στὶς αἰώνιες, ἀνεξάντλητες καὶ γόνιμες πηγές, πνευματικὲς καὶ φυσικές, μὲ τὶς ὁποῖες μπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ ἡ ἀναζωπύρηση τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ ἡ συνέχιση τῆς ἱστορικῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους. Ἀναμεταξὺ σὲ ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου αὐτοῦ, ἡ πλέον ἐπάξια σπουδὴ εἶνε ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος.

ΓΙΑ ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΝΤΙΑΚΗΣ ΙΔΕΑΣ

1ος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΚΚΑΣ

* Συνέχεια ἐκ τῆς 3ης σελίδος **κ α ὶ θ ὰ μ ᾶ ς ε ἶ ν α ι γ ι ὰ π ά ν τ α π ρ ο σ φ ι λ ή ς.**

Ἡ ἐκτύπωσις δύο χιλιάδων σωμάτων τοῦ Βιβλίου «Ἡ Ἱ σ τ ο ρ ί α τ ῶ ν Ἑ λ λ ή ν ω ν τ ῆ ς Τ ρ ι π ό λ ε ω ς τ ο ῦ Π ό ν τ ο υ», ἡ δαπάνη τοῦ ὁποίου κατὰ μέγα μέρος καλύφθηκε ἀπὸ συνεισφορὲς Τριπολιτῶν καὶ φίλων συμπατριωτῶν, εἶναι τὸ ὡραιότερο μνημόσυνο εὐλαβείας στὴ μνήμη τῶν ἀλησμονήτων θυμάτων τῆς ἐξορίας. Εἶναι ἕνα παντοτεινό, ἕνα αἰώνιο μνημόσυνο πρὸς τοὺς γεννήτορες, στοὺς ὁποίους καὶ «α ὐ τ ὴ ἡ μ ά ν ν α Γ ῆ ἀ ρ ν ή θ η κ ε τ ὴ γ α λ ή ν η τ ο ῦ τ ά φ ο υ».

Καὶ γιὰ τὸν ἴδιο τὸν Γ. Σ. ἡ δημιουργία τῆς Ποντιακῆς Στέγης «μ ν η μ ε ῖ ο ν κ α ὶ χ α λ κ ο ῦ δ ι α ρ κ έ σ τ ε ρ ο ν», ποὺ τιμᾷ τὸ Ποντιακὸ ὄνομα. Γιατὶ δεύτερη παρόμοια «Στέγη» ὁ Πειραιᾶς μὲ τοὺς συνοικισμούς του ἀκόμη δὲν γνώρισε.

Θάλεγε κανείς, ὅτι ἀσφαλῶς πρόκειται περὶ ἐξαιρετικὰ προσοντούχου ἀνθρώπου γιὰ νὰ συναγείρῃ ἕνα κόσμο βιοπαλαίοντα, νὰ δώσῃ ὁ ἕνας τὸν ὀβολό του καὶ ὁ ἄλλος τὸν ἱδρῶτα του καὶ νὰ κοσμήσῃ τὴ Νίκαια μὲ τὸ Μέλαθρον τῆς Ποντιακῆς Ἰδέας, τὴν Κιβωτὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης τῶν παλαιῶν καὶ νέων μας ἐθνικῶν ἰδανικῶν. Ὄχι! Ὁ Γ. Σ. οὔτε ἐπιστήμων — γιατρός, δικηγόρος... — εἶναι, οὔτε ἔμπορος, οὔτε ἐπιχειρηματίας, οὔτε βιομήχανος, οὔτε κἂν βουλευτής. Εἶναι ὑπάλληλος τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς Κλασσικῶν Σπουδῶν.

Ἀλήθεια! Κάποιο μυστικὸ πρέπει νὰ κατέχῃ ὁ Γ. Σ., ποὺ τὸν κάνει τόσο ἀγαπητὸ στὸν κόσμο καὶ τοῦ ἐξασφαλίζει τὴν ἐπιτυχία μὲ ὁποιοδήποτε ἔργο κι' ἂν καταπιασθῇ. Μυστικό; Ναί. Μυστικό! Μὰ ἀφοῦ εἶναι τόσο ὁλοφάνερο καὶ ὅποιος καλοπροσέξῃ, θὰ τὸ ἀντιληφθῇ μὲ τὴν πρώτη ματιά. Εἶναι ἡ βαθεῖα πίστις του, ἡ ἀνιδιοτέλεια καὶ ἡ μεγάλη του τιμιότης. Ξέρει καλὰ καὶ τὸ ἐφαρμόζει πιστά, ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι μόνο τίμιος, ἀλλὰ καὶ νὰ φαίνεται, ἔτσι, ὅπως ἤθελαν τὴ σύζυγο τοῦ Καίσαρος οἱ Ρωμαῖοι. Παροιμιώδης εἶναι ἡ μετριοφροσύνη του. Ἐπὶ ἐννέα συναπτὰ ἔτη τὸν βλέπεις αὐτὸν τὸν δημιουργὸ τῆς Στέγης, πρόεδρον τῆς Ἑνώσεως Ποντίων Νικαίας - Κορυδαλλοῦ. Καὶ ἐνῶ ὁ κόσμος τὸν θέλει ἰσόβιο, αὐτὸς ἀποσύρεται σκοπίμως. Νὰ κάμῃ τόπο νὰ περάσουν καὶ οἱ ἄλλοι!

Δὲν προλαβαίνει ὅμως νὰ πάρῃ τὸ... φύλλον πορείας καὶ ξανὰ «ἐπιστρατεύεται». Κάποια ἐθνικὴ ἀνάγκη τὸν καλεῖ.. ὑπὸ τὰ ὅπλα. Εἶναι ὁ Ποντιακὸς Καλλιτεχνικὸς Ὅμιλος Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ διήνυσε μιὰ μακρὰ περίοδο κρίσεως, ἀντιμετώπιζε τὴν τελική του ἀποσύνθεσι καὶ διάλυσι. Καλεῖται ὁ Γ. Σ. ἡ ὥρα 12 παρὰ πέντε νὰ σώσῃ τὴν κατάστασι, ἀναλαμβάνοντας ὅλη τὴν πρωτοβουλία. Καὶ δέχεται ἀδίστακτα καὶ ἐπωμίζεται ὅλη τὴν εὐθύνη καὶ τὸ βάρος τῆς ἀποστολῆς. Κι' ἂς μὴν ἔχῃ καμμιὰ σχέσι μὲ τὸ θέατρο καὶ τὴν καλλιτεχνία. Ἐπὶ 18 μῆνες μὲ ἄλλους φλογεροὺς πατριῶτες ἀντιμετωπίζει ἕνα σωρὸ ἀντιξοότητες, παλεύει, τρέχει, ἀγωνίζεται καὶ μοχθεῖ, κεντρίζει, διαφωτίζει καὶ ἱκετεύει, μεταδίδει καὶ διοχετεύει στὶς ψυχὲς ὅλων τὴν θερμουργὸ πίστι του. Καὶ τελικὰ κατορθώνει νὰ διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Πολιτείας. Ἐπιτυγχάνει τὴν ἐγκάρδια συμπαράστασι Ποντίων πολιτευτῶν καὶ διανοουμένων. Προκαλεῖ τὸ ἐνεργὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ποντιακῶν Σωματείων καὶ δημιουργεῖ εὐρὺν κύκλον πιστῶν φίλων καὶ ὑποστηρικτῶν τοῦ Ποντιακοῦ θεάτρου, πάνω στὴν ἔμπρακτη στοργικὴ συμπαράστασι τῶν ὁποίων θεμελιώνει στερεὰ τὸν νέον «Ποντιακὸν Καλλιτεχνικὸν Ὀργανισμὸν» καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἀπρόσκοπτη καὶ ὁμαλὴ λειτουργία του. Καὶ ὅταν βεβαιώνεται, ὅτι ὁ Ὀργανισμὸς ἐνισχυόμενος πλέον σημαντικὰ οἰκονομικῶς, εἶναι σὲ θέσι μὲ μιὰ νέα παλμώδη πνοὴ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀποστολή του, τότε ἀποσύρεται διακριτικὰ ἀπὸ τὴν ἡγεσία. Κάνει τόπο νὰ περάσουν καὶ ἄλλοι. Τὸ ἴδιο δὲν ἔκαμε καὶ μὲ τὴ «Στέγη»; Δὲν δέχεται κατ' οὐδένα τρόπο τὴν ἀνάδειξί του ὡς προέδρου καὶ πάλιν τοῦ Π.Κ.Ο. ὑπὸ τῆς πανηγυρικῆς ἀποφάσεως τῆς πρόσφατης Γεν. Συνελεύσεως τῶν μελῶν του καὶ παρὰ τὶς ἐπίμονες συστάσεις καὶ παρακλήσεις φίλων καὶ συνεργατῶν του.

Τὰ ἀξιώματα δὲν τὸν ἐνδιαφέρουν καθόλου, παρὰ μόνον σὰν «ἐπίκαιρες ἐπάλξεις» γιὰ τὸν ἀγῶνα του καὶ πού, μόλις ἐπιτευχθῇ ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπός, καταντοῦν πιὰ ἄχρηστες. Στὸν ἀγῶνα του ὅμως εἶναι ἀποφασιστικὸς καὶ ἄκαμπτος. Γιατὶ σκοπὸ τῆς ζωῆς του ἔταξε, πῶς ὁ Ποντιακὸς κόσμος θὰ μπορέσῃ νὰ καταλάβῃ μέσα στὴν Ἑλληνικὴ Κοινωνία τὴ θέσι, ποὺ τοῦ ταιριάζει καὶ τοῦ ἀξίζει καὶ ποὺ τοῦ ἀνήκει δικαιωματικὰ καὶ ἱστορικά.

Οἱ τιμὲς ἐξ ἄλλου δὲν τὸν συγκινοῦν, παρὰ σὰν ἁπλῆ ἀναγνώρισι τῶν ὑπηρεσιῶν του καὶ σὰν ἀπόδειξι τοῦ ὅτι φάνηκε ἀντάξιος τῆς ἐμπιστοσύνης, μὲ τὴν ὁποία εἶχε περιβληθῆ φέροντας σὲ αἴσιο πέρας τὴν ἀποστολή του.

Ὡστόσο δὲν ἐννοεῖ ποσῶς «ν ὰ ἐ π α ν α π α υ θ ῇ ἐ π ὶ τ ῶ ν δ α φ ν ῶ ν» του. Γυρεύει ἄλλο πεδίον δράσεως καὶ τὸ ἀνακαλύπτει. Κάπου μέσα στὴν Ἀθήνα, στοὺς συνοικισμοὺς καὶ στὸ ἐξωτερικὸ ἀκόμη ὑπάρχουν πολλοὶ συμπατριῶτες του Τριπολῖτες ἀρκετὰ εὐκατάστατοι. Μεταξὺ ὅμως αὐτῶν, ποὺ βρίσκονται στὴν Ἀθήνα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ ἄποροι καὶ ἀναξιοπαθοῦντες. Ἱδρύει τὴν Ἀδελφότητα τῶν Τριπολιτῶν μὲ ἀποκλειστικὴν ἀποστολὴ νὰ ἀνακουφίσῃ καὶ νὰ ἀπαλύνῃ τὴ δυστυχία αὐτῶν. Θέλετε καὶ τὴν εἰκόνα τῆς τριετοῦς δράσεως τῆς Ἀδελφότητος ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της; Ἰδοὺ αὐτή: Ἔσοδα δρχ. 88.382.60. Ἔξοδα δρχ. 7.884,50. Γενικὰ δρχ. 61.735,50 βοηθήματα σὲ ἀπόρους κατὰ τὰ Χριστούγεννα, τὸ Πάσχα καὶ τὸ Δεκαπενταύγουστο, φάρμακα, ἀποκατάστασις κοριτσιῶν ἀπόρων κ.λ.π. καὶ δρχ. 18,762,50 καταθέσεις στὴν Τράπεζα ἢ μετρητὰ στὸ Ταμεῖο. Στὴν Ἀδελφότητα τῶν Τριπολιτῶν ὁ Γ. Σ. τυγχάνει ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Δ. Συμβουλίου. Καὶ ἂν σᾶς πῶ, ὅτι τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος ἀνέρχονται σὲ 120 τὸν ἀριθμὸ καὶ ἡ μηνιαία εἰσφορὰ τοῦ κάθε μέλους εἶναι μόνο 5 δραχμὲς μὴν ἐκπλήττεσθε καθόλου γιὰ τὴν ἐξεύρεσι τόσων πόρων. Μὲ τὴ βαθειὰ προσήλωσι του στὰ Ποντιακὰ ἰδανικὰ καὶ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς ἄλλες ἀρετές του ποὺ κατωνόμασα, ὁ Γ. Σ. πέτυχε νὰ ἀναπτύξῃ μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν του τέτοια αἰσθήματα ἀλτρουϊσμοῦ καὶ ἀλληλεγγύης, ποὺ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς νὰ μὴ φειδωλεύεται ἑκάστοτε νὰ προσφέρῃ κατὰ δύναμιν γιὰ τὴν ἀποστολὴ τῆς Ἀδελφότητος, τόσο στὶς χαρές των, ὅσο καὶ στὶς λῦπες των!

Αὐτὸς εἶναι σὲ ἀδρὲς γραμμὲς ὁ Γ. Σακκᾶς. Νοσταλγὸς τοῦ Ποντιακοῦ μεγαλείου καὶ δραματιστὴς τῆς ἀναβιώσεως αὐτοῦ. Συγχρόνως ὅμως θετικὸς καὶ ρεαλιστὴς στὴν ἐκλογὴ τῶν μέσων, ποὺ ἐγγυῶνται τὴν ἀναβίωσιν. Ὑπάρχει ἄλλο παράδειγμα περισσότερον ἄξιον μιμήσεως;

Ι. Π. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ
ΙΑΤΡΟΣ—ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Διευθυντὴς Παθολογικῆς Κλινικῆς Κεντρικοῦ Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης
Ἑρμοῦ 73. Τηλ. 71-339

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΞΕΝΙΤΙΔΗΣ
ΜΑΙΕΥΤΗΡ—ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ
—ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΟΣ
Ρούσβελτ 34
Τηλ. 6—50
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΣ

ΚΩΝ. Ν. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ
Δικηγόρος
Ἐμπορίου 21. Τηλ. 5—25
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΣ

ΧΑΡΗΣ ΕΡΜΕΙΔΗΣ
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
Ἁγίας Σοφίας 16. Τηλ. 77-981
Θεσσαλονίκη

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Π. ΚΙΑΓΧΙΔΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
Ὀλύμπου 74 Τηλ. 71 522
Θεσσαλονίκη

ΕΛΛΗΝ Κ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ
ΙΑΤΡΟΣ—ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
Διευθυντὴς Καρδιολογικῆς Κλινικῆς
Ἰατρεῖον - Οἰκία
Ἴωνος Δραγούμη 52
Θεσσαλονίκη—Τηλ. 79-830

ΤΟ Α' ΠΑΜΠΟΝΤΙΑΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Μὲ μεγάλην ἐπισημότητα καὶ μὲ τὴν συμμετοχὴν ἀντιπροσώπων τῶν Ποντιακῶν Σωματείων ὅλης τῆς Ἑλλάδος καὶ πολλῶν ποντιακῶν προσωπικοτήτων, διεξήχθησαν καὶ ἔληξαν αἱ ἐργασίαι τοῦ Α' Παμποντιακοῦ Συνεδρίου τὴν 28ην καὶ 29ην Μαΐου εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου καὶ ἀφοῦ διὰ μιᾶς ἐξαιρετικῆς προσλαλιᾶς του ἐχαιρέτισεν τοὺς Συνέδρους ὁ γραμματεὺς τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς αὐτοῦ κ. Χρ. Κουλαουζίδης, ἐξελέγη πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου ὁ πρώην Ὑπουργὸς κ. Στ. Νικολαΐδης μὲ ἀντιπρόεδρον τὸν πρώην Ἔπαρχον κ. Κων. Χριστοφορίδην πρόεδρον τῆς «Ἑνώσεως Ποντίων Ν. Ἔβρου» καὶ γραμματέα τὸν κ. Παν. Ταννιμανίδην.

Τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἐκήρυξεν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Βορ. Ἑλλάδος ὁ ὁποῖος ἐκτὸς τῆς προσωπικῆς ἐκτιμήσεώς του πρὸς τοὺς Ποντίους διεβίβασεν καὶ τὴν μεγάλην συμπάθειαν καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς Ποντίους τοῦ ἀπουσιάζοντος διὰ λόγους ὑπηρεσιακῶν ἀναγκῶν μακρὰν τῆς Θεσ)νίκης Ὑπουργοῦ κ. Αὐγ. Θεολογίτη.

Μετὰ ἐχαιρέτισαν τὸ Συνέδριον οἱ παρόντες Πόντιοι βουλευταὶ κ.κ. Ἀλ. Μπαλτατζῆς, Θεόφ. Παπαπαναγιώτου, Ἰωάν. Προκοπίδης καὶ Βασ. Ἐφραιμίδης καὶ ἀνεγνώσθησαν χαιρετιστήρια τηλεγραφήματα τῶν βουλευτῶν Ἰσ. Λαυρεντίδη, Νικ. Ἰντζὲ καὶ τοῦ Νομάρχου Θεσπρωτίας κ. Ἠλία Τσιρκινίδου.

Τὸ Συνέδριον ἐχαιρέτισεν ἐπίσης διὰ θερμοτάτου λόγου ὁ Δήμαρχος Καλαμαριᾶς κ. Σταῦρος Κορατζᾶς ὅστις καὶ παρηκολούθησεν μὲ ἐνδιαφέρον μέχρι τέλους τὰς ἐργασίας του. Ἐκ μέρους δὲ τοῦ ἀπουσιάζοντος εἰς Ἀθήνας Δημάρχου Θεσσαλονίκης, ἀπηύθυνε χαιρετισμὸν πρὸς τὸ Συνέδριον ὁ Δημοτικὸς Σύμβουλος κ. Χαρ. Μουζενίδης. Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Χαράλ. Κιαγχίδης, Α' Ἀντιπρόεδρος τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσ)νίκης, τοῦ Προέδρου καθηγητοῦ κ. Βασ. Χαριτάντου ἀπουσιάζοντος λόγῳ ἀσθενείας, ἀπηύθυνεν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς Συνέδρους καὶ τοὺς ηὐχήθη τὸ «καλῶς ἦλθαν» εἰς τὴν φιλόξενον αἴθουσαν τῆς πολυτέκνου ποντιακῆς μάννας, ὡς ἀπεκάλεσε τὴν Εὔξεινον Λέσχην.

Ἐν συνεχείᾳ ἐχαιρέτισαν τὸ Συνέδριον καὶ ηὐχήθησαν εὐόδωσιν τῶν ἐργασιῶν του ὅλοι οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Ποντιακῶν Ὀργανώσεων. Ἰδιαιτέρως συνεκίνησε καὶ ἐνεθουσίασεν τὸ Συνέδριον ἡ ἀνακοίνωσις εἰς αὐτό, ὑπὸ τοῦ Β' Ἀντιπροέδρου τῆς Εὐξ. Λέσχης κ. Στ. Μουζενίδου τῆς μεγάλης καὶ πατριωτικωτάτης χειρονομίας τοῦ θανόντος Δημ. Μουμτζίδη, ὁ ὁποῖος ἐκληροδότησεν ὅλην του τὴν περιουσίαν ἀνερχομένην εἰς 50 χιλιάδας ἀγγλικὰς λίρας εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Ἐρυθρὸν Σταυρόν.

Κατόπιν ὁ κ. Στ. Νικολαΐδης, ὡς Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου ἐτόνισεν τὴν σημασίαν καὶ ἀνέπτυξεν δι' ὀλίγων τὰ θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως, ἐζήτησεν δὲ καὶ ἐτηρήθη ἑνὸς λεπτοῦ εὐλαβὴς σιγὴ εἰς μνήμην ὅλων τῶν ἡρώων καὶ μαρτύρων Ποντίων τόσον εἰς τὸν Πόντον ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας προσῆλθεν καὶ ἐχαιρέτισεν τὸ Συνέδριον ὁ παλαίμαχος καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου μας κ. Στίλπων Κυριακίδης, τὴν δὲ ἑπομένην ὁ Πόντιος στρατηγὸς κ. Ἰωάννης Κυφωνίδης καθὼς καὶ ὁ διευθυντὴς Στοιχ. Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας συμπατριώτης κ. Θεόδ. Φωτεινόπουλος, οἵτινες καὶ παρηκολούθησαν τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου τὴν δευτέραν ἡμέραν.

Τὸ Συνέδριον εἰργάσθη ἐντατικῶς ἐπὶ διήμερον καὶ μέχρι μεσονυκτίου καὶ κατὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν του ἐξέδωκε ψήφισμα. Πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ νὰ ἐξαρθῇ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐπεκράτησε καθ' ὅλην τὴν πορείαν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου πνεῦμα ἑνότητος καὶ συμπνοίας, παρὰ τὰς φυσικὰς διαφορὰς γνωμῶν ἐπὶ μερικῶν θεμάτων, χάρις εἰς τὴν δεξιότητα τοῦ Προέδρου του κ. Στ. Νικολαΐδη.

Εἰς τὸ Συνέδριον πλὴν τῶν πολλῶν ποντιακῶν προσωπικοτήτων ἔλαβον μέρος οἱ κάτωθι ἐκπρόσωποι Σωματείων οἱ ὁποῖοι καὶ μόνον εἶχαν δικαίωμα ψήφου. 1) Ἐλ. Παυλίδης καὶ Ι. Ἀβραμάντης τῆς Παμποντιακῆς Ἑνώσεως Ἀθηνῶν. 2) Κων. Ἀσιατίδης ἐκ μέρους α) τοῦ Καλλιτεχνικοῦ Ποντιακοῦ Ὀργανισμοῦ Ἀθηνῶν, β) τοῦ Συλλόγου Ποντίων Καλλιθέας «Ἡ Πρόοδος» καὶ γ) τῆς Ἑνώσεως Ποντίων Πειραιῶς. 3) Ὁ κ. Θεοφύλακτος ἐκ μέρους τῆς Ἑνώσεως Ποντίων Νικαίας - Κορυδαλλοῦ. 4) Οἱ κ.κ. Στ. Νικολαΐδης καὶ Α. Σουρμελῆς ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου Ποντίων Ἀθηνῶν «Ἀργοναῦται - Κομνηνοί». 5) Ὁ κ. Λομψίδης ἐκπρόσωπος τῆς Ἐπιτροπῆς Ποντιακῶν Μελετῶν Ἀθηνῶν. 6) Οἱ κ.κ. Ἠλιάδης καὶ Σαουλίδης ἐκπρόσωποι τῆς Ἑνώσεως Ποντίων Μαγνησίας. 7) Ὁ κ. Π. Κωνσταντινίδης ἐκ μέρους τῆς Ἑνώσεως Ποντίων Κατερίνης. 8) Ὁ κ. Τριανταφυλλίδης ἐκ μέρους τῆς Εὐξείνου Λέσχης Βεροίας. 9) Οἱ κ.κ. Δημητριάδης καὶ Μήτας ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου Ποντίων Γιαννιτσῶν. 10) Ὁ κ. Ἐλευθεριάδης ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου Ποντίων Ἀλεξανδρείας. 11) Οἱ κ.κ. Χαρ. Κιαγχίδης Στ. Μουζενίδης καὶ Χαρ. Λυσαρίδης ἐκ μέρους τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσ)νίκης. 12) Ἡ κ. Ἀγ. Κογκαλίδου ἐκ μέρους τῆς Μερίμνης Ποντίων Κυριῶν Θεσ)νίκης. 13) Ὁ κ. Κ. Διαμαντίδης ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου Ποντίων Νεαπόλεως Θεσ)νίκης. 14) Ὁ κ. Χρ. Κουλαουζίδης ἐκ μέρους τοῦ Σωματείου «Παναγία Σουμελᾶ». 15) Οἱ κ.κ. Γεώργ. Λυκίδης καὶ Γ. Καστανίδης ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου Ποντίων Μεταλλείου Ταύρου. 16) Οἱ κ.κ. Γαλανὸς καὶ Τομπουλίδης ἐκ μέρους τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος Ἱμεραίων Θεσ)νίκης. 17) Οἱ κ.κ. Δ. Λαζαρίδης καὶ Ν. Σωματαρίδης ἐκ μέρους τῆς Ἑνώσεως Ποντίων Φοιτητῶν Θεσ)νίκης. 18) Ὁ κ. Γ. Κτενίδης ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου Ποντίων Κιλκίς. 19) Ὁ κ. Ἰωακειμίδης ἐκ μέρους τῆς Εὐξείνου Λέσχης Σερρῶν. 20) Οἱ κ.κ. Γεωργιάδης καὶ Εὐθυβούλης ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου Ποντίων «Κομνηνοί» Δράμας 21) Ὁ κ. Κ. Ἀθανασιάδης ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου Ποντίων Ἀργυρουπόλεως Δράμας, 22) Ὁ κ. Σεϊτανίδης καὶ ἡ δὶς Τασοῦλα Καμπουρίδου ἐκ μέρους τῆς Λέσχης Ποντίων Καβάλας. 23) Οἱ κ.κ. Ταννιμανίδης καὶ Βαγιανὸς ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου Ποντίων Ξάνθης καὶ 24) Ὁ κ. Κ. Χριστοφορίδης καὶ Ἀλεξανδρίδης ἐκ μέρους τῆς Ἑνώσεως Ποντίων Ν. Ἔβρου.

Χ. Λ.

ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΤΟΥ Α' ΠΑΜΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΘΕΣ)ΝΙΚΗΣ

Τοῦ κ. Κων. Χριστοφορίδου
Προέδρου τῆς «Ἑνώσεως Ποντίων Ν. Ἔβρου»

Περίεργα πράγματα συνέβησαν εἰς τὸ Συνέδριον τὸ Παμποντιακὸν ὅπερ ἔλαβε χώραν τὸν παρελθόντα μῆνα εἰς Θεσσαλονίκην καὶ ὅπου ἐκλήθησαν πάντα τὰ Σωματεῖα τὰ Ποντιακὰ διὰ νὰ εἴπουν ποῦ εὑρίσκονται οἰκονομικῶς, τί δρᾶσιν ἀναπτύσουν καὶ ἐν γένει ποῖαι αἱ πρόοδοί των. Καὶ πράγματι πλὴν τοῦ Σωματείου «ΠΑΝΑΓΙΑ — ΣΟΥΜΕΛΑ» τοῦ ὁποίου οἱ ἡγέται ἐτήρησαν ἀπόλυτον σιγήν, ὁ δὲ Πρόεδρος του κ. Φ. Κτενίδης ὅστις μάλιστα ἦτο πρωτεργάτης τῆς συγκλήσεως τοῦ Συνεδρίου, οὐδόλως ἐνεφανίσθη, μὲ τὴν δικαιολογίαν ἀσθενείας καὶ μάλιστα ἐγχειρήσεως του. Σεβόμεθα τὰς ἀδυναμίας καὶ ἀσθενείας καὶ συγχωροῦμεν ἡμεῖς οἱ ἐλθόντες ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη τῆς χώρας μας, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνεχθῶμεν ἐπ' ἄπειρον τὴν μονόπλευρον Διοίκησιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς χωρὶς νὰ ἔχωμεν μάλιστα γνῶσιν τοῦ Καταστατικοῦ της. Δὲν γνωρίζομεν ποῖοι εἶναι οἱ διοικοῦντες, πῶς διοικεῖται, ποῖος ὁ ἀπολογισμὸς τῶν μέχρι τοῦδε πεπραγμένων καὶ ἐπὶ τέλους ποῖαι αἱ σχέσεις τῆς Διοικήσεως τοῦ Σωματείου «ΠΑΝΑΓΙΑ — ΣΟΥΜΕΛΑ» μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βεροίας. Εἰς σχετικὴν ἐρώτησιν ἐν τῷ Συνεδρίῳ ὑπὸ τοῦ ὑποφαινομένου εἰπόντος, ὅτι μόνον διὰ τὴν διάθεσιν τῶν λαχείων μᾶς ἐνθυμοῦνται, ἐδόθη ἀπάντησις ἀπὸ ἀναρμόδιον ἀλλὰ ἄσχετος πρὸς τὴν ἐρώτησιν.

Οὕτω ἡ ἀπορία παραμένει ὁλόκληρος, διὰ νὰ συνεχίσῃ καὶ πάλιν ἡ ἐρώτησις, ἐρώτησις εὔλογος, νόμιμος καὶ δικαία. Διότι τὸ Σωματεῖον «ΠΑΝΑΓΙΑ — ΣΟΥΜΕΛΑ» δὲν εἶναι σωματεῖον σὰν τὰ ἄλλα, ἀλλὰ γενικοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὸν Ποντιακὸν κόσμον, ὅστις νομιμοποιεῖται εἰς πάσας τὰς ἐρωτήσεις καὶ ἀπορίας του τὰς σχετικὰς μὲ τὴν Ἱερὰν Ποντιακὴν Μονήν.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ Συνεδρίου ἀργὰ τὴν νύκτα καὶ ἀφοῦ ἔφυγον πολλοὶ σύνεδροι διὰ τὰς ἐπαρχίας των, ἐγένετο καὶ μία περίεργος καὶ βεβιασμένη ἐκλογὴ μιᾶς ἐπταμελοῦς Ἐπιτροπῆς, ἐκτελεστικῆς ὡς ὠνομάσθη, ἀπὸ τοὺς ὀλίγους ἐναπομείναντας συνέδρους, χωρὶς νὰ τηρηθοῦν οἱ νόμιμοι τύποι, ἀλλὰ διὰ βοῆς 2—3 ἐν πολλοῖς ἀκροατῶν τοῦ Συνεδρίου καὶ οὐχὶ ἀντιπροσώπων συλλόγων Ποντιακῶν, ἡ δὲ ἐπιτροπὴ ἀπηρτίσθη ἀπὸ τοὺς κ.κ. Φ. Κτενίδην καὶ τοὺς συνεργάτας του κ.κ. Χρ. Κουλαουζίδην, Ἀλ. Δεληγιαννίδην Παν. Ταννιμανίδην κλπ. Ἡ οὕτω ἐκλεγεῖσα ἐπιτροπὴ πρέπει νὰ γνωρίσῃ ὅτι, οὐδὲν δικαίωμα ἔχει νὰ ἐπιληφθῇ θεμάτων ὡς ἀνεγράφησαν εἰς τὰς ἐφημερίδας Θεσσαλονίκης μὲ τὸ δῆθεν ψήφισμα, διότι οὐδεὶς παρέσχε τοιαύτας ἐξουσιοδοτήσεις ἢ ἐντολὰς καὶ οὐδεὶς ἀντιπρόσωπος Σωματείου εἶχε ἢ ἔχει δικαίωμα νὰ δεσμεύσῃ τὸ Σωματεῖον εἰς ὃ ἀνήκει ἄνευ ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου Διοικ. Συμβουλίου.

Εἶναι ὅπως εἶπον εἰς τὸ Συνέδριον οὐχὶ παραδεκτὴ ἡ Διοίκησις τῆς «ΠΑΝΑΓΙΑΣ — ΣΟΥΜΕΛΑ» ὡς ἔχει σήμερον ἡ σύνθεσίς της καὶ δὲν δύναται νὰ φέρῃ χαρακτῆρα παμποντιακῆς ἐκπροσωπήσεως καὶ ὅτι, εἷς μόνον τρόπος ὑπάρχει ὀρθῆς λειτουργίας ἑνὸς Σωματείου τοιούτου, ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ εἰς τὴν Διοίκησιν πάντων τῶν Ποντιακῶν Συλλόγων διὰ τῶν νομίμως ἐκλεγομένων ἀντιπροσώπων των.

Πιστεύομεν ὅτι, εἰς τοὺς ἰθύνοντας τοῦ Σωματείου θὰ εὕρῃ ἀπήχησιν ἡ παροῦσα μου καὶ θὰ πρυτανεύσῃ ἡ ψυχρὰ λογική, πρὸς διατήρησιν τοῦ Σωματείου «ΠΑΝΑΓΙΑ—ΣΟΥΜΕΛΑ».

Ἐπὶ τούτοις παρακαλοῦμεν ὅπως δημοσιευθῇ ὁ ἀπολογισμὸς τῶν μέχρι σήμερον συντελεσθέντων ὑπὲρ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἵνα καὶ ἡμεῖς λάβωμεν, ἐὰν βέβαια δὲν μᾶς ἀρνοῦνται τὸ δικαίωμα τοῦτο οἱ ἰθύνοντες σήμερον τὰ τοῦ Σωματείου. Πρέπει ἡ Ἱερὰ Μονὴ νὰ ἐνισχυθῇ οἰκονομικῶς ἀπὸ ὅλα τὰ Ποντιακὰ Σωματεῖα ἵνα λείψουν ἐπὶ τέλους τὰ λαχεῖα.

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΟΝΤΙΩΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ ΚΟΜΝΗΝΟΙ,, ΑΘΗΝΩΝ

1) Τὴν Κυριακὴν 4ην Ἰουνίου 1961 ὁ Σύλλογος Ποντίων «ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ — ΚΟΜΝΗΝΟΙ» συνεχίζων τὴν φιλανθρωπικὴν δρᾶσιν του διένειμε εἰς 120 Ποντιόπουλα ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα.

Τὰ εἴδη ταῦτα συνεκεντρώθησαν τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νίκου Σπανίδη.

2) Ὁ Σύλλογος Ποντίων «ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ — ΚΟΜΝΗΝΟΙ» ἐξέδωσε τὸ κατωτέρω ΨΗΦΙΣΜΑ ἐξαῖρον τὴν πρᾶξιν τοῦ ἐσχάτως ἀποβιώσαντος συμπατριώτου μας ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΟΥΜΤΖΙΔΗ, ὁ ὁποῖος κατέλιπε ἄνω τῶν 30.000 χρυσῶν λιρῶν διὰ τὴν ἀνέγερσιν εἰδικοῦ Νοσοκομειακοῦ περιπτέρου εἰς μνήμην τοῦ υἱοῦ του Κωνσταντίνου ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ἀπὸ τὰ πρῶτα θύματα τοῦ ἀνάνδρου Ἰταλικοῦ βομβαρδισμοῦ κατὰ τὸ 1940.

«Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου Ποντίων «ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ — ΚΟΜΝΗΝΟΙ» συνελθὸν ἐκτάκτως σήμερον τὴν 8ην Ἰουνίου 1961 καὶ ἀκοῦσαν τοῦ Προέδρου αὐτοῦ ὅστις ἀνήγγειλε τὴν ἐκ χρυσῶν 30.000 λιρῶν καὶ ἄνω δωρεὰν ἣν ἐκληροδότησε εἰς τὸν «ΕΡΥΘΡΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ» ὁ ἀείμνηστος συμπατριώτης μας ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΟΥΜΤΖΙΔΗΣ, ἐξαίρει τὴν ἔξοχον ταύτην πρᾶξιν τοῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς τελευταίας του θελήσεως ἀνενέωσε τὴν Ποντιακὴν παράδοσιν ἀλληλεγγύης καὶ διήνοιξε τὸν δρόμον πρὸς παραδειγματισμὸν εἰς τοὺς ἐπερχομένους.

Ὁ σύλλογος τιμῶν τὴν μνήμην του ἀποφασίζει:

1) Ὅπως παραστῇ εἰς τὸ τελεσθησόμενον τὴν 11ην Ἰουνίου 1961 40θήμερον Μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου.

2) Ὅπως ἐκπρόσωπος τοῦ Συλλόγου ἐκφωνήσῃ τὸν ἐπιμνημόσυνον λόγον.

3) Ὅπως τὸ παρὸν δημοσιευθῇ διὰ τοῦ τύπου».

4) Κατὰ τὸ Μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΟΥΜΤΖΙΔΗ τὸ τελεσθὲν τὴν Κυριακὴν 11ην Ἰουνίου 1961 εἰς τὸ πρῶτον Νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ ὁποῖον παρέστη τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου «ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ — ΚΟΜΝΗΝΟΙ» ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Συλλόγου κ. Ἀντώνιος Σουρμελῆς ἐξεφώνησε τὸν κατωτέρω λόγον:

«Τὸ ἐν Ἀθήναις Σωματεῖον Ποντίων «ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ - ΚΟΜΝΗΝΟΙ» προσέρχεται εὐλαβῶς εἰς τὸ σημερινὸν θρησκευτικὸν Μνημόσυνον τοῦ συμπολίτου μας, Ποντίου, Δημητρίου Μουμτζίδη διὰ νὰ ἀποδώσῃ τὸν φόρον τιμῆς ποὺ τοῦ ἀνήκει διὰ τὴν αὐτοδημιούργητον δρᾶσιν του καὶ τὴν ἐξέχουσαν θέσιν τὴν ὁποίαν κατέλαβε μεταξὺ τῶν Ποντίων, συνάμα δὲ νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ὅλοι οἱ Πόντιοι διὰ τὰ εὐκλεῆ ἔργα του κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του.

Τὰ εὐγενῆ σου αὐτὰ ἔργα Δημήτριε Μουμτζίδη ἀπέδειξαν καὶ πάλιν ὅτι οἱ Ἕλληνες τοῦ Πόντου μετὰ τὴν προσφυγήν των εἰς τὴν Πατρίδα Ἑλλάδα διατηροῦν ἀκμαῖον καὶ διαιωνίζουν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ συναίσθημα τῆς ἀλληλεγγύης.

Χωρὶς νὰ παραγνωρίζουν τὴν προτίμησίν των πρὸς κάθε συμπολίτην μας Πόντιον καὶ πρὸς τὰ ἀρχέγονα ἤθη καὶ ἔθιμα, μὲ γνώμονα πάντοτε τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον συμβάλλουν τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν Ἀγαθοεργῶν Ἱδρυμάτων ὡς ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρός, τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας.

Δικαίως δὲ ὁ Σύλλογός μας τῶν Ποντίων «ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ - ΚΟΜΝΗΝΟΙ» ἐξέδωκεν ψήφισμα διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆρε τὸ ἔργον σου καὶ τὴν προσωπικότητά σου ἡ ὁποία κατατάσσεται ἤδη εἰς τὸ Πάνθεον τῶν Ἑλλήνων Εὐεργετῶν ἐκ Πόντου καὶ θὰ παραμείνῃ ἐσαεὶ ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν.

Εἰς τὸν ἱερὸν δὲ αὐτὸν χῶρον συγκεντρωμένοι ὅλοι, οἱ συγγενεῖς σου, οἱ φίλοι σου, οἱ συμπολῖται σου οἱ Πόντιοι, σεμνύνονται διὰ τὴν ἰδιαιτέραν σου Πατρίδα τὴν Ἀργυρούπολιν τοῦ Πόντου τῆς ὁποίας ὑπῆρξες ἀνάστημα, καὶ μὲ τὴν σκέψιν ὅλων πρὸς τὴν μνήμην σου, σοῦ εὐχόμεθα τὴν Ποντιακὴν εὐχὴν εἰς τὴν γλῶσσαν μας εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ποντίων «ὁ Θεὸν καὶ ἡ Παναγία Σουμελὰ νὰ σ' χωρᾶσε» εἰς δὲ τὴν τεθλιμμένην χήρα σου καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ λοιποὺς συγγενεῖς σου εὐχόμεθα: Αἰωνία νὰ ἔν ἡ μνήμη σ'».

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΕΙΣ ΚΑΒΑΛΑΝ - ΦΙΛΙΠΠΟΥΣ

Συνέχεια ἐκ τῆς 1ης σελίδος

μων καὶ τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῶν Σωματείων.

Ὥρα 6.00: Ἔναρξις τοῦ Ρ.Σ.Κ. (Σῆμα Σταθμοῦ).

Ὥρα 6.01: Ποντιακὸν Σῆμα.

Ὥρα 8.00: Ἀπὸ 8ης πρωϊνῆς ἔναρξις τοῦ Ποντιακοῦ Μουσείου καὶ τῆς Ἐκθέσεως Ποντιακοῦ βιβλίου.

Ὥρα 9.00: Δεκάλεπτος ὁμιλία διὰ τὰ 500χρονα τῆς Ἁλώσεως τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος ἀπὸ τὸν Ρ.Σ.Κ.

Ὥρα 18.00: Ἀκριτικὸ Σκὲτς ἀπὸ τὸν Ρ.Σ.Κ.

Ὥρα 19.00: Ἀναχώρησις μὲ πούλμαν διὰ τὸν χῶρον τοῦ ἀρχαίου θεάτρου τῶν Φιλίππων. Ξενάγησις τοῦ κοινοῦ.

Ὥρα 20.30: Ἔναρξις τῆς θεατρικῆς παραστάσεως. (Εἰς τὴν ἀρχὴν ὀλιγόλεπτος ὁμιλία γύρω ἀπὸ τὰς ἐκδηλώσεις τῶν 500ων τῆς Ἁλώσεως καὶ γενικῶς διὰ τὸ Ποντιακὸν Θέατρον).

α) Διαγωνισμὸς Ποντιακοῦ χοροῦ καὶ τραγουδιοῦ μεταξὺ τῶν καλλιτεχνικῶν Ὁμίλων τῶν Ποντιακῶν Σωματείων, μὲ διάφορα ἔπαθλα. Κατὰ τὸ 10λεπτον διάλειμμα ἡ Ἑλλανόδικος Ἐπιτροπὴ θὰ ἀνακηρύξῃ τοὺς πρώτους νικητάς.

β) Μονόπρακτον ΣΚΕΤΣ μὲ ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ Ποντιακοῦ γάμου.

γ) Ἀπαγγελία τοῦ Ποντιακοῦ Ἐθνικοῦ θρήνου (Ἔναν πουλὶν καλὸν πουλὶν κ.λ.π.) καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ Ἁλωσιακὸν τραγοῦδι «Ν' αἰλὶ ἐμᾶς καὶ βάϊ ἐμᾶς...» ἀπὸ κατάλληλα καταρτισμένη χορῳδία.

Ὥρα 22.45: Ἀναχώρησις ἀπὸ τὸ θέατρον διὰ τὴν πόλιν τῆς Καβάλας.

Ὥρα 23.59: Ποντιακὸν Σῆμα ἀπὸ τὸν Ρ.Σ.Κ.

Ὥρα 24.00: Ἐθνικὸς Ὕμνος ἀπὸ τὸν Ρ.Σ.Κ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 30 ΙΟΥΛΙΟΥ

Ὥρα 6.00: Ἔναρξις τοῦ Ρ.Σ.Κ. (Σῆμα).

Ὥρα 6.01: Ποντιακὸν Σῆμα.

Ὥρα 6.02: Πατριωτικὰ τραγούδια καὶ ἀπαγγελίαι (ἄνευ ἀναλύσεως) ἀπὸ τὸν Ρ.Σ.Κ.

Ὥρα 9.00: Ἐκκίνησις ὁμάδων Ποντίων ἱππέων μὲ τὰς ἐγχωρίους ἐνδυμασίας καὶ μὲ πλήρη ἐξάρτησιν ἀπὸ διαφόρους κορυφὰς τῶν γύρω λόφων τῆς Καβάλας μὲ τέρμα τὴν πλατεῖαν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Παύλου ἔνθα θὰ ἀφιππεύσουν καὶ θὰ πλαισιώσουν τὸ κενοτάφιο ὡς τιμητικὴ φρουρὰ κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μνημοσύνου καὶ τὴν μετέπειτα στέψιν τοῦ Ἡρῴου μετὰ τῶν ἐπισήμων.

Ὥρα 10.00: Ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Τραπεζοῦντος καὶ πάντων τῶν σφαγιασθέντων καὶ παντοιοτρόπως ἐξοντωθέντων ὑπὸ τοῦ δυνάστου ὡς καὶ τῶν κεκοιμημένων προπατόρων ἡμῶν ἐν Πόντῳ εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Ἁγίου Παύλου Καβάλας. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ μνημοσύνου ὀλιγόλεπτος ὁμιλία διὰ τὴν ἐπέτειον τῆς Ἁλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος.

Ὥρα 11.00: Κατάθεσις στεφάνου εἰς τὸ Ἡρῷον Καβάλας. Παράταξις ὁμάδος Ζιπκοφόρων πρὸ τοῦ μνημείου τῶν Ἡρώων καὶ ἀπόδοσις τιμῶν.

Ὥρα 12.00: Δεξίωσις τῶν Ἀρχῶν καὶ τῶν ἐπισήμων εἰς τὸ Δημαρχειακὸν Μέγαρον.

Ὥρα 13.30: Συνεστίασις εἰς κέντρον τῆς Καβάλας ὅλων τῶν ἐπισήμων καὶ τῶν Ἀντιπροσώπων Σωματείων.

Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια ὀλιγόλεπτοι ὁμιλίαι (προπόσεις) ἀπὸ καταλλήλους ὁμιλητάς.

Ὥρα 17.30: Ποδοσφαιρικὴ συνάντησις μεταξὺ δύο Ποντιακῶν ποδοσφαιρικῶν ὁμάδων εἰς τὸ στάδιον τῆς Καβάλας καὶ ἀπονομὴ ἐπάθλου εἰς τὴν νικήτριαν.

Ὥρα 20.30: Ποντιακὴ θεατρικὴ παράστασις μὲ θεατρικὸν ἔργον πατριωτικοῦ ἢ λαογραφικοῦ περιεχομένου.

Ὥρα 22.45: Βράβευσις τοῦ καλυτέρου ἐρασιτέχνου (ἠθοποιοῦ) καὶ ἀπονομὴ τῶν ἐπάθλων καὶ τῶν ἀναμνηστικῶν ὑπὸ τῆς Ἑλλανοδίκου ἐπιτροπῆς.

Ὥρα 23.00: Φωταγώγησις ἑνὸς παρεκκλησίου εὑρισκομένου εἰς λόφον τῆς Καβάλας μὲ τὰ Ποντιακὰ «κάζια».

Ὥρα 23.00: Ἀναχώρησις διὰ τὴν πόλιν τῆς Καβάλας.

Ὥρα 23.45: Ποντιακὰ τραγούδια ἀπὸ τὸν Ρ.Σ.Κ.

Ὥρα 23.59: Ποντιακὸν Σῆμα ἀπὸ τὸν Ρ.Σ.Κ.

Ὥρα 24.00: Ἐθνικὸς Ὕμνος ἀπὸ τὸν Ρ.Σ.Κ.

ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΞ. ΛΕΣΧΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

Μετὰ χαρᾶς ἀνεγνώσαμεν εἰς τὸν ἡμερήσιον τύπον τῆς 30ῆς Μαΐου 1961 τὴν ἐπιτυχῆ ἔκβασιν τοῦ πρώτου Παμποντιακοῦ συνεδρίου ὅπερ ἐπραγματοποιήθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσ)νίκης τὴν 28ην καὶ 29ην Μαΐου ἐ.ἔ. παρουσίᾳ Ἀρχῶν καὶ ἐπισήμων καὶ μὲ συμμετοχὴν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα Ποντιακῶν ὀργανώσεων.

Δὲν γνωρίζομεν ποῖοι εἶχον τὴν θαυμασίαν καὶ ἐπαινετὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως πρωτοβουλίαν, διότι τοὺς ἀξίζει ἕνα μεγάλο Εὖγε καὶ τοὺς εὐχόμεθα εἰλικρινῶς ὅπως ἔχωμεν πάντοτε ἐπιτυχία εἰς τὰς ἐκδηλώσεις μας.

Παραλλήλως ὅμως ἐκφράζομεν διὰ τοῦ τύπου τὴν λύπην καὶ τὴν πικρίαν μας, πρὸς τοὺς ὀργανωτὰς τοῦ συνεδρίου, διότι ἠγνόησαν ἴσως καὶ ἐσκεμμένως ὅτι εἰς τὴν ὡραίαν καὶ μαγευτικὴν Νάουσαν δρᾷ ἕνας ἀξιοζήλευτος ποντιακὸς σύλλογος ὁ ὁποῖος ἐκθειάζεται καθημερινῶς ἀπὸ τὰς στήλας τῆς τοπικῆς ἐφημερίδος «Φωνὴ Ναούσης» καὶ προβάλλεται πρὸς μίμησιν πρὸς ὅλα τὰ φιλοπρόοδα σωματεῖα τοῦ τόπου διὰ τὰς πράξεις του.

Κατὰ τὴν γνώμην μας δὲν εἶναι ἐγωϊστικὸν ἂν τολμήσωμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι μεταξὺ τῶν πρώτων Ποντιακῶν Συλλόγων ἔπρεπε νὰ κληθῇ ἡ Εὔξεινος Λέσχη Ναούσης ἵνα παραστῇ εἰς τὸ Παμποντιακὸν Συνέδριον.

Καὶ ἐρωτῶμεν δύνανται οἱ ὑπεύθυνοι εἰλικρινῶς νὰ μᾶς γνωρίσουν διὰ τοῦ τύπου διὰ τίνα λόγον δὲν ἐκλήθημεν;

ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΕΥΞ. ΛΕΣΧΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑΝ ΟΜΙΛΙΑΝ ΕΙΣ ΤΟ Α' ΠΑΜΠΟΝΤΙΑΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΘΕΣ)ΝΙΚΗΣ ΤΟΥ κ. Κ. ΑΣΙΑΤΙΔΟΥ

Συνέχεια ἐκ τῆς 5ης σελίδος

μὲ ὅλον τὸ καλλιτεχνικὸν δυναμικόν του.

Εἶμαι ἐπίσης ἐξουσιοδοτημένος νὰ δηλώσω ἐκ μέρους τῆς Διοικήσεως τοῦ Ὀργανισμοῦ ὅτι οὗτος τίθεται εἰς τὴν διάθεσιν πάσης Ποντιακῆς Ὀργανώσεως προσφερόμενος νὰ τὴν βοηθήσῃ ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών του καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ἁρμοδιοτήτων του. Ζητεῖ ἐπίσης καὶ αὐτὸς συμπαράστασίν των εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Καλλιτεχνικῆς προσπαθείας.

Εἰς εἰδικὸν δημοσιογραφικὸν ὄργανον ὅπερ θὰ ἐκδώσῃ λίαν συντόμως θὰ δοθοῦν αἱ δέουσαι πληροφορίαι σχετικῶς μὲ τὴν παροῦσαν καὶ τὴν μελλοντικὴν δρᾶσιν του».

Ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Ἀσιατίδης ἀνέπτυξεν τὴν δρᾶσιν καὶ ἐξέθεσεν τὰ ἐπιτεύγματα τῶν Σωματείων τὰ ὁποῖα ἐκπροσωποῦσε.

ΝΕΟΙ ΔΙΣΚΟΙ

Ἐκυκλοφόρησαν καινούργιοι δίσκοι ποντιακῶν τραγουδιῶν τῆς ἑταιρίας ΝΤ.Ε.Κ.Α. γραμμένα ἀπὸ τὴν Ἀντιγόνη Καγκελίδου (Κοοτσόπου λάλ - με καὶ τ' Εὐκλείδη τὰ τραγωδίας).

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ «ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥΜΤΖΙΔΗ Α.Ε.»

Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τῆς ἑταιρείας «Ἀδελφοὶ Κ. Μουμτζίδη Α.Ε. εἰσαγωγαὶ - γενικὸν ἐμπόριον», ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἐκ τῶν ἱδρυτῶν τῆς ἑταιρείας καὶ τέως προέδρου τοῦ δ. σ. αὐτῆς, μεγάλου δωρητοῦ καὶ φιλανθρώπου ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Κ. ΜΟΥΜΤΖΙΔΟΥ, τελουμένου σήμερον 11ην Ἰουνίου 1961 μνημοσύνου

Ἀποφασίζει

1) Νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἐπιμνημόσυνον δέησιν ἅπαν τὸ διοικητικὸν συμβούλιον. 2) Νὰ διατεθοῦν τὰ κάτωθι ποσά: α) Ὑπὲρ τοῦ Ι. ναοῦ Παναγίας Σουμελᾶ δρχ. 7.000. β) Ὑπὲρ τῆς «Μερίμνης Ποντίων κυριῶν» δρχ. 7.000. γ) Ὑπὲρ τῆς «Εὐξείνου Λέσχης» διὰ τὴν στέγην φοιτητοῦ δρχ. 15.000. δ) Ὑπὲρ τοῦ συλλόγου Ποντίων Ἀθηνῶν «Ἀργοναῦται — Κομνηνοί» δρχ. 7.000. 3) Νὰ δημοσιευθῇ τὸ παρὸν ψήφισμα διὰ τοῦ τύπου.

Ὁ πρόεδρος τοῦ δ.σ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ Κ. ΜΟΥΜΤΖΙΔΗΣ

Ἡ ἐφημερίς μας «ΤΟ ΒΗΜΑ» δὲν πρέπει νὰ λείπει ἀπὸ κανένα Ποντιακὸ σπίτι.

Η ΣΥΝΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΔΩΡΕΑΙ ΥΠΕΡ ΤΗΣ «ΣΤΕΓΗΣ ΑΠΟΡΟΥ ΦΟΙΤΗΤΟΥ» ΤΗΣ ΕΥΞ. ΛΕΣΧΗΣ ΘΕΣ)ΚΗΣ

Εἰς μνήμην τοῦ ἀποβιώσαντος ἀειμνήστου ἰατροῦ Παναγιώτου Τσαλιγοπούλου διέθεσαν ὑπὲρ τῆς «Στέγης Ἀπόρου Φοιτητοῦ».

1) Ὁ κ. Γαβριὴλ Τσαλιγόπουλος καὶ ἡ κ. Ρένα Τσαλιγοπούλου δρχ. δέκα χιλιάδ. (10.000).

2) Ὁ κ. Μιλτιάδης καὶ ἡ κ. Ἀθηνᾶ Τσαλιγοπούλου δραχ. χιλίας (1.000).

3) Ὁ κ. Ἰωάννης Βαμβακίδης, ἰατρὸς καὶ ἡ κ. Ἔλλη Βαμβακίδου δρχ. πεντακοσίας (500).

4) Ὁ κ. Κώστας Τσαλιγόπουλος, ἰατρὸς καὶ ἡ κ. Νίνα Τσαλιγοπούλου δρχ. πεντακοσίας (500).

5) Ἡ οἰκογένεια Ἰωακεὶμ Τσαλιγοπούλου δρχ. πεντακοσίας (500).

6) Ὁ κ. Ἰωάννης Συμεωνίδης, ἰατρός, δρχ. τριακοσίας (300).

7) Ἡ ἑταιρεία «Νικολαΐδης Α.Ε.» δρχ. δύο χιλιάδας (2.000).

8) Ἡ κ. Ἔλλη καὶ ὁ κ. Χαρ. Ζαμπετάκης ἐξ Ἀθηνῶν δραχ. πεντακοσίας (500) εἰς μνήμην τῆς θείας των Γαλατείας Βασιλειάδου.

Ἡ Εὔξεινος Λέσχη Θεσσαλονίκης, ἡ Ἐφημερίς μας καὶ οἱ τριάκοντα πέντε (35) τρόφιμοι τῆς «Στέγης» συγχαίρουν καὶ εὐχαριστοῦν θερμότατα τοὺς ἀνωτέρω εὐγενεῖς δωρητάς.

Παρακαλοῦμεν θερμῶς τοὺς ἀγαπητοὺς συνδρομητάς μας ὅπως ἀποστείλουν τὴν καθυστερουμένην συνδρομήν των (ἐπ' ὀνόματι Χαραλάμπους Λυσαρίδου, Εὔξεινος Λέσχη, Θεσ)νίκη) διὰ νὰ ἀνταποκριθῶμεν ἐν μέρει εἰς τὰς μεγάλας δαπάνας τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἐφημερίδος.